

T.C
KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
KÜLTÜR VARLIKLARI ve MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KANLITAŞ HÖYÜK (ESKİŞEHİR/İNÖNÜ)
2014 YILI KAZI ÇALIŞMALARI RAPOR

Doç. Dr. Ali Umut Türkcan
Anadolu Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü,
Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi Anabilim Dalı

KANLITAŞ HÖYÜK (İNÖNÜ/ESKİŞEHİR) KAZI ÇALIŞMALARI 2014 RAPOR

İÇİNDEKİLER

1. KANLITAŞ HÖYÜK KAMULAŞTIRMA ÇALIŞMALARI.....	1
1.1-KANLITAŞ HÖYÜK İŞ GÜVENLİĞİ ÇALIŞMALARI.....	2
1.2- EĞİTİM ÇALIŞMALARI.....	4
1.3- ALTYAPI ÇALIŞMALARI.....	4
1.4- ARKEOBOTANİK ÇALIŞMALARI.....	6
1.5- LABORATUVAR ÇALIŞMALARI.....	7
2. KANLITAŞ HÖYÜK 2014 YILI KAZI ÇALIŞMALARI.....	9
2.1 KAZI ÇALIŞMASI BAŞLANGIÇ.....	11
2.2 KANLITAŞ HÖYÜK N-16 AÇMASI GENEL RAPORU.....	12
2.3 KANLITAŞ HÖYÜK N- 17 AÇMASI GENEL RAPORU.....	24
2.4 KANLITAŞ HÖYÜK O -16 AÇMASI GENEL RAPORU.....	33
2.5 KANLITAŞ HÖYÜK O- 17 AÇMASI GENEL RAPORU.....	41
2.6 KANLITAŞ HÖYÜK P- 16 AÇMASI GENEL RAPORU.....	49
2.7 GENEL DEĞERLENDİRME.....	56
2.8 KORUMA ÇALIŞMALARI.....	59
2.8.1 KAZI ALANININ ÖRTÜLMESİ.....	59
2.8.2- DİJİTAL BELGELEME VE ORTOFOTO ÇALIŞMALARI.....	61
3. 2014 YILI BULUNTULARI.....	63
3.1. SERAMİK BULUNTULAR.....	65
3.2. YONTMATAŞ BULUNTULAR.....	73
3.2.1. 2014 YILI YONTMATAŞ BULUNTULARI.....	73
3.2.2. 2013 YILI YONTMATAŞ BULUNTULARI.....	93
EK: KANLITAŞ HÖYÜK 2014 YILI KAZISI ENVANTERLİK ESERLER.....	105

2013 Raporunda da belirtildiği gibi 2011-2012 Eğitim Öğretim Yılında Eğitimin taşınmalı hale gelmesi sebebi ile Aşağı Kuzfındık İlköğretim Okulu atıl duruma geçmiştir. Bu nedenle, şu anda boş bekleyen okul binasının geçici olarak kazı evi, depo, laboratuvar amacıyla kullanılmak üzere Milli Eğitim Bakanlığı'nca tahsis edilmesinin sağlanması hususunda İl Kültür Müdürlüğü'nden ilgili yazı İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne yollanmıştır.

Söz konusu taşınmazın 22.05.2010 tarih ve 27588 sayılı "Sit Alanlarında Kalan Taşınmazların Hazine Taşınmazları ile Değiştirilmesi Hakkında Yönetmelik" in ilgili maddeleri gereğince yapılacak herhangi bir işlem ve taşınmazların tescile önerilmesini gerektirecek bir özelliğinin bulunmaması nedeniyle tahsisinde sakınca bulunmadığını ve tahsis isteğinin ilgili kurumlarca değerlendirilmesi gerektiğini belirten Müze Uzman Raporu ve dokümanlar 2013 Kazı başvuru dosyamızda ilgili ekler olarak sunulmuştur.

2014 yılında kazı evine Telefon ve internet hattı bağlandı. Bu hat ayrıca ek binaya kablo ile aktarılarak, 2008 yılında Ulaştırma Bakanlığı'nın Ek bina bir salonda her iki metre arasında döşediği switch anahtarlarına bağlanarak, aynı anda kablo bağlantılı bir internet hattı oluşturulacaktır.

1.KANLITAŞ HÖYÜK KAMULAŞTIRMA ÇALIŞMALARI

Kamulaştırma çalışmaları 2012 yılında başlamıştır. Halen Höyüğün yükselen konisi ve kayalık kısım hali hazırda Hazine arazisidir. Çevresinde ve hemen kuzeyinde eteğinin bitiminde halen yoğun tarım arazisi kullanılan tarlalar mevcuttur. Bu mevcut tarlaların ilk aşamada I. Derece arkeolojik sit alanı olarak tescil edilen alan içerisindeki 658, 659, 2622 no'lu parsellerinin 4650 sayılı Kanunla değişiklik 2942 Sayılı Kamulaştırma Kanununun 8. Maddesi gereğince İl Kültür ve Turizm Müdürlüğüne ayrılan kazı giderlerinden karşılanarak kamulaştırılması talep edilmiştir.

Öncelikle, Kanlıtaş Höyük sit sınırları içerisinde kalan 650, 658, 659, 660 (arazi toplulaştırma sonucu; 155 ada 1 parsel olmuştur), 2621 ve 2622 sayılı parsellerin kamulaştırılmalarına esas olmak üzere hazırlanan İnönü Belediyesi tarafından oluşturulan kurul çalışmasında kamulaştırma yapılması istenen parsellerin fiyat tespit raporları çıkarılmıştır. Bu rapor yazımız ekinde sunulmuştur (**Bkz.Ek 5. ve ekleri**).

Bu nedenle, 2012 Mali Yılı Gider Bütçesinin 44.26.34.00-08.2.0.01-5-06.1.7.01 Arkeolojik Kazı Giderleri harcama kalemindeki 100.000.00 TL ödenekten, 44.26.34.00-08.2.00.00-5-06.4.2.90 Diğer Arsa Alım ve Kamulaştırması Giderleri harcama kalemine, ilgi (b) Kanunun 30. Maddesi (i) fıkrası ile ilgili (c) Yönetmeliğin 36. Maddesi gereğince 20.000 TL aktarılmıştır.

Bu başvuru, Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından Eskişehir valiliğinin 16/05/2013 tarih ve 9967 24 sayılı oluru ile İnönü İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne ilgili yapının geçici olarak tahsisi şeklinde sonuçlanmıştır. Bu aşamadan sonra, Eskişehir İl Turizm ve Kültür Müdürlüğü tarafından Danışman olarak atanan Doç. Dr. Ali Umur TÜRKCAN'a 19/07/2013 tarihli protokolle tahsis etmiştir.

Bir diğer yandan, 2012 yılında İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün girişimleri ve Eskişehir Özel İdaresi'nin ayırdığı 20.000 TL bedelle başlayan Kamulaştırma süreci bitmiş ve ilgili parseller 2 Mayıs 2014' de kamulaştırılarak tescil edilmiştir. Toplam bedel toplam 17888.66 TL'dir. Rayiçler için aşağıdaki tabloya bakınız. Şu anda Hazine'den Milli

Emlak'a geçmesi için Eskişehir İl Kadastro Müdürlüğünde olup, Tahsis Onayı beklenmektedir. Resmi işlemlerle ilgili yazı ayrıca İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'ne ve Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğüne yazılmış. Maliye adına kayıtlı arazinin kadastro sınırlarının belirlenmesi ve dijital plana geçirilmesi için Özel LİKAP büroları ile yazışılıp işlemi yaptırılacaktır.

Parsel Kodu	Rayiç Bedel (M2)	Toplam Kamulaştırma
658	258 TL	907.55 TL
659	1579 TL	5058.49 TL
2622	3700 TL	11922.62 TL
		Toplam: 17888.66 TL

Bunun haricinde Özel İdare Tasfiyesi sonucunda Yatırım Ödeneğine aktarılan 15.000 TL ile höyüğün biten kamulaştırma çalışmaları sonucunda parselizasyonu yapılarak, etrafının tel ve bir giriş kapısı ile korunarak çevrilmesi öngörülmektedir.

1.1-KANLITAŞ HÖYÜK İŞ GÜVENLİĞİ ÇALIŞMALARI

İş güvenliği Yasası kapsamında, iş güvenliği ile ilgili ekipmanlar alınarak (3 adet Yangın söndürücü levhası, 2 adet kazı alanı girilmez levhası, 2 adet acil çıkış levhası (fotolümenli), 1 adet dikkat araç çıkabilir levhası (direkli), 1 adet toplanma alanı levhası (direkli), 3 adet elektrik tehlikesi uyarı levhası (sticker), 2 adet 6 kg. ABC tipi yangın söndürücü,, 2 adet elektrik bağlantılı ışıldak, 2 adet kauçuk paspas, 1 adet emniyet perdesi (50 m. Direkli) , 1 adet gaz dedektörü, 2 adet turnike, 2 adet boyunluk, 1 adet portatif sedye, 1 adet çöp kovası (pedallı, metal), 1 adet emniyet merdiveni) demirbaş envanterine alınmıştır.

Resim 1: Kazı Alanı Uyarı Levhası

İş güvenliği ve Kazı Uyarı levhaları ile ilgili malzemeler, ilgili firma tarafından kazı evinde gerekli yerlere konularak, montajları yapılmıştır. kazı sezonunun sonuna

yetiştirebildiği için özellikle lavhaların dikilmesi daha sonraki bir zamana bırakılmıştır (Bkz. Res. 1).

Resim 2: Kazı Evinde gerçekleştirilen ilk yardım seminer çalışmaları

İş güvenliği ile ilgili olarak biri iş güvenliği ve ilk yardım olmak üzere ikişer saatlik soru cevaplı seminer çalışmaları yapılmış ve bütün ekip üyelerine iş güvenliği sertifikaları verilmiştir.

Ayrıca 2014 kış döneminde Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Anadolu Üniversitesi logolu metal tabelalar yaptırılmış, büyük olanı ana giriş kapısına asılmış daha küçük olan levha ana bina girişinin yanına monte edilmiştir (Bkz. Res.3)

Resim 3:Kanlıtaş Kazı Evi Tabelaları

1.2-EĞİTİM ÇALIŞMALARI

Kazı öncesi özellikle ekip üyesi lisans öğrencilerinin arazide kazı belgeleme çalışmalarını ve kullanılan kazı sistemini daha iyi anlayabilmeleri için Eğitimci olarak belirlenen ekip üyeleri tarafından Kazı evinde belirlenen alanlarda 1 haftaya yakın çalışma yapılmıştır. Çalışmanın içeriği arazi, mimari çizim, kesit çizim, nivo ile kotların belirlenmesi, total station kullanma, fotoğraf çekim tekniklerini içermektedir (Bkz Res. 4-5).

Resim 4: Kanlıtaş Kazı Evi Eğitim Çalışmaları

Resim 5: Kanlıtaş Kazı Evi Kazı Sistem ve Belgeleme Eğitim Çalışmaları

1.3- ALTYAPI ÇALIŞMALARI

2015 Eylül ayında kazının ihtiyacı olarak 3x7 m. boyutlarında biri boş, diğeri bir lavabo ve evyesi olan iki metal konteyner alınmış ve Kazı evinin bahçesine nakilleri sağlanmıştır (Bkz. Res. 6-7) . Bunlardan biri 2015 yılında Depo olarak kullanılacak, boş olan Eskişehir Kültür Varlıkları Koruma Kurulu'ndan izin alınması şartı ile Höyüğün doğu kesimi ile yol arasında kalan atık toprakla yükseltilmiş alana konulması düşünülmektedir. Alan banket altında kalan tarla yolu ile karayolu arasında asla bir alana herhangi bir temel yapısı üzerine oturmadan

yerleştirilmesi düşünülmektedir. Bu konteynerin kazı alet ve araçlarının saklanacağı depo ve kazı sonrasında bekçi kulübesi olarak kullanılması planlanmaktadır (Bkz. Res.8).

Resim 6:Konteyner Dışarıdan ve iç mekan görünümü

Resim 7:Konteyner Dışarıdan ve iç mekan görünümü

Resim 8: Konteyner Yerleştirilmesi için Düşünülen Kazı Alanının Hemen Yanındaki Park Alanı

1.4- ARKEOBOTANİ ÇALIŞMALARI

Arkeobotani çalışmaları Çukurova Üniversitesi Biyoloji Bölümü'nden Prof. Dr. Halil Çakan ve Doktora Öğrencisi Mert Güllü Tarafından sürdürülmüştür. İlk olarak daha önceden tasarlanmış 2 adet flotasyon tankı Anadolu Üniversitesi Atölyeler Müdürlüğü'nde tasarımları geliştirilerek imal edilmiştir (Bkz Res.9). Flotasyon tanklarının hazırlanmasının ardından kazı evi bahçesinde montaj işleri yapılarak kullanıma hazır hale getirilmiştir. Daha önceden basınçlı su sağlanması için alınan yarım beygir gücündeki su motoru flotasyon tankına bağlanarak ilk deneme işlemleri yapılmıştır. Deneme işlemlerinde karşılaşılan basınç problemleri nedeni ile ilk hafta çalışmalar aksamış ve suyun kontanimasyon problemleri aşılmaya çalışılmıştır. Bu sorunların halledilmesinin ardından kazı esnasında alınan flotasyon örneklerinin yüzdürülmesine başlanmıştır. Yüzdürme işlemleri için flotasyon tankının üst kısmına ince tül yerleştirilerek toprak örnekleri üzerine boşaltılmış ve alt kısmından basınçlı su verilerek ayırıştırma işlemleri yapılmıştır. Yüzdürülmüş toprak örnekleri kaputbezlerine konularak kurutma işlemine tabi tutulmuştur. Kurutma işlemi sonrasında elde edilen örnekler kazı evinde incelenmiştir. İlk incelemeler sonucunda yanmış buğday tanelerinin ve çeşitli tohum örneklerinin varlığı tespit edilmiştir.

Bununla beraber, daha net sonuçların alınması için mikroskobik çalışmalar yapılması için örnekler kayıt altına alınarak, Çukurova Üniversitesi, Biyoloji Bölümü'ne aktarılması ve çalışılması için Eskişehir Eti Arkeoloji Müze Müdürlüğü'ne tutanakla teslim edilmiştir. Bu örneklerin yanı sıra, daha sonra yine Arkeobotani ve Mikrobiyoloji çalışmalarında incelenmek üzere belli mekan ve öğelerden (ocak, depo, yanık dolgu, çöp vb.) alınan toprak veya dolgu örnekleri "arşiv örnekleri" olarak saklanmıştır.

Resim 9: Kanlıtaş Höyük Flotasyon Tankı Örneği

1.5-LABORATUVAR ÇALIŞMALARI

Bu raporda Kanlıtaş Höyük 2014 kazı sezonunun 18.08.2014 - 28.08.2014 tarihleri arasında gerçekleştirilen kazı evi laboratuvar çalışması ile ilgili bilgi verilmektedir. İlk iki gününde geçen yıl oluşturulan laboratuvar sisteminin yeniden düzenlemesi yapılmıştır. Kazı evine gelen malzemelerin günlük olarak laboratuvara teslimi için bir bölüm hazırlanmıştır. Bu bölüm, kazı sistemi gereği gelen malzemeler için (özel buluntular, seramik, yontmataş, tatlı su kabuğu, kemik) açık ve kapalı birim olarak ayrılmıştır (Bkz. Res 10). Buluntular ve malzemeleri kasalamak için bir raf sistemi yeniden oluşturulmuştur (Bkz. Res 11).

Resim 10: Açık ve kapalı birim bölümü. Resim 11: Özel buluntuların ve malzemelerin kasalanması için raf sistemi

Birimler için etiketleme sistemi hazırlanmıştır. Gelen malzemenin kayda alınması, tasnif edilmesi, yıkanması için bir alan oluşturulmuştur. Bilgisayar ortamında belgelenmesi ve konservasyonu için ise ayrı bir alan meydana getirilmiştir. Kanlıtaş Höyük kazı evi laboratuvarında 28.08.2014 tarihine kadar yapılan çalışmalara genel olarak bakıldığında; gün sonunda açmalardan gelen malzemeler (özel buluntular, seramik, yontmataş, tatlı su kabuğu, kemik) kazı sistemi gereği açık –kapalı birimler şeklinde ayrılmaktadır. Sonrasında ise kapalı birimlerdeki malzemeler (kemik ve tatlısu kabukları hariç) yıkanmaktadır. Yıkanan malzemeler belli bir düzene göre ayrılıp masalara serilerek güneşte kurutulmaya bırakılır. Malzemeler kurutulduktan sonra tek tek kodlanır (Bkz.Res. 12)

Resim 12: Malzemeleri yıkama, kurutma ve kodlama aşamaları

Bu aşamadan sonra malzemeler etiketleriyle birlikte ayrı ayrı tasniflenir, sayımı yapılır, poşetlenir ve kapalı birim kasalarına koyulur. Özel buluntular ise ayrı bir yerde tek tek yıkanarak kurutulur, kodlanır, özel buluntulardan konservasyonu yapılması gerekenler yapılır. Ayrıca özel buluntuların tüm bilgileri günlük olarak bilgisayar ortamına aktarılır.

2.KANLITAŞ HÖYÜK 2014 YILI KAZI ÇALIŞMALARI

Kanlitaş Höyük Kazı Araştırma Çalışmalarına Antalya Arkeoloji Müze'sinden temsilci olarak Arkeolog Hüseyin TOPRAK, 3'ü öğretim üyesi, 18 öğrenci olmak üzere toplam 22 kişi katılmıştır. Bunlar Yard. Doç. Dr. Neyir Bostancı Kolankaya (Hacettepe Üniversitesi Arkeoloji Bölümü- Yontmataş Uzmanı), Çukurova Üniversitesi Biyoloji Bölümü'nden doktora öğrencisi Mert Güllü (Arkeobotanikçi), 5'i Anadolu Üniversitesi Arkeoloji Bölümü, Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi Yüksek Lisans Öğrencisi , 8 Anadolu Üniversitesi Arkeoloji Bölümü Lisans Öğrencisi, 1'i Bilkent Üniversitesi Arkeoloji Bölümü Lisans Öğrencisi, 3'ü Konya Selçuk Üniversitesi Lisans Öğrencisidir.

Anadolu Üniversitesi, Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi Yüksek Lisans Programından Onur YÜKSEL, Fatma Gamze ŞAHİN Ferhat ERİKAN, Zeki Barış BEYOĞLU (Arkeolojik İllustrator), Numan ASLAN adlı 5 öğrencimiz katılmıştır.

Anadolu Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü Lisans Programından ve Bilkent Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü'nden 1 kişi ve Konya Şelçuk Üniversitesi Arkeoloji Bölümü'nden 3 kişi katılmıştır¹.

Osmangazi Üniversitesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü öğretim üyelerinden Prof. Dr. Faruk Ocakoğlu mazeret bildirmeden kazıya katılmamıştır.

Antropolojik herhangi bir bulguya rastlanmadığından Fiziksel Antropolog Doç. Dr. Handan ÜSTÜNDAĞ (Anadolu Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü) katılmamıştır.

Arş. Grv. Berkay Dinçer (İstanbul Üniversitesi- Arkeoloji Bölümü / Prehistorya Anabilim dalı -Yontmataş Uzmanı) mazeret bildirerek kazıya katılamamıştır.

Kanlitaş Höyük 2014 Yılı Ekip Görev Dağılımı

Onur Yüksel (Tepe Sorumlusu)

N-16 Açması

Numan Aslan (Açma Sorumlusu)

Tolunay Bayram (Açma Asistanı)

Zeynep Çetin (Açma Asistanı)

N-17 Açması

Ferhat Erikan (Açma Sorumlusu)

Duygu Ertemin (Açma Asistanı)

Ayben Bilgin (Açma Asistanı)

O-16 Açması

Ramazan Gündüz (Açma Sorumlusu)

¹ Kayhan CUMHUR KILINÇ (Anadolu Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü), Tolunay BAYRAM (Anadolu Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü), Zeynep ÇETİN (Anadolu Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü), Zeynep ÖZKOÇAK (Anadolu Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü), Zeynep BAYAR (Anadolu Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü), Nurten Kanbur (Anadolu Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü), Ayben BİLGİN (Anadolu Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü), Müberra ÇEVİK (Anadolu Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü), olarak toplam 8 lisans öğrencisi katılmıştır. Duygu ERTEMİN (Bilkent Üniversitesi Arkeoloji Bölümü) 1 kişi , Kerim Ergin ERGEN (Konya Şelçuk Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü), Recep Yunus SERİN (Konya Şelçuk Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü), Selma EFELER (Konya Şelçuk Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü) 3 kişi katılmıştır.

Nurten Kanbur (Açma Asistanı)

Zeynep Özkoçak (Açma Asistanı)

Recep Yunus Serin (Açma Asistanı)

Müberra Çevik (Açma Asistanı)

O-17 Açması

Zeki Barış Beyoğlu (Açma Sorumlusu)

Kerim Ergin Ergen (Açma Asistanı)

Zeynep Bayar (Açma Asistanı)

P-16 Açması

Onur Yüksel (Açma Sorumlusu)

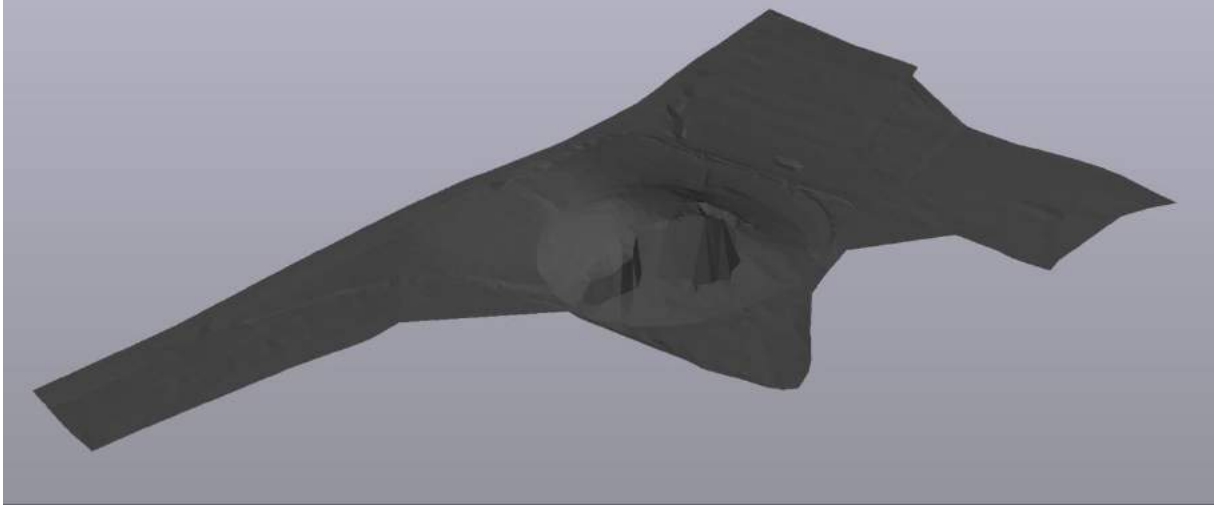
Ramazan Gündüz (Açma Sorumlusu)

Zeynep Özkoçak (Açma Asistanı)

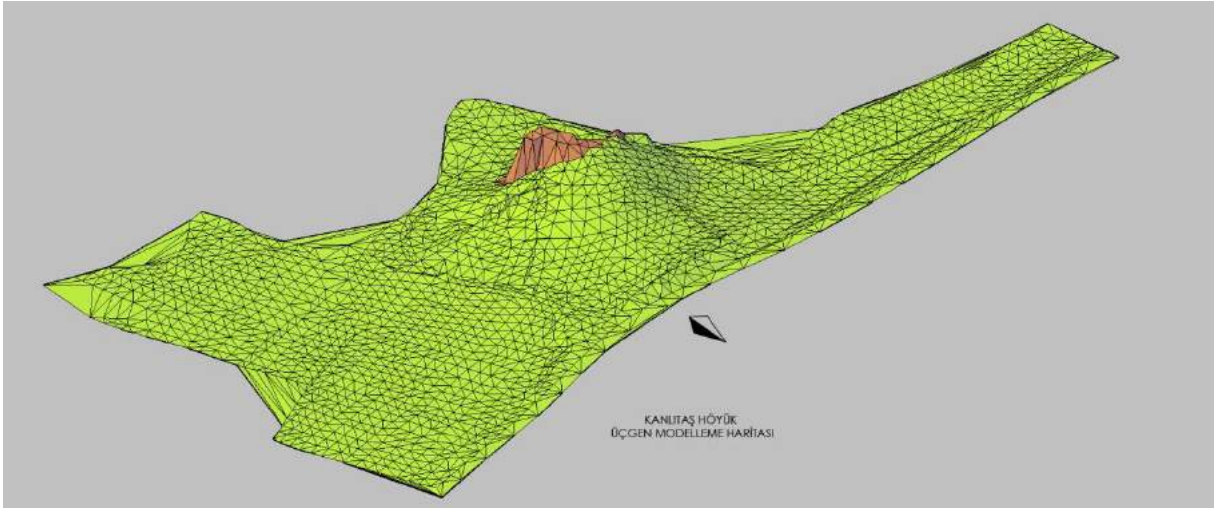
Recep Yunus Serin (Açma Asistanı)

Kanlıtaş Höyük Google Erath Görüntüsü üzerinde Tepe Kesimi Ölçüleri ve Hazine Arazisini gösteren Kroki Bakış

Kanlıtaş Höyük Üç Boyutlu Yayılım Görünümü (Netcad™) Programında düzenlenmiştir

Kanlıtaş Höyük Üçgen Modelleme (TIN) Topografik Plan (Netcad™) Programında düzenlenmiştir

2.1 KAZI ÇALIŞMASI BAŞLANGIÇ

Başlangıç itibari Antalya Arkeoloji Müze'sinden temsilci olarak Arkeolog Hüseyin TOPRAK nezaretinde 17.08-2014 (İlk Gün) kazı başlangıç planları yapıldı. Öncelikle Höyüğün tepe kısmında başlanmasına karar verildi RESİM. 2014 kazı sezonunda O-14, O-15 ve N-15 açmaları (Bkz. Res. 13 Temizlik Öncesi (Üst sağ ve sol) ve Sonrası Görünüm (alt Resim)). Bu alanda Batı Yamacı (önceki araştırmalarda C alanı olarak adlandırılan alan)'nın kayalık kısımla bitişik açmaları boyunca yukarıdan aşağıya doğru basamaklı açma (step trench) şeklinde inilmesine karar verildi. İlk olarak tepe kesimde 2012 yılında hazırlanan Karelaj (Grid) sistemine bağlı olarak N15/O14/O15 karelajlarında yüzey temizliği yapılmıştır. Yüzey temizliğinde öncelikle en üstteki yabancı ot örtüsü çapa yardımıyla kaldırılmış, daha sonra mala ve mala ile sıyrılarak kaldırılmıştır. Bundan sonra yüzey temizliğinin yapıldığı bu 4 açma numaraları ve kodları ile fotoğraflanarak belgelenmiştir. Yüzey temizliği sonunda N-15 / O-14 / O-15 açmalarında yüzeyde höyüğün dayandığı kayalığın uzantıları ortaya çıkmıştır.(O-15'in GD köşesi).

Resim 13: 2013 Açmalarının 2014 Sezonu Görünümü (Üst sağ ve sol) ve açılmış halinin görünümü

2014 kazı sezonunda O-14, O-15 ve N-15 açmaları (Bkz. Res. 13 alt resim) için gerçekleştirilen çalışmalar, açmaları kapamak için kullanılan çuvalların kaldırılması, açmalarda temizlik yapılması ve havalandırma amacı ile Kazı sonuna kadar açık bırakılmış. 2014 Kazı sezon sonunda yeniden kapatılmışlardır.

2.2- KANLITAŞ HÖYÜK N-16 AÇMASI GENEL RAPORU

Numan Arslan- Ferhat Erikan

İlk olarak 18.08.2014 tarihinde çalışmalarına başlanan N-16 açmasında birim formu ve plan çizimi için **0400-0499** birim ve **14/400-14/499** grafik numara aralıkları belirlenmiştir. Açma sınırlarının iç kısmına doğru 0.20 m genişliğinde, araba yolu olarak kullanılmak üzere pay bırakılmış olup 5x5 metrelik açmanın ölçüleri DB-KG doğrultusunda 4.60 m. olarak düzenlenmiştir. Höyüğün kuzeye bakan bölümünde yer alan ve kısmen kuzey-güney yönünde eğimli bir yapıya sahip olan açmanın kuzeydoğu ve güneybatı köşelerinde tahribat çukurları yer almaktadır (Bkz. Res. 14). Olasılıkla defneciler tarafından oluşturulan çukurlar dışında açmada herhangi bir tahribat izi bulunmamaktadır. Açma 5x5 m. ebatlarındadır ve kazı öncesindeki yükseklik kod değerleri kuzeyden güneye şu şekildedir; **964.750, 965.000, 965.030, 965.035.**

Resim 14: N-16 Açması Başlangıç Görünümü

Öncelikle açma sınırları çerçevesinde B.0400 birim numarası verilerek yüzey toprağının kazılmasına karar verilmiştir. Açma içerisinde ilk olarak yüzey otlarının temizlenmesine başlanmıştır. Yüzey otlarının ardından belirli aralıklarla yüzey sıyırması işlemi gerçekleştirilmiş ve kültürel tabaka belirginleştirilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmaların ardından açmanın büyük bir bölümünü kaplayan alanda açık gri renkli ve kül içeren bir tabaka tespit edilmiştir. Bunun yanında açmanın KD ve GB köşelerinde bulunan ve açmanın bu kısımlarını büyük ölçüde zarar vermiş tahribat çukurlarının sınırları belirlenmiştir. Yüzey toprağının sıyırılması esnasında bir adet mermer işleme (B.0400 x.1) aleti bulunmuştur. Tahribat çukurlarının sınırlarının belirlenmesinin ardından N-16 açmasının GB köşesinde bulunan tahribat çukuruna B.0401 birim numarası verilerek kazı işlemine devam edilmiştir. N-16 açmasının GB köşesinde bulunan bu çukurun büyük bir bölümü hemen güneyinde bulunan O-16 açmasında da devam etmektedir. Bu tahribat çukurunda herhangi bir dolgu ile karşılaşılmasıdır.

Bu tabakanın sınırları belirlendikten sonra yüzey sıyırma işlemlerine son verilerek kültürel dolguda çalışmalara devam edilmiştir. Ayrıca kültürel dolgunun stratigrafik yayılımını ve derinliğini tespit etmek amacıyla, açmanın güneybatı bölümünde yer alan tahribat çukurunun dış sınırlarını kapsayacak şekilde 2.10 x 2.10 m boyutlarında B.0402 birim numarası verilerek bir kontrol açması açılmış, bunun sonucunda küllü dolgununun açmada kuzey ve doğu yönündeki yayılımı ve derinliği tespit edilerek çalışmalara devam edilmiştir (Bkz. Res.15). Küllü dolgunun hemen altında ortaya çıkarılan sert dolgu tabakasına ulaşılması ile birimin kazısı sonlandırılmıştır. Bu alanda yapılan kazı çalışmaları sonucunda 1 adet figürin (B.0401 x.1), 1 adet figürin parçası (B.0401 x.3), 3 adet mermer bilezik parçası, bir düzeltisiz uç (B.0401 x.4), 1 adet orak dilgisi (B.0401 x.9) ve 1 adet çakmaktaşıdan sırtlı dilgi (B.0401 x.11) ele geçmiştir.

Resim 15: B.0402 Numaralı Kontrol Açması

Kontrol açmasında kazı işlemlerinin tamamlanmasından sonra açmanın KD köşesinde bulunan tahribat çukuru ve GB köşesinde bulunan kontrol açması hariç açma genelinde küllü bir tabakanın ortaya çıkmasıyla B.0403 (Küllü Kültür Dolgusu) birim numarası verilerek yeni bir birim açılmıştır (Bkz. Res. 16). Tabakanın kül içeriği açmanın batısından doğusuna doğru azalmaktadır. Tabakanın olasılıkla yangın dolgusu olduğu ancak bilinçli bir şekilde oluşturulup oluşturulmadığı bilinmemektedir. Tabakanın yüzeye yakın olması sebebi ile doğal tahribatlara uğraması, ilişkili olduğu kontekstin belirlenmesini zorlaştırmıştır. Ancak özellikle açmanın batı yarısını kapsayan kül tabakası içerisinden gelen buluntu yoğunluğu dikkat çekmektedir. Bu alandan 9 adet mermer bilezik parçası, 4 adet yonga parçası, 6 adet dilgi ve delgi, 2 adet uç, 3 adet bıçak, üretim artıkları ile 2 adet öğütme taşı ele geçmiştir (Bkz. Res. 17). Buluntu gruplarının bu alanda yoğunlaşması, 2013 yılında kazısı yapılan N-15 açmasının kuzeydoğu köşesinde yer alan fırınla ve çevresiyle olan bağlantıyı güçlendirmiştir. Nitekim bahsedilen alandaki buluntu grupları içerisindeki benzerlikler, N-16 açmasındaki küllü alanın ve N-15 açmasındaki fırın ve fırının güney bölümündeki alanların bağlantılı olduğu düşüncesini desteklemektedir.

Resim 16:B.0403 Numaralı Küllü Kültür Dolgusu

Resim 17: Mermer Bilezik Parçası ve Öğütme Taşı

B.0403 numaralı birimde gerçekleştirilen kazının ardından açmanın KD köşesinde bulunan tahribat çukuruna B.0404 birim numarası verilerek kazı işlemine devam edilmiştir (Bkz. Res. 18). Tahribat çukurunun boyutları DB yönünde 1.80 m. ve KG yönünde 1.60 m. olup derinliği 13 cm.' dir. Çukurun kuzey ve kuzeydoğu sınırı kazı sınırı dışında kaldığı için tespit edilememiştir. Yapılan kazı sonucunda birime ait herhangi bir dolgu tespit edilememiştir.

Resim 18: B.0404 Numaralı Tahribat Çukuru

Açmanın GB yarısında gerçekleştirilen kazı çalışması sırasında döküntü malzeme ile karşılaşılması ve bu alana B.0405 birim numarası verilerek kazı işlemine devam edilmiştir.

Birimin boyutları DB yönünde 2.70 m, KG yönünde ise 3.20 m.'dir. Büyük bir olasılıkla bu döküntü binanın moloz döküntülerinden oluşmaktadır ve yer yer karışık yüzey dolgusu malzemesi de içermektedir. Seviye inme çalışmaları sırasında yuvarlak bir plan özelliği gösteren ancak belirli bir ögeye ait olup olmadığı anlaşılamayan taş dizileri ile karşılaşmıştır. Tabakanın güney kısmında bazı taş dizileri tespit edilmiştir. Bu taş dizilerinin yerleşimin üst evresini oluşturan ve devamının N-17 ve O-16 açmasında da gözlemlenen taş dizilerinin devamı olduğu anlaşılmıştır (Bkz. Res 19). Bu taş dizilerinin N-17 ve O-16 açmalarında ortaya çıkarılan terasın devamı olduğu gözlemlenmiştir. Buluntu yoğunluğu azalmasına rağmen 3 adet dilgi parçası, 1 adet delgi ve in situ kap önemli buluntulardandır (Bkz. Res. 20).

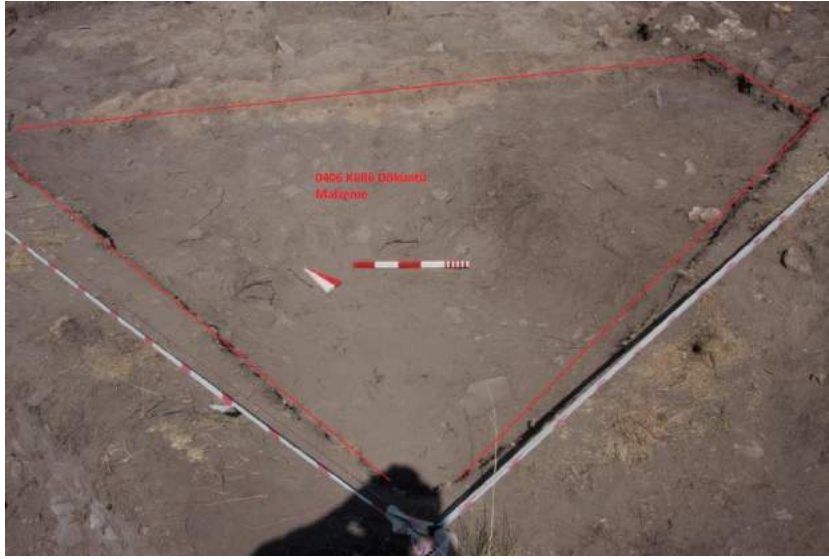

Resim 19: N-16 açmasında Terasın Devam Ettiği Alan ve Taş Dizileri

Resim 20: İn situ Kap

Açmanın GB kısmında, KB-GD doğrultulu duvarın güney kısmında küllü bir alan ortaya çıkarılmış ve küle birlikte döküntü malzemenin de gözlemlenmesiyle bu alana B.0406 “Küllü Döküntü Malzeme” ismi verilerek kazılmaya başlanmıştır (Bkz. Res. 21). B.0406 numaralı birimin ölçüleri DB 3.08 m ve KG 3.32 m.'dir. 2013 yılında kazısı yapılan N-15 açmasının GD köşesinde ortaya çıkarılan küllü alan ile çağdaş olduğu düşünülen bu tabakanın içeriğinde de yoğun kül, küçük parçalı taşlar ve karışık yüzey dolgusu bulunmaktadır. Ayrıca yer yer kerpiç döküntüsü tabakada gözlemlenmiştir

Resim 21: B.0406 Numaralı Külle Döküntü Malzeme

Birimde ele geçen buluntu yoğunluğuna bakıldığında ise 1 adet mermer bilezik ve mermer disk, 3 adet havaneli, işlenmiş taşlar, 1 adet çekirdek, 1 adet öğütme taşı, yontmataş aletler, 1 adet in sitü kap ve 1 adet üretim artığı olarak obsidyen bulunmuştur (Bkz. Res. 22-23).

Resim 22: B.0406 Numaralı Birimde Ele Geçen Mermer Bilezik ve Havaneli

Resim 23: İn sitü Kap

B.0407 numaralı oda dolgusu N-16 açmasının kuzeybatı köşesinde bulunan ve Mekan 6 numarası verilen alanın dolgusudur (Bkz. Res. 24). Birimin ölçülerine bakıldığında ise DB yönünde 2.36 m. ve KG yönünde ise 1.33 m.'dir. Taban seviyesine henüz ulaşamayan mekânın dolgusuna bakıldığında açık grimsi kerpiç döküntüler ve irili ufaklı taş döküntülerden oluştuğu görülmüştür. Büyük oranda mekanın doğu ve güney duvarının döküntülerinden oluştuğu düşünülen bu dolgunun alt seviyelere doğru devam ettiği düşünülmüştür. Bu dolgunun 2013 yılında kazısı yapılan ve KB köşesinde bir fırın bulunan N-15 açmasıyla ilişkili olduğu düşünülmüştür. Ancak dolgunun bir kısmı henüz kazısı yapılmayan M-16 açması içerisinde kalmaktadır.

Resim 24: B.0407 Numaralı Oda Dolgusu

Bu dolgunun buluntu gruplarına bakıldığında ise; yoğun olarak işlenmiş taş, yontmataş aletler, mermer bilezik parçaları, bunun yanında ezgi ve öğütme taşları göze çarpmaktadır. Tüm bu buluntular değerlendirildiğinde bu alanın besin üretimi ile ilişkili bir alan olduğu anlaşılmaktadır.

B.0407 numaralı birimde kazı çalışmalarının sona ermesiyle ve birimin güneydoğusunda bir kerpiç duvarın ortaya çıkarılmasıyla açmanın merkezinde bulunan ve M5 olarak adlandırılan alana B.0408 oda dolgusu birim numarası verilerek kazı çalışmalarına devam edilmiştir (Bkz. Res. 25). Birimin ölçüleri D-B yönünde 3.10 m. ve K-G yönünde 2.40 m.'dir. Toprak özelliklerine bakıldığında ise açık grimsi renge sahip olup; kerpiç

duvarlarla aynı renge sahiptir. Büyük bir olasılıkla Mekan 5 (M5) ve Mekan 6'nın (M6) duvarlarının döküntülerinden oluşmaktadır. Bu döküntü malzeme içinde yer yer irili ufaklı düzensiz taşlar olduğu gözlemlenmiştir. Özellikle birimin doğusunda içerisinde öğütme taşlarının gözlemlendiği, yuvarlak bir plan özelliği gösteren taş öbeği dikkat çekmektedir. Fırın ögesine sahip olabileceği düşünülen bu taş öbeğinin herhangi bir öge ile ilişkisi tespit edilememiştir. B.0408 numaralı birimde gerçekleştirilen kazı çalışmalarında 7 adet öğütme taşının bulunmuş olması bu alanın besin üretimi ve hazırlanması için kullanılmış olabileceğini düşündürmüştür. Mekan içerisinde seviye inme çalışmaları sonucunda birimin sınırlarını oluşturan kerpiç duvarların sınırları belirginleştirilmiştir ve her birine öge numaraları verilerek kayıt işlemleri yapılmıştır.

Resim 25: B.0408 Numaralı Oda Dolgusu ve Kerpiç Duvarlar

Bu duvarlardan Ö.400 öge numarası verilen ve açmayı GD-KB yönünde keserek N-15 açmasına doğru ilerleyen duvarın uzunluğu 3.80 m. olup, kalınlığı 36 cm.dir. Açık turuncumsu renkte olan duvar olasılıkla pise tekniği ile taş temel üzerine yapılmıştır (Bkz. Res. 26). Duvarın batı bölümünün kerpici tahrip olmuş ve taş temeli ortaya çıkmıştır.

Resim 26: Ö.400 Öge Numaralı Kerpiç Duvar

B.0408 numaralı oda dolgusu içerisinde gerçekleştirilen kazı çalışmaları sırasında sınırları belirlenen bu duvara Ö.401 öge numarası verilmiştir. M5'in GD duvarını oluşturan bu kerpiç duvar girintili çıkıntılı olup "z" şeklinde ilerlemektedir (Bkz. Res. 27). Açık grimsi renkli ve ince kum katkılı kerpiçten yapılan duvarda olasılıkla yine pise tekniği

kullanılmıştır. Duvarın kuzey kısmının uzunluğu 1.25 m ve kalınlığı 18 cm iken; güney bölümünün uzunluğu 0,76 m. kalınlığı ise 22 cm.'dir. Duvar M5'in kuzey ve güney duvarı ile birleşmektedir.

Resim 27: Ö.401 Öge Numaralı Kerpiç Duvar

Ö.402 öge numarası verilen duvar ise M5'in kuzeydoğu duvarını oluşturmaktadır. Duvarın uzunluğu 2.20 m olup; kalınlığı ise 26 cm.'dir (Bkz .Res 28). Yine açık grimsi renkli ve kum katkılı kerpiçten yapılmış duvarın merkez kısmında bir tahribat söz konusudur. Duvar mekanın güneyine doğru genişlemektedir.

Resim 28: Ö.402 Öge Numaralı Kerpiç Duvar

Mekân 5 (M5)'in batı duvarını ve Mekân 6 (M6)'nın doğu duvarını oluşturan bu duvara Ö.403 öge numarası verilerek kayıt işlemleri yapılmıştır. Açık grimsi ve kum katkılı kerpiçten yapılan duvarın uzunluğu 1.61 m. olup; kalınlığı ise 24 cm.'dir (Bkz. Res. 29). Pise tekniği ile inşa edilmiş duvar Mekan 5 ve 6'nın ortak kullanım duvarıdır. Duvar KB yönüne doğru eğim yapmaktadır.

Resim 29: Ö.403 Öge Numaralı Kerpiç Duvar

M5'in GB duvarını oluşturan ve Ö.400 numaralı duvar ile bitişik halde bir kerpiç duvar daha ortaya çıkarılmış ve bu duvara 404 öge numarası verilmiştir. KB- GD doğrultulu olan bu duvarın uzunluğu 2.50 m. olup; kalınlığı ise 24 cm.'dir (Bkz. Res. 30). Açık grimdi kerpiçten pise tekniği ile yapılan duvar M5 ve M6'nın ortak kullanımlı güney duvarını oluşturmaktadır.

Resim 30: Ö.404 Öge Numaralı Kerpiç Duvar

14.09.14 tarihi itibari ile N-16 açmasında gerçekleştirilen kazı çalışmaları sonlandırılmıştır. N-16 açması içerisinde 3 adet mekan tespit edilmiştir. Bu mekanlardan bir tanesi (M5) açmanın tam merkezinde yer almaktadır (Bkz. Res. 31). Kazı sonrası yükseklik kod değerleri kuzeyden güneye şu şekildedir; **964.280, 964.390, 964.650**.

N-16 açmasında 2014 yılında gerçekleştirilen kazı çalışmaları sonucunda şu sonuçlara ulaşılmıştır;

Açmanın GD köşesinde yerleşimin üst evresine ait olduğu anlaşılan ve devamının N-17 ve O-16 açmalarında da gözlemlendiği taş döşemeli bir terasın varlığı ortaya çıkarılmıştır. Bu terasın parçası yerleşimin son evresinde taşın yoğun olarak kullanıldığını göstermektedir. Bunun yanında bu üst evrenin hemen altında ortaya çıkarılan kerpiç mimari ise yerleşimin ikinci bir evresinin varlığını ortaya koymuştur.

Resim 31: N-16 açması Genel Görünüm

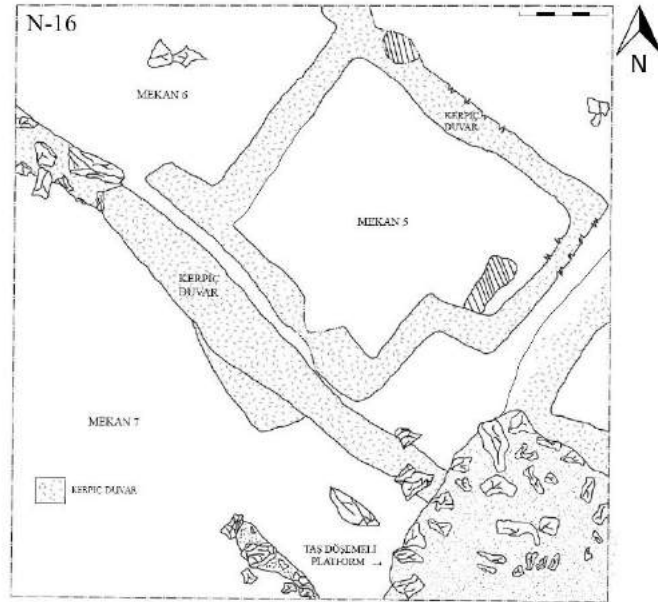
Açmada gerçekleştirilen kazı çalışmaları sonucunda kerpiç duvarlar ile sınırlandırılmış 3 adet mekân (M5- M6- M7) ortaya çıkarılmıştır (Bkz. Res. 31). Bu mekânlardan M5 açmanın tam merkezinde yer almaktadır. Bu mekanların tümünde yoğun olarak ele geçen öğütme taşları, mermer bilezik parçaları ve mermer bilezik üretimi ile ilişkili olduğu anlaşılan aletlerin yanında bol miktarda yontmataş alet (delgiler, dilgiler, uçlar vb.) bu alanın aktif bir üretim alanı olduğunu göstermektedir. B.0408 numaralı oda dolgusunda ele geçen bol miktardaki öğütme taşı (7 adet) bu alanın besin hazırlanması için kullanıldığını gösterirken, yine açma genelinde ele geçen mermer bilezik parçaları ile üretiminde kullanılan aletlerin çok fazla olması bu alanda bir mermer bilezik atölyesinin varlığını göstermektedir. N-16 açmasının hemen batısında bulunan ve 2013 yılında kazısı yapılan N-15 açmasında da çok sayıda mermer bilezik parçası ortaya çıkarılmış olup; bu iki açma ele alındığında mermer bilezik atölyesinin her iki açmayı da içine aldığı söylenebilmektedir. N-16 açmasında bu yıl gerçekleştirilen kazılar sonucunda diğer açmalar ile kıyaslandığında özellikle yontmataş aletlerin sayılarına ve tiplerine bakıldığında bir üstünlük göze çarpmaktadır. N-16 açması içinde ele geçen yontmataş alet tiplerine bakıldığında düzeltici dilgiler, uçlar, silikalı orak dilgiler ve sırtlı dilgilerin varlığı göze çarpmaktadır. Sırtlı dilgilerin et vb. besin maddelerinin kesilmesinde kullanıldığı, uçların ise avcılıkta kullanıldığı düşünüldüğünde yerleşimde avcılığın önemli bir geçim kaynağı olduğu anlaşılmaktadır. Bunun yanında silikalı orak dilgilerin varlığı ise yine yerleşimde tarımın önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir. Öğütme taşlarının varlığı da tarımın en önemli kanıtlarından birini oluşturmaktadır.

Açma içerisinde ortaya çıkarılan mekanlara ve buluntu gruplarına bakıldığında bu mekanların tek bir mekan değil, büyük bir yapı kompleksinin parçaları olduğu anlaşılmaktadır. Bu mekanların bazılarında üretime yönelik faaliyetler gerçekleştirilirken bazılarında da besin hazırlanmasına yönelik faaliyetlerin olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle M6'ya bakıldığında 2013 yılında kazısı yapılan N-15 açmasında ortaya çıkarılan fırın ile ilişkili olduğu anlaşılmaktadır. Bu mekânların bir kısmının uzantıları N-15, O-16 ve N-17 açmalarının sınırlarında kaldığından kesin olarak tanımlamalarının yapılabilmesi için ilerleyen kazı dönemlerinin beklenmesi gerekmektedir.

N-16 açmasını GD- KB yönünde ikiye ayıran kerpiç bir duvar ve ona bitişik halde bazı duvarları zigzag yapan bir mekan ortaya çıkarılmıştır. Açmayı ikiye bölen bu duvarın devamı henüz bulunamamasına rağmen çok daha büyük bir yapının duvarını oluşturduğu anlaşılmaktadır. Bu duvarın KB ucunda tahrip olmuş kısmına bakıldığında ise kerpicingin

tahrip olduğu ve alt kısmında taş temellerin kullanıldığı göze çarpmaktadır. Bu sonuçla yerleşimde taş temel üzerine kerpicein kullanıldığı bir mimari gelenekten söz edilebilmektedir.

İleriki yıllarda M-16 açmasında gerçekleştirilecek kazı çalışmaları ile N-16 açmasında henüz tam olarak ne olduğu anlaşılamayan mekanların ve özelliklerinin daha iyi anlaşılacağı kesindir. Ancak 2014 yılı çalışmaları ile N-16 ve N-15 açmaları arasındaki ilişki büyük oranda çözülmüş olup; ileriki yıllarda gerçekleştirilecek çalışmalar ile Kanlıtaş Höyük'ün yerleşim örüntüsü hakkında daha fazla bilgi edinileceği kesindir.

Resim 31: N-16 Açması Sezon Sonu Çizimi ve Genel Görünümü

2.3- KANLITAŞ HÖYÜK N-17 AÇMASI GENEL RAPORU

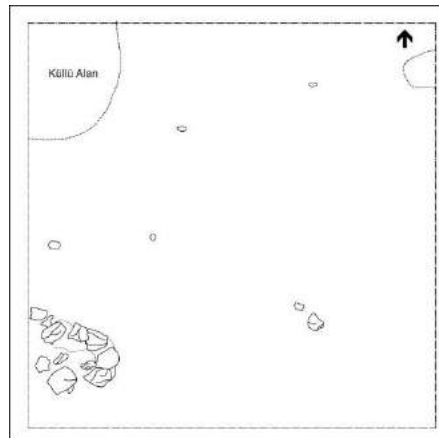
Ferhat Erikan

18.08.2014 tarihinde gerekli ölçüm ve incelemelerin yapılmasının ardından N-17 numarası verilen açmanın yüzey toprağına B.0300 birim numarası verilerek kazı işlemine başlanmıştır (Bkz. Res. 32). Çalışmalara başlanırken, Kanlıtaş Höyük kazı sistemi gereğı N-17 açması için **0300 ile 0399** birim numarası ve **14/300 ile 14/399** grafik numarası aralıkları belirlenmiştir. B.0300 numaralı birim, yüzey toprağının sıyrılması ve alt katmanda bulunan kültür dolgusuna ulaşılması amacı ile açılmıştır. Bu birimin boyutları açmanın kenarlarından 0,20 metrelik araba yolu bırakılması nedeniyle KG ve DB yönlerinde 4.60 metredir. Alınan başlangıç yükseklikleri KD köşesinden **964,670**; GD köşesinden **964,250**; KB köşesinden **964,970**; GB köşesinden **964,500** ve açmanın ortasından alınan yükseklik ise **964,550** olarak tespit edilmiştir. N-17 açmasının Höyük üzerindeki koordinatları ise GB yönünde X **118,079** ve Y **154,972**, KD yönünde ise X **159, 972** ve Y **123, 079** olarak belirlenmiştir.

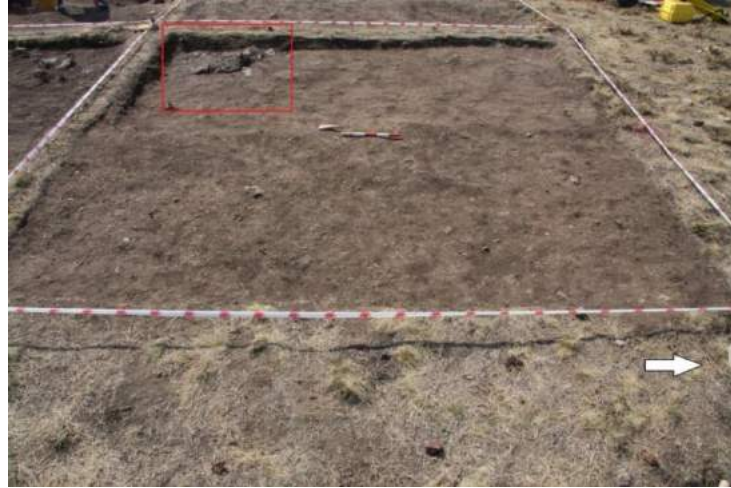
Resim 32: N-17 Açması Başlangıç Görünümü

B.0300 birim numarası ile gerçekleştirilen seviye inme çalışmaları sırasında açmanın KB köşesinde 1.50 metrelik küllü bir alanın varlığı tespit edilmiştir (Bkz Res. 33) Bunun dışında bu birimde kayda değer bir buluntu ile karşılaşılmemiştir. Seviye inme çalışmaları sırasında toprak rengine bakıldığında açmanın batı yarısında koyu kahverengi, KB köşesinde ortaya çıkarılan küllü alanda ise grimsi kahverengidir. Bunun dışında GB köşesinde duvar olduğu düşünülen

Resim 33: Küllü Alan

bir taş dizisi ortaya çıkarılmıştır. Bu taş dizisinin güney ve batı profillerine yaslanan kısmında turuncumsu kahverengi renklerinde kerpiç olduğu düşünülen bir toprak ortaya çıkmıştır. B.0300 numaralı birim kültür dolgusuna ulaşılması ile kapatılmış ve yerine B.0301 birim numarası verilerek kazıya devam edilmiştir. Açmanın GB köşesinde bulunan taş dizisinin bir terasın parçası olduğu anlaşılmıştır (Bkz. Res. 34). Bu taş dizisinin uzunluğu GB köşesinden KB köşesine 1.50 m, KB köşesinden GB köşesine 1.10 metredir. Bu teras olabilecek taş dizisinin güneydoğusunda 1.50 m uzunluğunda küllü bir alana daha rastlanmıştır.

Resim 34: Açmanın GB Köşesinde Ortaya Çıkarılan Taş Dizisi

B.0301 numaralı birim ile gerçekleştirilen seviye inme çalışmaları sırasında kerpiç döküntüleri ortaya çıkarılmış ve bu alanda yapılan daha ayrıntılı çalışmalar sırasında bu kerpiç döküntülerinin bir duvara ait olduğu anlaşılmıştır (Bkz. Resim 35). Bu durumun anlaşılmasının ardından bu alana yeni bir birim olan B.0302 numarası verilmiş ve bu alan küllü oda dolgusu olarak isimlendirilmiştir. Bu alandan gelen malzeme ayrı toplanmaya başlanmıştır.

Resim 35: Kerpiç Döküntüleri ve Duvar olduğu Anlaşılan Kerpiç

Bu duvarın açmanın batı profilinden başlayarak O-17 açmasının kuzey profilinde de gözlenebilen kerpiç döküntüleri ile bağlantılı olduğu tespit edilmiştir (Bu kerpiç duvarın N-16 açmasında da devam ettiği düşünülmektedir). Açma içerisinde kerpiç döküntüler duvarın sınırlarının daha iyi anlaşılması amacı ile yavaş yavaş kaldırılmaya başlanmıştır. B.0302 numaralı birimde sınırları belirlenen turuncumsu kahverengi rengindeki kerpiç

döküntüleri, alt tabakadan gelen küllü toprak sınırı takip edilerek kaldırılmış ve bunun yanında aynı gün içerisinde B.0301 birim numarasında da çalışmalara devam edilerek açma içerisindeki seviye farkları ortadan kaldırılmıştır.

Çalışmalar esnasında yine batı profilinden başlayarak açmanın kuzey profiline doğru ilerleyen ikinci bir kerpiç duvarın varlığı anlaşılmıştır (Bkz. Res. 36). Bu kerpiç duvarın kalınlığına bakıldığında ise 0,20-0,25 m. kalınlığında olduğu saptanmıştır. Bu duvarların tespit edilmesi sonucunda N-17 açması içinde bir mekânın varlığı anlaşılmıştır. Tespit edilen bu duvarların uzunlukları batıdan güneydoğuya doğru 1.35 m, batıdan kuzeydoğuya doğru ise 1.90 metredir. Güneydoğuya doğru devam eden kerpiç duvarın eğimden dolayı yer yer daha derinden gittiği görülmektedir. Yine aynı duvarın güneydoğuya doğru uzanan kısmının birinci metresinde bir köşe (çıkıntı) yaptığı gözlenmiştir. Bu çıkıntının uzunluğu 0,30 metredir.

Resim 36: N-17 Açmasının Batı Profilinden Başlayarak KD'ya Uzanan Kerpiç Duvar

Bununla birlikte batı profilinden başlayarak kuzeydoğuya doğru ilerleyen kerpiç duvarın açık gri renkli kerpiçten yapılmış çok sert bir duvara yaslandığı belirlenmiştir. Bu duvarın devamı N-16 açmasında gözlemlenememiştir (Bkz. Res.37).

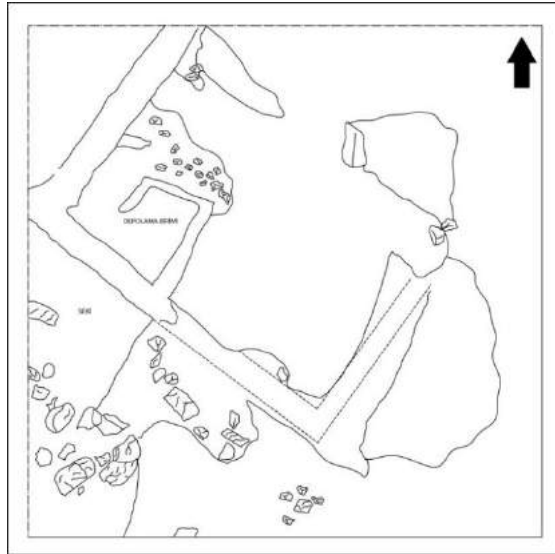
Resim 37: Açık Gri Renkli Kerpiç Duvar

Kazı çalışmaları sırasında açmanın batı profilinden başlayarak güneydoğuya doğru ilerleyen duvarın güney kısmından taban kısmı düz kumtaşlarından yapılmış ancak iyi korunamamış bir alan ortaya çıkarılmıştır. B.0302 numaralı birime ait bu tahrip olmuş alanın hemen yanından ise bir adet öğütme taşı parçası ile bir adet figürin (B.0302 x.11) bulunmuştur (Bkz. Res. 38). Ele geçen bu figürin parçası yaklaşık 10 cm. uzunluğunda ve 5 cm. genişliğinde olup, kafa kısmı kopmuş olan bu figürinin sırtı ve göğüslerinin arası kireçtaşından yapılmış boncuklar ile süslenmiştir.

Resim 38: Ögütme Taşı Parçası ve Figürin

Kerpiç duvarların sınırlarının kesinlik kazanması sonucunda açmanın batı profilinden başlayarak güneydoğuya doğru inen kerpiç duvar sınır kabul edilerek B.0303 birim numarası verilmiştir. B.0303 numarası verilen alanda gerçekleştirilen kazı çalışmaları ile mekanın kuzeybatısında yan yana yapılmış iki adet depolama alanı ortaya çıkarılmıştır. Ö.301 öge numarası verilen depolama alanının dolgusu yaklaşık 10 cm. kazılmış ancak Ö.302 öge numarası verilen depolama alanının dolgusuna dokunulmamıştır (Bkz. Res. 39). Ö.301 öge numarası verilen depolama alanına B.0304 birim numarası verilerek fotoğrafı çekilmiş; daha sonra ise içi boşaltılarak yüzdürme işlemleri için örnek alınmıştır. Örnek alımı sırasında bu alandan çıkan toprağın içerisinde yanmış buğday parçaları göze çarpmıştır. Bunun yanında yine aynı duvarın güneyinde seki olduğu düşünülen ve yüzeyi sıvanmış bir alan ortaya çıkmıştır.

Resim 39: Kerpiç Duvar Önündeki Depolama Alanı

N-17 açması içinde ortaya çıkarılan kerpiç duvarlar takip edilerek mekânın sınırları belirlenmeye çalışılmıştır. Dikdörtgen olan bu mekânın tahmini uzunluğu KB-GD yönünde 3.50 m. ve KD- GB yönünde ise 2.50 m. dir (Bkz. Res. 40). Ölçüleri belirlenen bu mekana Mekan 3 numarası verilerek kayıt işlemleri yapılmıştır.

Resim 40: N-17 Açması içinde ortaya çıkarılan mekânın (M3) sınırları

M3 olarak adlandırılan alanın sınırlarının belirlenmesinin ardından kazı işlemine devam edilmiş ve mekân içerisinde yer yer küllü bir toprak ve kerpiç döküntüleri ile karşılaşmıştır. Bu döküntülerin kaldırılması sırasında tahıl peteklerinin hemen doğusunda sıvalı bir duvar ortaya çıkarılmıştır (Bkz. Res. 41).

Resim 41: Sıvalı Duvar ve Sıva Parçaları

Tahıl peteğinin önünde kavis yapan bu sıvayı takip ederek mekân içinde yaklaşık 30 cm. derinleşilmesinin ardından ilk olarak mekânın tabanı olduğu düşünülen sert pürüzsüz bir taban ile karşılaşmıştır. Ancak bu sert tabanın bir fırın tabanı veya depolama alanlarıyla ilişkili olduğu düşünülmüştür. Ortaya çıkarılan bu sıvalı tabanın sınırlarının bulunmasının ardından mekânın kuzeybatı kısmında bulunan depolama alanlarının sıvalı duvarına yaslandığı ve bu sıvalı tabanın beş yenileme evresine sahip olduğu anlaşılmıştır. Bu alana 305 öge numarası verilerek kayıt işlemleri yapılmış olup; ölçüleri GB-KD yönünde 1.30 m. ve D-B yönünde ise 1.40 m.'dir. Mekân (M3) içinde bulunan bu sıvalı alanın kullanımdan sonra doldurulduğu düşünülmektedir. Bu alan üzerinde tümlenebilir bir seramik topluluğu ile bir adet öğütme taşı ortaya çıkmıştır (Bkz. Res. 42).

Mekân (M3) içerisinde gerçekleştirilen çalışmalarda ortaya çıkarılan ve fırın olduğu düşünülen bu sıvalı tabanın mekânın ikinci bir evresine ait olduğu ve kullanımdan sonra doldurulduğu anlaşılmıştır. Bu fırın tabanı kesinlikle bu dörtgen mekânla ilişkili olmayıp daha altta bulunan başka bir mekâna ait ya da yerleşimin 3. evresine ait ilk örnek olduğu düşünülmektedir. Üstte ortaya çıkarılan kerpiç duvarlar altında mekânın ikinci evresine ait başka bir duvar daha gözlemlenmiş olup fırın tabanının bu evre ile ilişkili olduğu anlaşılmıştır. Bunun yanında fırının batı kısmında bir kavis yaparak depolama alanlarının

bulunduğu sıvanmış duvara yaslandığı görülmüştür. Fırın tabanının ortaya çıkarılması esnasında depolama alanlarının bulunduğu sıvanmış duvar ile fırının yaslandığı bu alan arasında bol miktarda gözlemlenen ve dolgu içerisinde kolaylıkla seçilebilen organik kalıntılar görülmüş ve bu alandan bol miktarda yüzdürme örneği alınmıştır.

Resim 42: N-17 Açması İçinde Ortaya Çıkarılan Fırın Tabanı

Açmanın diğer kısımlarında yapılan çalışmalar sonucunda açmanın güney profilinden başlayarak Mekân 3'ün GD duvarı ile birleşen bir kısmı sıvalı bir duvar daha ortaya çıkarılmıştır. Duvarların Mekân 3'ün GD duvarı ile kesişim noktasında kazık deliği olduğu düşünülen küçük taşlarla sınırlanmış bir alan gözlemlenmiştir. Bu duvarın güney profiline girerek O-17 açmasında devam edeceği anlaşılmıştır (Bkz. Res. 43).

Resim 43: Mekânın GD Duvarı ile Birleşen Diğer Kerpiç Duvar ve Ahşap Kazık Deligi Olduğu Düşünülen Alan

Bunun yanında mekânın D ve KD duvarlarının birleştiği alanda yaklaşık 25 cm kalınlığında bir duvar daha ortaya çıkmıştır. Bu duvar henüz kazılmamasına rağmen açmanın kuzey profiline doğru ilerlediği görülmüştür (Bkz. Res. 44).

Resim 44: Açmanın Kuzey Profiline Doğru İlerleyen Kerpiç Duvar

N-17 açmasında 2014 yılında gerçekleştirilen kazı çalışmalarına 13.09.14 tarihinde son verilmiştir. Açma içerisindeki son alınan yüksekliklere bakıldığında KB köşesi **964,638**, KD köşesi **964,190**, GB köşesi **964,924**, GD köşesi ise **964,214** olarak ölçülmüştür. Açma içerisindeki en düşük yükseklik ise **963,904** olarak ölçülmüştür.

2014 yılında N-17 açması içerisinde gerçekleştirilen kazı çalışmalarında şu sonuçlara ulaşılmıştır;

B.0303 birim numarası ile mekan içerisinde (M3) yapılan kazı çalışmalarında yoğun buluntu ile karşılaşılmamıştır. Bunun nedeni mekân içindeki bu dolgunun doldurma toprak olmasından kaynaklanması olabilir. Mekân içinde tespit edilen fırının kullanımının bitmesinin ardından bu alan grimsi kahverengi bir toprak ile doldurulmuş ve bu toprağın içine sadece seramik parçaları atılmıştır. Ancak fırın tabanına ulaşılması ile taban üzerinde bir öğütme taşı parçası ve tümlenebilir seramik parçaları ile karşılaşmıştır. Bunların dışında bu alanda yontmataş alet parçalarına rastlanmamıştır.

Resim 45: Sıvalı Duvar Parçası

B.0302 birim numarası verilen ve açmanın güneyini (mekânın güneyi) kapsayan alanda ise açmanın güney profilinden başlayarak bir kısmı sıvalı bir duvar ortaya çıkarılmış ve bu duvarın mekânın güneydoğu duvarı ile birleştiği anlaşılmıştır (Bkz. Res. 45). Bu sıvalı duvarın batıya doğru devam eden bölümünde üst kısmı sıvanmış bir seki ile karşılaşmıştır. Yapılan çalışmada bu sekinin iki yenileme evresine sahip olduğu anlaşılmıştır. Bunun yanında B.0302 birim numaralı alanda ortaya çıkarılan iki duvarın birleştiği alanda etrafı taşlarla çevrelenmiş kazık deliği olduğu düşünülen bir alanın varlığı

saptanmıştır. Yine bu alanda yerleşimin üst evrelerine ait olduğu anlaşılan ve devamının N-16 açmasında da olduğu anlaşılan taş döşemeli bir terasın kuzeydoğu köşesi ortaya çıkarılmıştır.

B.0301 birim numarası verilen alanda ise mekanın kuzeydoğu duvarına bitişik halde yaklaşık 40 cm. uzunluğunda bir kerpiç duvar daha bulunmuş ancak duvarın devamı kazılmayarak gelecek sezona bırakılmıştır. Bu duvarın varlığı henüz kazılmayan M-17 açmasında da bir mekânın olduğunu ve bu mekânın N-17 açmasında bulunan Mekân 3 ile bağlantılı olduğunu göstermektedir.

B.0304 birim numarası verilen depolama alanının uzunluğu ise KG yönünde 60 cm, DB yönünde 50 cm.'dir (Bkz. Res. 46). Depolama alanının derinliği ise 15 cm. dir. Depolama alanının duvarları turuncumsu kahverengi renkte ve yaklaşık 20 cm. kalınlığındadır. Bu depolama alanlarına ve mekânın boyutlarına bakıldığında bu alanın günlük kullanımlar için değil sadece tahılların depolanması amacı ile kullanıldığı düşünülmektedir.

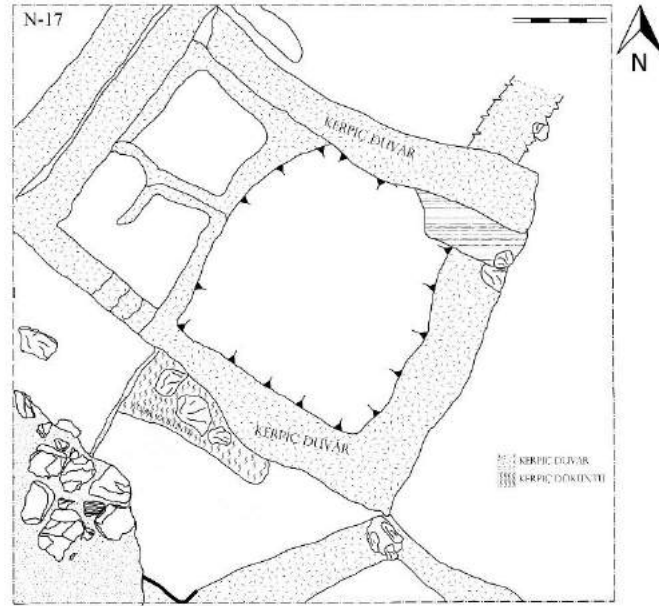
Resim 46: B.0304 Birim Numaralı Depolama Alanı (Tahıl Peteği)

N-17 açmasında bu sezon gerçekleştirilen kazı çalışmaları sonucunda açmanın KB- GD yönünde kerpiç duvarlarla oluşturulmuş bir mekân ve orta kısmında büyük bir fırın ortaya çıkarılmıştır (Bkz Res. 47). Bunun yanında iki adet de depolama alanı (Tahıl Peteği) bulunmuştur. N-17 açmasında ortaya çıkarılan bu mimari öğelere bakıldığında O-17 açmasında ortaya çıkarılan mekânla ilişkili olduğu anlaşılmıştır. Bu iki açmada da ortaya çıkarılan mimarinin geneline bakıldığında ise bu öğelerin daha büyük bir yapının mekânsal parçaları olduğu anlaşılmıştır. N-17 açmasında da ortaya çıkarılan bu mekân ve depolama alanları ile bu büyük yapı kompleksinin depo alanı olarak işlev gördüğü düşünülmektedir.

Yine N-17 açmasında ortaya çıkarılan Tüm bu buluntular ve mimari öğeler bu alanın erken safhalarında büyük bir fırın olarak kullanıldığını daha sonraki geç safhalarında ise fırın tabanının depolama amaçlı kullanıldığını kullanımının bitmesiyle doldurulduğu ve üzerine yine depolama alanları ile yeni bir mekânın yapıldığını göstermektedir. Bunun yanında mekânın ilk evresinde (fırının kullanıldığı evrede) dar bir yapıya sahipken ikinci evrede ise mekânın (M3) genişletildiği anlaşılmıştır (Bkz. Res. 48).

Bunun yanında B.0302 numaralı alanında bir mekân olduğu düşünülmektedir. N-16 ve O-17 açmalarına doğru devam eden kerpiç duvarlara bakıldığında ve bu açmalarda da gözlemlenen kerpiç duvarlar takip edildiğinde B.0302 numaralı alanının da bir mekân

olduğu anlaşılmaktadır. Ancak ileriki yıllarda bu alanda yapılacak daha ayrıntılı kazı çalışmaları mekânın ortaya çıkarılması gerekmektedir.

Resim 47: N-17 Açması Sezon Sonu Çizimi

İleriki yıllarda N-17 açmasında kazıların devam etmesi ve açmanın doğu ve kuzeyinde yeni açmaların açılması ile mimari bütünlük ve yerleşimin genel görünümü hakkında daha fazla bilgi edinileceği kesindir.

Resim 48: N-17 Açması Sezon Sonu Fotoğrafi

2.4- KANLITAŞ HÖYÜK O-16 AÇMASI GENEL RAPORU

Ramazan Gündüz – Ferhat Erikan

İlk olarak 18.08.2014 tarihinde çalışmalarına başlanan O-16 açmasında birim formu ve plan çizimi için **0600-0699** birim ve **14/600-14/699** grafik numara aralıkları belirlenmiştir. Açmanın genelinde kazı çalışmalarına başlamadan önce alınan başlangıç yükseklikleri KD köşesinden **965.080**; GD köşesinden **965.150**; KB köşesinden **964.780**; GB köşesinden **965.330** ve açmanın ortasından alınan yükseklik ise **965.155** olarak tespit edilmiştir.

Öncelikle açma sınırları çerçevesinde B.0600 birim numarası verilerek yüzey toprağının kazılmasına karar verilmiştir. Açma sınırlarının iç kısmına doğru 0.20 m. genişliğinde, araba yolu olarak kullanılmak üzere pay bırakılmış olup 5x5 metrelik açmanın ölçüleri DB-KG doğrultusunda 4.60 m. olarak düzenlenmiştir. Açmanın kuzeybatı kısmı tahribat çukuru (kaçak kazı) tarafından tahrip edilmiş ve B.0600'ün sınırları, tahribat çukuru dışında kalan alan olarak belirlenmiştir. B.0600 'ün toprak özelliklerine bakıldığında ise toprak genelde gri renkte, yumuşak ve killi olarak gözlemlenmiştir. Tahribat çukurunun güney kısmında küçük bir alanda küllü bir tabakaya rastlanılmış olup tabakanın koyu gri renkte ve çok yumuşak olduğu gözlemlenmiştir. Yüzey toprağı üzerinde bitki örtüsüne ait köklerin yoğunluğu birimin tamamında gözlemlenmiş olup bazı bölümlerde hayvan tahribatına ait izlere rastlanılmıştır (bkz. Res. 49).

Resim 49: O-16 Açması Başlangıç Görünümü

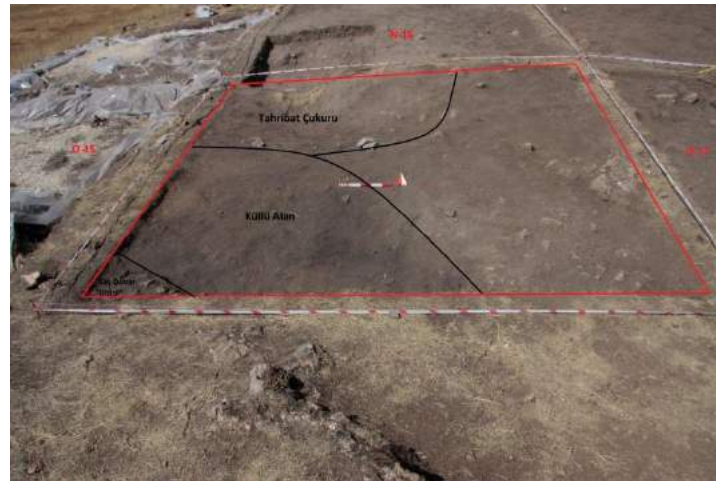
Yüzey toprağının seviyesinin indirilmesine devam edilmesiyle beraber, açmanın güney doğu köşesinde başlayan, kuzeybatı köşesine doğru devam eden ve O17 açması ile bağlantılı olduğunu düşündüğümüz taş duvar dizisine rastlanılmıştır (Bkz. Res. 50). Bu taş

duvar dizisinin O-15, O-17 ve N-16 açmaları ile bir bağlantısı olabileceği gözlemlenmiştir.

Açmanın güney kısmında tahribat çukurunun güney kısmında yer alan küllü tabakaya benzer bir alan ortaya çıkartılmış, bu küllü tabakanın geçen sene kazılan O-15 açmasındaki küllü tabakayla bir ilişkisi olabileceği anlaşılmıştır. Ayrıca açmanın güney batı köşesinde taş duvar dizisine rastlanılmış olup, O-15 açmasında yer alan taş duvar dizesi ile bağlantısı olduğu düşünülmüştür. Açmanın güney kısmındaki küçük bir alanda, tahribat çukurunun güney kısmında da görülen ve birbirleriyle bağlantısının olduğunu düşündüğümüz küllü tabakaya rastlanılmıştır (bkz. Res. 51).

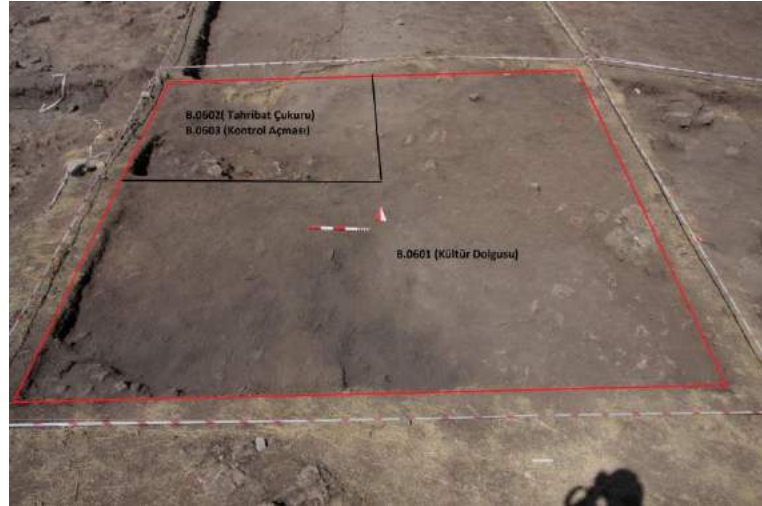

Resim 50: Taş Duvar Dizisi

Resim 51: O-16 Açması Tahribat Çukuru ve Küllü Alan

B.0600 birim numaralı alanın kazılmasının ardından, çalışılan alan içerisinde taş duvar dizilerine rastlanması ve toprak yoğunluğunun değişmesi nedeniyle kültür dolgusu tanımlamasıyla B.0601 birim numarası alınmıştır. Bunun yanı sıra açmanın güneybatı kısmında yer alan tahribat çukuru için B.0602 (tahribat çukuru) ve B.0603 (kontrol açması) numaraları alınarak kazı işlemine devam edilmiştir (Bkz. Res. 52).

Resim 52: B.0601 (Kültür Dolgusu) - B.0602 (Tahribat Çukuru) - B.0603 (Kontrol Açması)

B.0601 numaralı kültür dolgusunun seviye indirme çalışmaları devam ederken açmanın güneybatı köşesinde yer alan tahribat çukurunda açılan kontrol açmasının kesitinde kültür dolgusu biriminin hangi seviyede sona erdiği görülmüş, ayrıca kesitin bundan sonraki birimlerin tespit edilmesinde kolaylık sağlayacağı anlaşılmıştır (bkz. Res. 53).

Resim 53: Kontrol Açması

B.0601 numaralı alanın kazılmaya başlanması ile birlikte açmanın güney kısmında küllü tabakaya rastlanılmış, güneybatı kısmında kültür tabakasının ardından gelen birim, küllü tabaka olarak belirlenmiş ve B.0601 de açma genelinde seviye indirme çalışmalarına devam edilmiştir. Seviye inme çalışmaları sırasında açmanın güney yarısında taşlı bir alan ortaya çıkarılmıştır. Bu taşlı alan açmanın güneydoğusundan güneybatısına kadar devam ettiği gözlemlenmiştir. Açmanın bu bölümünde kazı çalışmaları devam ettirildiğinde küllü bir alanın ortaya çıktığı ve bu küllü alandan yoğun bir şekilde seramik ve hayvan kemiklerinin geldiği gözlemlenmiştir (Bkz. Res. 54).

Resim 54: Açmanın Güney Yarisında Bulunan Taşlı ve Küllü Alan

O-16 açmasının kuzeydoğu köşesinde devam ettirilen kazı çalışmaları sırasında etrafı sıralı taşlarla çevrili, yüzeyi sert bir yapıya sahip, muhtemelen maruz kaldığı ateş ve dumandan dolayı siyah isli bir yapıya bürünen, sert parlak yüzeyli bir kaplama ortaya çıkarılmıştır. Bu alanın fırın veya ocak olduğu düşünülüp, sınırları belirtilmiştir. Daha önce sınırları belirlenen ve fırın olduğu düşünülen alanın küllü alan ile olan ilişkisi ortaya çıkarılmış bu kısım daha önce B.0601 olarak kullanılan birimden ayrılarak B.0604 fırın dolgusu olarak belirlenmiştir. Fırının yüzeye yakın olmasından dolayı son derece tahrip olduğu gözlemlenmiştir. Fırın dolgusunun kazılması ile beraber tabanın alt kısmında küçük boyutlu taşlar ve seramik parçalarının kullanıldığı görülmüştür. Bu malzemenin yalıtım amaçlı kullanıldığı anlaşılmıştır. Fırının en az iki evreye sahip olduğu görülmüş ve dolgusunun yumuşak ve küllü bir yapıya sahip olduğu anlaşılmıştır. Fırının sınırları ise tabana göre daha iyi taşlarla çevrilmiştir (Bkz. Res. 55). Ö.202 öge numarası verilerek kayıt işlemleri yapılan fırının ölçüleri ise D-B yönünde 150 cm, K-G yönünde ise 145 cm'dir.

Sınırlarının belirlenmesi esnasında küllü bölgeyle fırın dolgusu etrafında ele geçen yoğun dilgiler ve yongalar bu alanın bir ışık alanı olarak kullanılmış olabileceği düşüncesini aklımıza getirmiştir. Yine bu bölgeden yoğun seramik ve hayvan kemikleri ele geçmiştir. Toprağın küllü ve yumuşak bir yapıya sahip olduğu kazma işlemi esnasında görülmüştür.

Resim 55: O-16 açması Fırın

Yine açmanın güneybatısında bulunan küllü tabakaya B.0605 birim numarası verilerek kazıya başlanmıştır. Kazma işlemi sırasında alanın yoğun bir şekilde yanmış külle kaplandığı belirlenmekle birlikte, külün bu alanda doğal olarak yanmadığı başka bir yerde yakılarak kullanılan malzemenin külünün bu bölgeye taşındığı düşünülmüştür (Bkz. Res. 56).

Resim 56: B.0605 Numaralı Küllü Tabaka

B.0605 numaralı küllü alandan çok sayıda yontma taş malzeme ele geçmiştir, bunlara ilaveten; hayvan kemikleri, seramik parçaları, iki adet biri mermerden yapıldığını düşündüğümüz boncuk ve tatlı su kabukları ele geçmiştir.

Ayrıca yine aynı alanda pişmiş topraktan, belden üstü betimlenmiş bir kadın heykelciği ele geçmiştir (Bkz. Res. 57). Bu heykelciğin bel kısmının alt seviyesinin özellikle düzeltilmiş olması onun bir yere konarak kullanıldığı belli bir yerde dik vaziyette durarak kullanılmış olabileceği ihtimalini akla getirmiştir. Heykelciğin kol kısımlarının kısa tutulduğu, omuz seviyesinden sonrasının belirtilmediği ve kafa kısmının kopuk olduğu görülmüştür. Bu heykelciğe benzer hatta bu alanda bulunan heykelciğe göre çok daha düzenli ve özenle yapılmış bir heykelciğin yine O-17 açmasının küllü alanından çıktığı görülmüştür. Bu heykelciğin de kafasının olmaması, bize bu bölgede özellikle heykellerin kafasını gövdeden ayırarak alanda terk etmeye yönelik bir geleneğin olma ihtimalini akla getirmiştir.

Resim 57: Figürin

Yine böyle bir geleneğin özellikle Orta Anadolu'da Geç Neolitik Dönemlerde varlığından söz ediliyor olması bu bölgede de olma ihtimalini düşündürmüştür. Ancak yapılan kısa, göreceli bir incelemede özellikle O-17 açmasından ele geçen heykelciğin benzer örneklerinin Anadolu'da henüz ele geçmediği söylenebilir. Bu heykelciğin belki de Anadolu'dan ziyade, Balkanlar'la ilişkilendirilebilecek bir özelliğe sahip olduğu düşünülmüştür.

B.0601 numaralı birim alanının kuzeydoğu köşesinde kazma işlemi sonrası bir taş duvar sırası ortaya çıkarılmış ve bu alana B.0606 (oda dolgusu) birim numarası verilerek alanın sınırları belirlenmiştir (Bkz. Res. 58). Ortaya çıkarılan taş duvarlara Ö.200 ve Ö.201 öge numaraları verilerek kayıt işlemleri yapılmıştır. Taş duvarların oluşturduğu mekâna ise M8 ismi verilmiştir. M8'in batı sınırını oluşturan ve Ö.200 öge numarası verilen taş duvarın ölçüleri kuzey güney yönünde 2.50 m. dir. Duvarın kalınlığı ise 60 cm. dir. M8'in güney sınırını oluşturan ve Ö.201 numarası verilen taş duvarın uzunluğu ise doğu-batı yönünde 1.95 cm olup; kalınlığı ise 60 cm.dir.

M8 numaralı mekân da B.0606 numaralı oda dolgusu içinde çalışmalara devam edilmiştir. Bu dolgunun kompakt bir yapıya sahip olduğu ve koyu gri bir renkte olduğu görülmüştür. Dolgu içerisinde yer yer kerpiç döküntüler gözlemlenmiş olup; bu döküntülerin M8'in batı ve güney duvarından düştüğü anlaşılmıştır. Bu alandan çok buluntu gelmemesine rağmen az da olsa seramik ve kemik buluntular ele geçmiştir.

Resim 58: Taş Duvar Sırası

O-16 açmasında gerçekleştirilen çalışmalar 28.08.14 tarihinde sonlandırılmıştır. O-16 açmasında gerçekleştirilen kazı çalışmalarının geneline bakıldığında açmanın kuzeydoğusunda kuzey profilinden başlayarak güneydoğuya doğru ilerleyen bir taş duvar ortaya çıkarılmış ve bu alana M8 ismi verilmiştir (Bkz. Res. 59). Bunun yanında M8 olarak adlandırılan mekânın güney duvarı önünde büyük bir kısmı tahrip olmuş bir fırın bulunmuştur. Fırının güneybatısında ise taş döküntülerle birlikte geniş bir alana yayılan küllü bir alan ortaya çıkmıştır. O-16 açmasında kazı işlemlerinin sonlandırılmasıyla alınan son yükseklikler KD köşesinden **964,43**; GD köşesinden **964,77**; KB köşesinden **964,35**; GB köşesinden **964,96** ve açmanın ortasından alınan yükseklik ise **964,68** olarak belirlenmiştir.

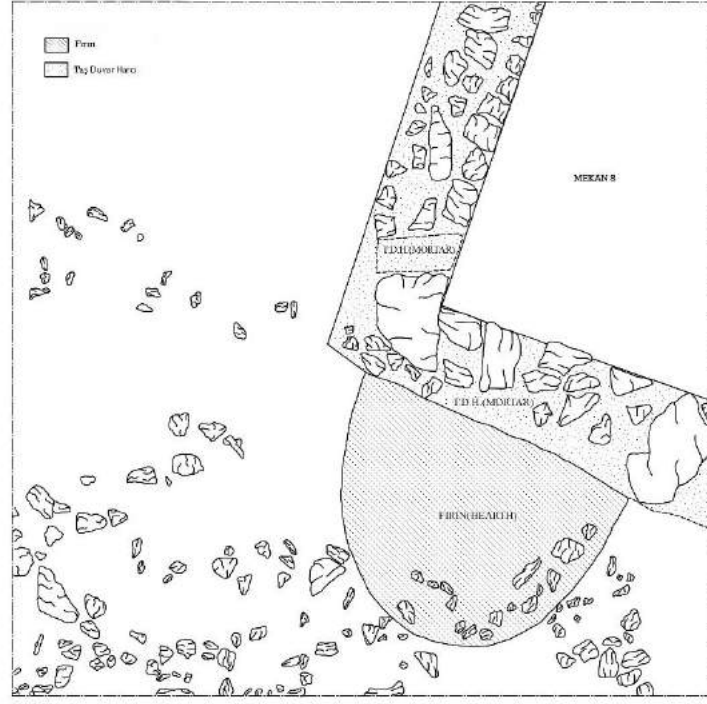
2014 yılında O-16 açmasında gerçekleştirilen kazı çalışması sonucunda ulaşılan sonuçlara bakıldığında ise;

Açmanın kuzey profilinden başlayarak 2.50 cm güneye ve daha sonra 1.95 cm doğuya doğru ilerleyen 60 cm kalınlığında taş bir duvar sırası ortaya çıkarılmış ancak bu taş duvarın devamı O-16 açmasının kuzeyinde bulunan N-16 ve doğusunda bulunan O-17 açmalarında gözlemlenememiştir. Höyük genelindeki açmalarda ortaya çıkarılan mimari öğelere bakıldığında O-16 açması dışında bu sene kazı yapılan diğer açmalarda (N-16, N-17, O-17) kerpiç mimari ile karşılaşılmıştır. Ancak O-16 açmasında ortaya çıkarılan taş duvarlar ile höyük üzerinde taş temellerle oluşturulmuş üst evrenin olduğu anlaşılmıştır. Taş temelli bu üst evrenin altında kerpiç mimari ile oluşturulmuş başka bir evrenin de olduğu görülmüştür. O-16 açmasında ortaya çıkan bu taş temelli mekân da yerleşimin 1. evresini oluşturmaktadır.

Bunun yanında yine bu mekânın güneyinde taban kısmı taş ve seramik parçaları ile oluşturulmuş ancak yüzeye yakın olmasından dolayı tahrip olmuş bir fırın ortaya çıkarılmıştır. M8'in hemen güneyinde bulunan bu fırının yer yer tabanının sıvandığı görülmüştür. Ortaya çıkarılan bu fırının başka bir mekâna ait olup olmadığı ileriki yıllarda yapılacak kazı çalışmaları ile anlaşılabacaktır. Ancak fırının hemen batısında irili ufaklı taşlarla bir kaplamanın yapıldığı görülmüştür. Fırında bu taş kaplama üzerinde yer almaktadır.

Fırının hemen batısında ortaya çıkarılan taş kaplamanın yerleşimin üst evresinde kullanıldığı düşünülen taş döşemeli bir terasın parçaları olduğu anlaşılmıştır. Bu taş döşemenin devamı 2013 yılında kazısı yapılan O-15 açmasında da gözlemlenmiştir. Bu taş kaplamanın hemen üzerinde turuncumsu- kahverengi renklerinde sert bir toprak sıkıştırılarak kullanılmıştır. Teras olduğu düşünülen alan, mekân ve fırın birlikte değerlendirildiğinde mekânın taş döşemeli bir terasın kenarında olduğu ve fırının mekan dışında bu taş terasın üzerine yapıldığı düşünülebilir.

O-16 açmasında 2014 sezonunda gerçekleştirilen kazı çalışmalarında Kanlıtaş Höyük üzerinde taş temellerle oluşturulmuş yerleşimin en üst evresine ait kalıntılar ortaya çıkarılmıştır. Buna benzer olarak 2013 yılında O-14 açmasında gerçekleştirilen kazı çalışmalarında bu taş temellere benzer bir duvar daha ortaya çıkarılmıştır. Bu iki açmada ortaya çıkarılan taş duvarlar birlikte değerlendirildiğinde yerleşimin en üst evresinde taş kullanıldığı söylenebilmektedir. Ancak höyük üzerinde ileriki yıllarda daha geniş alanlarda gerçekleştirilecek çalışmalar ile höyük üzerindeki yerleşim düzeni ve evrelerinin daha iyi anlaşılabacağı kesindir.

Resim 59: O-16 Açması Sezon Sonu Çizimi ve Genel Görünüm

2.5-KANLITAŞ HÖYÜK O-17 AÇMASI GENEL RAPORU

Zeki Barış Beyoğlu

Kanlitaş Höyük'te 2014 yılı çalışmalarında, 18.08.2014 tarihinde, karelağı daha önceki yıllardan yapılmış olan O-17 açmasında, açma sınırları belirlenerek çalışmalar başlamıştır. O-17 açmasının kuzey bitişiğinde N-17, batı bitişiğinde ise O-16 açmaları yer almaktadır. Kuzeybatı çaprazında ise N-16 açması yer almaktadır. O-17 açmasının batı tarafı, höyüğün tepe noktasındaki nispeten daha düz alanda yer alırken doğu kesimi ise aynı zamanda höyüğün de doğusundaki eğimli alanda kalmaktadır.

Çalışmalara başlamadan önce açmanın köşeleri ve orta kısmının koordinatları alınmıştır. O-17 açması höyük üzerinde **118,080X, 154,970Y – 113,080X, 159,970Y** koordinat aralıklarında yer alır. Açmanın KD köşesinden okunan değer **965,035**, KB köşesinden okunan değer **964,450**, GD köşesinden okunan değer **964,615**, GB köşesinden okunan değer **965,140** ve ortasından okunan değer **964,900**'dür. O-17 açmasındaki çalışmalara başlanırken, kazı stratejisi gereği alınması gereken Birim Numaralarından **500** ile **599** aralığı ve grafik numaralarından **14/500** ile **14/599** aralığı alınmıştır.

Ardından şeritlerle ayrılmış olan açmanın yüzeyindeki otlar temizlenmiş ve yüzey toprağına ulaşılmıştır (Bkz. Res. 60). Bu yüzey toprağına B.0500 birim numarası verilerek kazılmaya başlanmıştır. Yüzey koyu kahverengi renkte ve yumuşak yapıda olduğu görülmüştür.

Resim 60: O-17 Açması Yüzey Temizliği

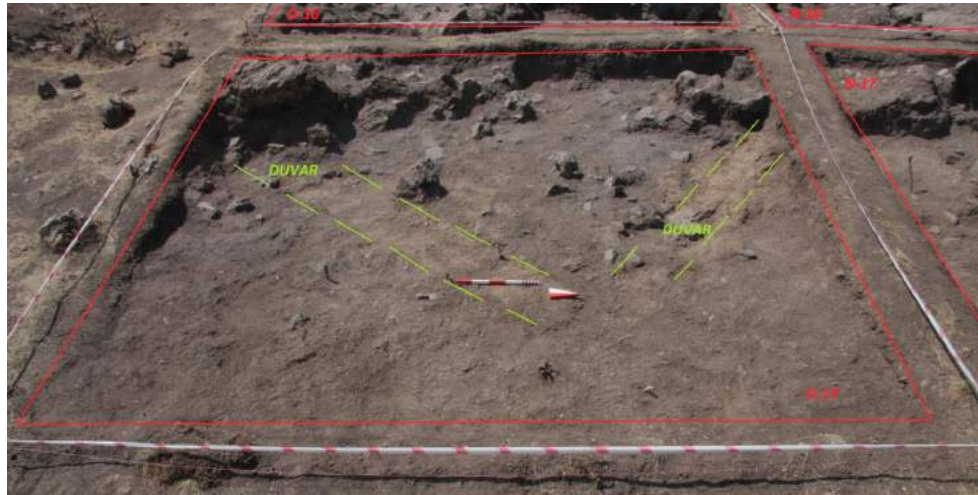
Özellikle açmanın doğu kısmının eğimli alanda kalmasından dolayı, höyüğün tepedeki düz kesiminden yavaşça eğim kazandığı ve aşındığı gözlemlenmiştir. B.0500 yüzey toprağı biriminde ele geçen buluntuların yoğunluğu azdır. B.0500 yüzey toprağı biriminde, O-17 açmasında, açmanın güneybatı köşesinde, höyüğün tepesindeki anakayadan çıkarılmış bir kaya parçası bulunmaktadır. Bu kaya parçasının üst yüzeyinde ve kenarlarında düzeltildiğini gösteren izler bulunmaktadır. Bu kaya parçasının, O-17 açmasının batı bitişiğindeki O-16 açmasından uzanan taş duvarın uzantısında kullanılmış olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca açmanın kuzeybatı kısmında küçük taşlardan oluşan bir taş öbeği bulunmaktadır. Bu öbeklerin önce duvar olabileceği düşünülmüştür fakat yapılan çalışmalarda bu görüşü destekleyen sonuçlar ele geçmemiştir.

Resim 61: B.0501'de Görülmeye Başlayan Kerpiç Duvarlar

Yüzey toprağının kazılması sırasında toprak yapısında değişiklikler gözlemlenmiştir. O-17 açmasının kuzey bitişiğindeki N-17 açmasının güneybatı kısmında mimari bulgulara rastlanılması ve bu mimarinin O-17 açmasında da devam ettiğinin görülmesinden sonra kültür dolgusu olarak adlandırılan (B.0501) yeni birimin kazılmasına başlanmıştır. Bu kültür dolgusu (B.0501) içerisinde yapılan çalışmalarda özellikle açmanın kuzeybatıda kalan kısmında toprağın yanmış olduğu ve yer yer oldukça yumuşak olduğu gözlemlenmiştir. Bu birimde yapılan çalışmalar neticesinde kuzey kesitten güneydoğuya doğru uzanan kerpiç bir duvar ve güney kesitten kuzeydoğuya doğru uzanan bir kerpiç duvarın olduğu görülmüştür (Bkz. Res 61).

Ayrıca batı bitişiikteki O-16 açmasında görülen ve O-16 açmasının güneydoğu köşesindeki fırının kuzeyinde yer alan bir üst evreye ait taş duvarın uzantısının, O-17 açmasının güneybatı kısmında da devam ettiği görülmüştür. Bu duvarların iri taşlardan ziyade küçük sayılabilecek taşlardan oluştuğu gözlemlenmiştir (Bkz. Res. 62).

Resim 62: B.0501 Genel Görünüm

Resim 63: a) İn-sitü B.0501 x.3 Figürin b) Stüdyo Çekimi

Açmanın kuzeybatı kesiminde ve nispeten orta kısmındaki küllü alandan başta olmak üzere, kültür dolgusu (B.0501) içerisinde çok sayıda buluntunun ele geçmesi dikkat çekicidir. Bu buluntuların büyük çoğunluğu üretim artığı taş aletlerdir. Ayrıca çok sayıda seramik buluntu ele geçmiştir. Yine bu birim içerisindeki küllü alandan, pişmiş topraktan 12 cm. uzunluğunda, 5 cm. genişliğinde, kafası kırık halde bir adet kadın figürini ele geçmiştir. (B.0501 x.3) (Bkz. Res. 63 a-b).

Figürinin kolları sadece yumru yaparak gösterilmiştir. Alt tarafında da kırıklar bulunmaktadır. Ayrıca karın kısmı şerit halde çizgi bezemeye gösterilmiştir. Bu figürinin olduğu yerin çevresinden de bir adet çapı yaklaşık 20 cm. yi aşan, havan görünümünde ama olasılıkla bir söve taşı veya direk altlığı ele geçmiştir (B.0501 X.4) (Bkz. Res. 64). Ayrıca 4 adet havaneli ve 4 adet öğütme taşı ele geçmiştir. Bu buluntuların birbirleriyle ilişkili olduklarını gösterecek bulgulara rastlanılmamıştır. B.0501 numaralı birimin genelinden toplam 27 adet özel buluntu (x find) ele geçmiştir. Bu özel buluntular içerisinde bızlar, öğütme taşları, taş aletler, havanelleri ve figürin gibi buluntular yer almaktadır.

Resim 64: B.0501 x.4 İn situ Havan

Kültür dolgusu biriminde görülen kerpiç duvarların daha da net şekilde ortaya çıkarılması amacıyla derinleştirilmiştir (Bkz. Res. 65). Nitekim bu çalışmaların ardından kuzey kesitten doğuya uzanan kerpiç duvarın 1,36 m. uzunluğunda ve 44 cm. genişliğinde olduğu görülmüştür. Aynı şekilde güney kesitten kuzeydoğuya uzanan duvarın 2,90 m. uzunluğunda ve 44 cm. genişliğinde olduğu anlaşılmıştır. Bu duvarların net şekilde ortaya çıkmasının ardından, çevrelediği ve batı kesite kadar uzanan yaklaşık 2,40 m. lik alan oda dolgusu (B.0502) adıyla yeni bir birim olarak kaydedilmiş ve kazılmaya başlanmıştır.

Resim 65: Kerpiç duvarlar Güneyden Görünüm

Bu duvarların çevirdiği anlaşılan ama atık dolgunun toprak yapısının batı ve kuzey batı kısımlarında küllü ve geri kalan kısımlarında kerpiç döküntülerle karışık şekilde öbekler halinde olduğu gözlemlenmiştir. Oda dolgusunun (B.0502) doğu sınırını biri güney kesitten biri kuzey kesitten uzanan duvarlar oluştururken, batı sınırını ise O-17 açmasının batı kesiti oluşturmaktadır.

Bu dolgunun içerisinde yapılan derinleşme çalışmaları sonucunda açmanın batı kesitinin yaklaşık 70 cm. doğusunda iki evreli olduğu düşünülen bir ocağa (Ö.502) rastlanılmıştır. Bu ocağın güney kısmının taşlarla çevrildiği görülmüştür. İlk evresinin doğu-batı yönünde 1,20 m. ve kuzey-güney yönünde 1,30 m. ikinci evresinin ise doğu-batı yönünde 60 cm. ve kuzey-güney yönünde 70 cm. olduğu ölçülmüştür. Ocağın kuzey sınırı tahrip olduğundan sınırları veya formu net olarak tespit edilememiştir. Ö.502 numaralı ögenin kazılması önümüzdeki senelerde yapılacak çalışmalara bırakılmıştır (Bkz. Res. 66).

Resim 66: Ö.502 Ocak

Ocağın hemen kuzeyinde, açmanın batı kesitinin yaklaşık 20 cm. doğusunda ahşap direk dikme deliği ele geçmiştir. Bu buluntu iki farklı birimde kaydedilmiştir. Ahşap direk dikme deliği olduğu düşünülen bu buluntunun ölçüleri kuzey-güney doğrultusunda 13cm. doğu-batı doğrultusunda 12 cm. dir. Bu buluntunun kerpiçten yapıldığı ve gevşek bir yapıda olduğu görülmüştür. Delik kısmının ise 6 cm. çapında ve 5 cm. derinlikte (B.0505) olduğu görülmüştür. Çok ince bir sıva izinin bulunduğu görülmüştür. Herhangi ahşap bulguya rastlanılmamıştır (Bkz. Res. 67).

Resim 67: Ahşap Direk Dikme Deliği

Oda dolgusunda (B.0502) yapılan çalışmalarda kuzey kesitten doğuya doğru uzanan duvarın üzerinde sıva izlerine rastlanılmıştır. Bu sıvanın dikkatli şekilde takip edilmesinin ardından tabana rastlanmıştır (Bkz. Res 68). Bu tabanın gri renkli ve oldukça ince olduğu görülmüştür. Taban tüm birim içinde ele geçirilememiştir. Özellikle kuzey kesitten doğuya doğru uzanan duvar ile açmanın kuzey batı tarafındaki küllü alanın olduğu kısımlarda taban net şekilde ortaya çıkmıştır. Tabanın, açmanın güneybatı kısmında yer alan ocağın kuzey sınırına kadar uzandığı görülmüştür. Tabana ait sıva izlerinin takip edilmesinin ardından oda dolgusunu sınırlayan duvarların açmanın orta kesimindeki kesişme noktasına yakın yerde yükselerek devam ettiği görülmüştür. Yapılan dikkatli çalışmanın sonucunda burada bir eşiğin olduğu görülmüştür. Fakat taban sıvasının yaklaşık 8 cm. yüksekteki bu eşiğin üzerinde çok tahrip olduğu ve küçük bir kısmında sağlam olarak ele geçtiği söylenmelidir.

Resim 68: B.0502 ve B.0503 Numaralı Birimlerde Ortaya Çıkarılan Tabanlar

Benzer bir girişin ya da eşiğin, açmanın güney kısmında, güney kesitten uzanan duvarın üzerinde olduğu görülmüştür. Fakat bu alanın da önümüzdeki yıl çalışmalarında kazılması planlanmıştır. Oda dolgusu (B.0502) içerisinde tabanın da bulunmasının ardından, buluntuların öngörülenin aksine çok yoğun olmaması dikkat çekicidir. Ele geçen buluntuların içerisinde seramik parçaları, taş aletlerin yanı sıra mermer bilezik parçaları ve öğütme taşları bulunmaktadır. Ayrıca B.0502 numaralı Oda dolgusu biriminde, kuzey kesitten uzanan kerpiç duvarın güney bitişiğinde bir adet taş balta (B.0502 x.12) ele geçmiştir (Bkz. Res. 69). Ayrıca B.0502 oda dolgusunda ele geçen özel buluntulara

bakıldığında, 1 adet mermer bilezik parçası, taş aletler, 1 adet öğütme taşı ve 1 adet havan eli gibi farklı türlerde toplam 11 adet özel buluntu ele geçmiştir.

Resim 69: B.0502 x.12 Taş Balta

B.0502 numaralı oda dolgusunu sınırlayan kerpiç duvarlarda biri kuzeyde biri güneyde iki adet girişin görülmesinin ardından, O-17 açmasının doğu kısmında, bu duvarların dışında kalan kısımda da B.0502 birimi ile eş zamanlı derinleştirilmiştir. Burada da toprakta B.0502 de olduğu gibi değişimler gözlemlenmiş ve bu alanda da yeni birim numarası ile (B.0503) oda dolgusu adıyla kazı çalışmaları yapılmıştır (Bkz. Res. 70)

Resim 70: B.0503 oda dolgusu Doğudan Görünüm

Nitekim bu çalışmalar sonucunda, güney kesitten kuzeye doğru uzanan duvarın yaklaşık 1,80 m. kuzeyinde küçük bir mimari bölmeye ait olduğu düşünülen kerpiç bir duvara daha rastlanılmıştır. Bu alanın dikkatle temizlenmesi sonucunda yaklaşık 10-12 cm derinlikte taban görülmüştür. Bu tabanın da tıpkı B.0502 deki tabanla benzer şekilde, gri renkli ve oldukça ince olduğu görülmüştür. B.0503 numaralı oda dolgusunun yer aldığı alan, höyüğün eğimli kısmındadır bu nedenle bu tabanın bir kısmının tahrip olduğu söylenebilir (Bkz. Res. 71). B.0503 numaralı birimin ve O-17 açmasının güneydoğu köşesinde bu tabanın bir kısmı sağlam şekilde ortaya çıkartılmıştır. Bu birimde bir havanelinin yanı sıra öğütme taşının ele geçmesi dikkat çekicidir. Birimden ayrıca bir adet taştan yapılmış dörtgen kalıp bu birimde ele geçen önemli buluntular arasındadır. Ele geçen özel buluntular toplam 3 tanedir.

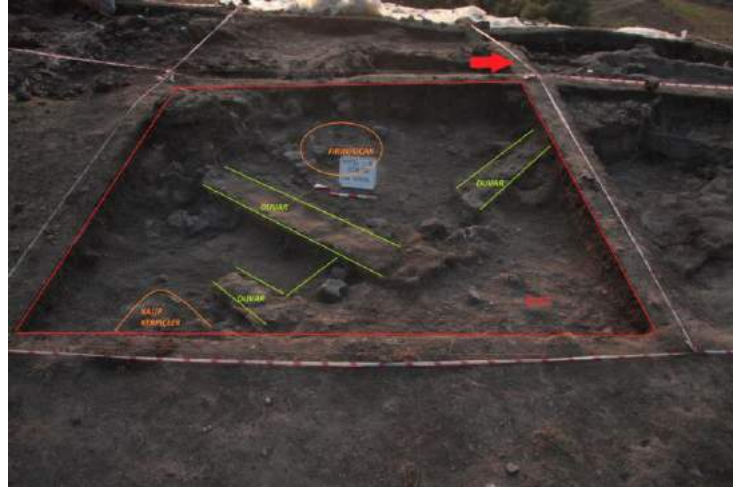
Resim 71: B.0503 Numaralı Birimde Ele Geçirilen Taban

B.0503 numaralı oda dolgusundaki bir diğer dikkat çekici buluntu ise, açmanın doğu kesitinin yaklaşık 15 cm batısında, güney kesitin yaklaşık 1,25 m. kuzeyinde yer alan kalıp haldeki kerpiç tuğla döküntüleridir. Kalıp halde yapılmış olduğu düşünülen bu kerpiçlerin yaklaşık 23-24 cm. uzunlukta oldukları ve genişliklerinin de 8 cm. oldukları görülmüştür. Bu alanda yapılan çalışmaların henüz tamamlanmamasından dolayı bu döküntü tam olarak anlaşılamamıştır. Daha sonra yapılacak çalışmalar ile bu döküntülerin net şekilde anlaşılması planlanmıştır.

B.0503 numaralı birimin kuzey kesiminde ise, B.0502 numaralı birimle sınırını oluşturan duvarlardan, kuzey kesitten doğuya doğru uzanan duvarın devamı olabileceği düşünülen kerpiç döküntü izine rastlanılmıştır. Fakat bu izlerin görüldüğü yer, seviye olarak daha aşağıda kalmasından dolayı kazılmamıştır.

2014 yılında O-17 açmasında 14.09.2014 tarihinde çalışmalar sonlandırılmıştır. Açmanın kapanış çalışmasında çeşitli yükseklik değerleri alınmıştır. O-17 açmasının KD. köşesi 964,463, GD köşesi 964,575, GB köşesi 965,262, KB köşesi 964,681 ve orta kısmı 964,578 olarak ölçülmüştür.

O-17 açmasında karşılaşılan mimari buluntular yüzey toprağının yaklaşık 15 cm. altından itibaren görülmüş ve kerpiç duvarlara sahip bir yapının olduğu anlaşılmıştır. Nitekim 2014 yılı çalışmalarında O-17 açmasında yapılan çalışmalar sonucunda bir adet mekân ortaya çıkarılmıştır (M.4). Bu mekânın B.0502 numaralı oda dolgusunu ve bu birimi sınırlayan biri kuzey kesitten doğuya uzanan kerpiç duvar ile diğeri güney kesitten kuzeye uzanan kerpiç duvar tarafından sınırlanmış olduğu anlaşılmıştır. Mekanın kuzey-güney yönünde uzunluğu 4,60 m., doğu-batı yönde uzunluğu 2,40 m. olarak ölçülmüştür. Batı sınırının ise batı bitişikteki O-16 açmasında yapılacak derinleşme çalışmaları sonucu anlaşılabileceği söylenmelidir. Yine güney sınırının da güneyine açılacak yeni bir açma ile anlaşılması mümkün olacaktır. Kuzey ve doğu sınırları belli olan bu mekan içerisinde bir adet ocak ve özellikle kuzey batı kısmını kapsayan alanda taban kısmen sağlam şekilde ortaya çıkartılmıştır (Bkz. Res. 72).

Resim 72: O-17 Açması 2014 Yılı Sezon Sonu Fotoğrafi

Ayrıca özellikle B.0501 numaralı kültür dolgusundan ele geçen taş aletlerin yoğunluğu da belirtilmesi gereken bir sonuçtur. Bütün buluntu türlerinde buluntuların en yoğun halde B.0501 oda dolgusundan ele geçtiğini de söylemek gerekir. Bu kültür dolgusunda (B.0501) ele geçen buluntuların dağınıklığı ve bir bütün taşımayan görüntüsü, bu dolgunun bir atık dolguya ait olduğunu düşündürmektedir. Bu atık dolgunun, batı bitişikteki O-16 açmasından buraya taşındığı ve buradaki mekânın doldurulduğu düşünülmektedir. Nitekim tabanın yakalandığı B.0502 numaralı oda dolgusu biriminde, buluntuların beklenenin aksine az olması ilginçtir. Taban üzerinde buluntulara rastlanılmaması, bu oda dolgusunun açmadaki mekâna (M.4) ait olmayan bir dolgu olduğu düşüncesini destekler niteliktedir. Bu tabakanın yaklaşık 16-17 cm. lik kısmı olasılıkla başka bir yerden taşınmış ve doldurulmuş olabilir. Nitekim diğer açmalarda yapılan çalışmalarda takip edilen seviyeler ve buluntu tipleri bunu destekler niteliktedir. O-17 açmasının kuzey bitişikteki, N-17 açmasının güneybatı köşesindeki alanın da, sonradan doldurulmuş olduğu düşünülmektedir. Bu iki açmada da (N-17, O-17) ele geçen seramik buluntuların ve diğer buluntuların karışık ve düzensiz şekilde ele geçmesi, bu açmalardaki mekânların doldurulduğunu ve bu malzemelerin buraya atıldığını düşündürmektedir. Yüzey toprağı (B.0500) hariç diğer birimlerin hepsinde (B.0501, B.0502, B.0503) kemik bızlar da ele geçtiği belirtilmesi gereken bir diğer buluntu türüdür. Bütün bu buluntuların türlerine bakıldığında bu açmada yer alan ocak ile ilişkili olarak tamamı anlaşılamayan ev yapısına ait bir mekânın (M.4) olabileceği düşünülebilir.

Henüz kuzeydeki ve doğudaki sınırı belli olan mekânın, daha da geniş bir alanı kapsadığı düşünülmektedir. Nitekim açmanın kuzeydoğu kısmında, doğuya doğru uzanan ama seviye olarak daha altta kalan ve sadece izleri görülen bir kerpiç duvarın da izine rastlanılmıştır. Bu alanın da kazılması yapının daha da geniş olarak ortaya çıkarılmasını sağlayacaktır (Bkz. Res. 73)

Ayrıca mekânın içerisinde bulunan ocağın yanı sıra, kuzey bitişikteki N-17 açmasında depolama alanları ile ilgili mimari bulgulara rastlanılması bu görüşü kuvvetlendirmektedir. Yine de O-17 açmasındaki mekânın ve buluntuların net şekilde anlaşılabilmesi batı bitişikteki O-16 açması ve kuzey bitişikteki N-17 açmasının yanı sıra, O-17 açmasının güneyine, kayalık kesime açılacak yeni açmanın sonuçları ile değerlendirilmesi ile mümkün olacaktır.

Açmada çalışılan bütün birimlerde flotasyon ve arşiv örnekleri alınmış olup, karbon örnekleri de alınmıştır.

Resim 73: O-17 Açması Sezon Sonu

2.6 - KANLITAŞ HÖYÜK P-16 AÇMASI GENEL RAPORU

Onur Yüksel

Açmadaki kazı çalışmalarına ilk olarak yüzeyde yer alan otların temizlenmesiyle başlanılmıştır. İlk olarak 30.08.2014 tarihinde çalışmalarına başlanan P16 açmasında, birim formu ve plan çizimi için O-16 açmasında kullanılan **0600-0699** birim numarası aralıkları ve

14/600-14/699 grafik numarası aralıkları kullanılmıştır. Bu numara aralıklarına birim numaraları için **0607** den, grafik numaraları içinse **14/0607** başlanılarak kazı çalışmalarına başlanılmıştır. Açma höyük üzerinde **113.080X 154.970Y-108.080X 149.970Y** koordinat aralıklarında yer almaktadır. Açmanın genelinde kazı çalışmalarına başlamadan önce alınan başlangıç yükseklikleri KD köşesinden **964.940**; GD köşesinden **966.084**; KB köşesinden **965.090**; GB köşesinden **965.728** ve açmanın ortasından alınan yükseklik ise **965.645** olarak tespit edilmiştir. Açmada diğer açmalarda araba yolu için bırakılan 20 cm'lik pay bırakılmamış açmanın boyutları KG ve DB doğrultusunda 5 m. olarak belirlenmiştir.

Geçtiğimiz kazı sezonunda O-14-O-15 açmalarının güney kısmında ve yeni açılan O-16 açmasının yine güney kısmında yer alan taş duvar dizilerinin ana kayaya yaslanmış şekilde de ele geçmiştir. Ayrıca O-14, O-15 ve O-16 açmalarının kazılması sırasında açmaların güney kısımlarında ana kaya üzerinde yatay bir blok haline getirilen ve dikey kesitler yapılarak, bunların alt kesimlerinde dirsekler yapıldığı açıkça görülmüştür. Bu nedenle de P-16 açmasının kazılmasıyla birlikte yerleşmedeki mimari planlamada ana kayanın rolü ortaya konmak istenmiştir. Bununla birlikte açmada, kuzeyindeki O-16 açmasında görülen B.0605 birim numaralı küllü tabaka ile aynı seviyeye inilmesi ve özellikle O-16 açmasının güney bölümünün tam anlamıyla anlaşılması planlanmıştır.

Yüzey temizleme işleminin ardından yüzey toprağı için B.0607 birim numarası alınmış ve birim ile ilgili gerekli dökümantasyon çalışmaları yapılmıştır (Bkz. Res. 74). Açma

kuzey yönü temel alınarak KG doğrultusunda 3 m. DB doğrultusunda 5 m. ebatlarında ikiye bölünmüş ve yüzey toprağı alınmaya başlanmıştır.

Resim 74: P16 Açmasının Yüzey Temizliği ardından Görünüm

Yüzey toprağının kazılmasıyla birlikte bol çakıllı, açık kahverengi ve sert bir yapıya sahip olduğu görülmüştür. Seviyenin inilmesiyle birlikte güney doğu yönünden kuzey batı yönüne doğru uzanan yaklaşık 1,5 m. uzunluğunda, 60 cm. genişliğinde ana kayanın uzantılarına rastlanılmıştır. Topraktaki değişime bağlı olarak açmanın kuzey bölümünde yeni bir birime geçildiği düşünülmüş olup açmanın güney bölümünde kalan 2 m. lik alanda B.0607 birim numaralı yüzey toprağının kazılmasına başlanılmış ve açmanın kuzey bölümüyle aynı seviyeye inilmiştir. Yüzey toprağının içerisinde olasılıkla ana kayadaki çıkarımlar sonucu oluşan küçük taş parçalarının yoğunluğu dikkat çekicidir. Yüzey toprağının kazılması sonucunda açmanın kuzeydoğu bölümünde, ana kayanın uzantısının üzerinde 8x8 cm. ebadında ortası oyulmuş, tabanı düz bir yerde durabilmesi için düzeltilmiş, bazalttan yapılmış söve taşını andırır bir adet işlenmiş taş ele geçmiştir. Buluntu x.1 buluntusu olarak kaydedilmiştir. İlgili tabaka içerisinde buluntu yoğunluğunun çok fazla olmadığı görülmüştür. Ele geçen buluntular seramik parçaları, işlenmiş taşlar, tatlı su kabukları ve hayvan kemikleri olarak görülmüştür. Bu buluntular dışında iki adet küçükbaş hayvanlara ait olduğu düşünülen boynuzlar ele geçmiştir. Boynuzlar E1 ve x.2 buluntusu olarak kaydedilmiştir.

Resim 75: P 16 Açması GD köşesinde Anakaya Üzerindeki İşlenmiş Mekan

Yüzey toprağının kazılması sırasında sert olan toprak yapısının yumuşamaya başladığı, kahverengi olan toprak renginin koyu griye döndüğü ve buluntu yoğunluğunun arttığı görülmüştür. Bu nedenle B.0607 yüzey toprağı birimi kapatılıp, B.0608 kültür dolgusu tanımlamasıyla farklı bir tabakanın kazılmasına başlanılmıştır (Bkz. Res. 76). Ayrıca Ö.1 numarası alınarak arşiv örneği alınmıştır.

Resim 76: B.0608 Birim Numaralı Kültür Dolgusunun Kazılmadan Önceki Hali

Tabaka içerisinde B.0607 birim numarasındaki küçük taş parçalarının boyutlarında büyüme gözlemlenmiştir. Bu taş parçalarının yoğunluğunun özellikle açmanın kuzey bölümünde ele geçmesiyle birlikte, O-16 açmasındaki B.0605 birim numarasında görülen taş parçalarıyla hemen hemen aynı seviyede olduğu ve devam ettiği görülmüştür. Bu nedenle hem O-16 da ki hem de P-16 da ki bu alanın irili ufaklı taşların kullanıldığı bir taban döşemesine ait olduğu düşünülmektedir. Tabakanın kazılması sırasında açmanın güney doğu kısmında koyu gri renkte olan tabakada, toprağın yer yer küllü ve kırmızı renkli toprakla karışmış olduğu görülmüştür. Açmanın kuzeydoğu bölümünde ve güney batı köşesinde ana kayanın uzantılarında kesme (tırışlama) faaliyetleri görülmüştür. Kültür dolgusunda yüzey toprağına nazaran buluntu yoğunluğunun arttığı gözlemlenmiştir. Açmanın güney doğu bölümünde karışık toprağın geldiği yerden 3 adet X buluntusu ele geçmiştir. Bu buluntular; x.1 numarası verilen bir adet havaneli, x.3 numarası verilen bir adet figürün parçası ve bir adet x.4 numarası verilen taş boncuk dur. Açmanın güneydoğu sınırına yakın bir mesafede ufak bir kil topu ele geçmiş ve x.2 numarası verilmiştir. Ayrıca bir adet figürün parçası ve bir adet mermer bilezik parçası ele geçmiştir. Figürün parçası için EL 1, bilezik parçası içinse EL 2 buluntu numaraları verilmiştir. Diğer buluntuları ise seramik parçaları, işlenmiş taşlar, tatlı su kabukları ve hayvan kemikleri oluşturmaktadır.

B.0608 biriminin kazılması sırasında açmanın kuzey doğu ve batı bölümlerinde küllü bir tabakaya rastlanılmıştır (Bkz. Res. 77) Bu nedenle açmanın batı kısmında yer alan küllü tabaka için B.0609 birim numarası verilmiş, kuzey doğu alanda ele geçen küllü tabaka içinse B.0610 birim numarası verilmiştir. Her iki tabaka da küllü dolgu olarak tanımlanmıştır. Ana kayanın uzantısının açmayı kuzey batı güneydoğu doğrultusunda ikiye bölmesiyle tabakalar birbirlerinden bağımsız olarak bulunmuş ve bu nedenle de farklı birim numaralarıyla tanımlanmıştır. B.0609 birim numaralı küllü dolgunun 14/0609 grafik numarası ile B.0610 birim numaralı küllü dolgunun ise 14/0610 grafik numarası ile çizimi yapılmıştır. Ayrıca B.0609 numaralı küllü dolguda Ö.1 numarası verilerek arşiv örneği alınmıştır.

Resim 77: B.0609 Birim Numaralı Küllü Tabakanın Kazılmadan Önceki Durumu

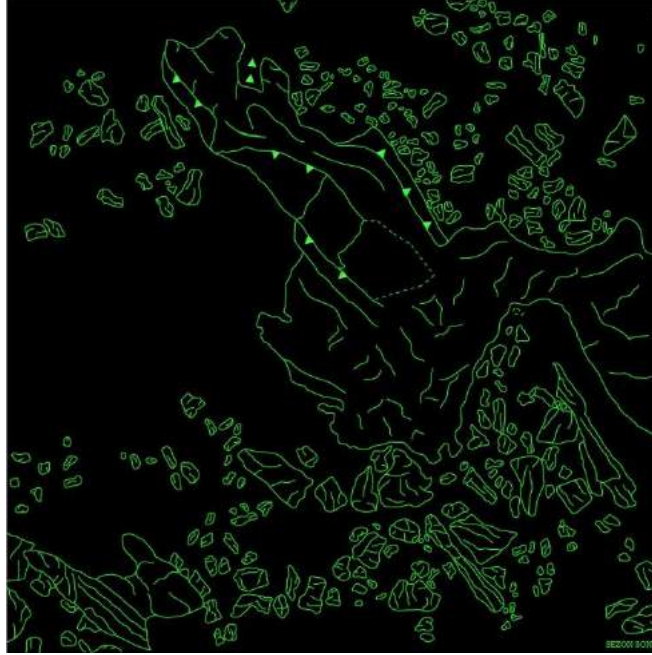
Açmanın batı kısmında yer alan B.0609 birim numaralı küllü dolgunun kazılmasıyla beraber killi, açık gri renge sahip bir başka tabakaya rastlanılmış ve B.0609 birimi kapatılmıştır. Bu alanda ki çalışmalar gelecek kazı sezonuna bırakılmıştır. Daha önce B.0608 numaralı kültür dolgusunun kazılması sırasında açmanın güney batı köşesindeki ana kaya uzantısında kesme (tırıslama) faaliyetlerinin görüldüğü alanda B.0609 birim numaralı küllü dolgunun kazılmasıyla birlikte ana kayanın uzantılarının eğim yaparak kuzeye doğru uzandığı görülmüştür. Ayrıca güney doğu kuzey batı doğrultusunda uzanan ana kaya uzantısının batı bölümünün kesildiği görülmüştür. Bu alanın; O-16 açması, kazılmamış olan P-15 açması ve O-15 açmasıyla ilişkili olan bir mekâna ait olabileceği düşünülmektedir. O-15 açmasında Mekân 8'in dışında kalan alanda büyük bir fırın ele geçmiş ve bu mekânın devamının P16 açmasının kuzey batı bölümünde devam ettiği görülmüştür. Ancak B.0609 birim numaralı küllü dolgunun kazılmasının ardından ortaya çıkan killi, açık gri renge sahip tabakanın gelecek kazı sezonunda kazılacak olması nedeniyle mekân olup olmadığı tam olarak anlaşılamamıştır. Açmanın kuzey batı bölümünde, ana kayanın kesilmiş kısmının bitişiğinde bir adet havaneli ele geçmiş ve buluntu x.1 olarak kaydedilmiştir. Tabaka içerisinde buluntu yoğunluğunun çok fazla olmadığı gözlemlenmiş, ele geçen buluntular seramik parçaları, işlenmiş taşlar, tatlı su kabukları ve hayvan kemikleri olarak kayda geçmiştir.

Resim 78: B.0610 Birim Numaralı Küllü Tabakanın Kazılmadan Önceki Durumu

Açmanın kuzeydoğu bölümünde kültür dolgusunun kazılmasıyla beraber ortaya çıkan diğer bir küllü dolgu da B.0610 birim numarası ile tanımlanmıştır (Bkz. Res.78). B.0610 birim numaralı küllü dolgu açık gri renkte, yumuşak ve killi bir yapıya sahiptir. Dolgunun kazılmasının tamamlanması ve O-16 açması ile aynı seviyeye gelinmesi nedeniyle bu alandaki çalışmalar

gelecek kazı sezonuna bırakılmıştır (Bkz. Res. 79). Tabakanın kazılması ile ana kayanın, açmanın kuzey doğu bölümünde kalan kısmının kesilmiş olduğu görülmüştür. Ayrıca yine aynı alan da ana kayaya yaslanmış şekilde taş duvar dizisine rastlanılmış ve O-16 açmasına doğru uzandığı tespit edilmiştir. Bu duvarın O-16 açmasındaki Mekân 8 in güney duvarıyla (Ö.201) birleştiği görülmüştür. Dolgu içerisinde irili ufaklı taş parçalarına rastlanılmış olup, bu taş parçalarının ilgili taş duvarın döküntüleri olduğu düşünülmüştür. Dolgu içerisinde herhangi bir özel buluntuya rastlanılmamış, ele geçen buluntular seramik, işlenmiş taş, tatlı su kabuğu ve hayvan kemiği olarak kaydedilmiştir.

Resim 79: P16 Açmasının Autocad üzerinden Mimari Çizim Planı

İlk olarak 2014 kazı sezonunda çalışmalara başlanılan P-16 açmasındaki kazı çalışmaları sonucunda elde edilen veriler şu şekildedir;

Açmanın güneydoğu bölümünde ana kayanın uzantısının kuzeye doğru devam ettiği görülmüştür. Bahsi geçen ana kaya üzerinde dağınık şekilde taş parçaları gözlenmiştir. Bu taş parçalarının herhangi bir mimari öğeye ait olmadığı görülmüş olup, olasılıkla ana kaya üzerindeki taş çıkarımlarından oluşan artıklar olduğu düşünülmüştür.

Ana kaya üzerinde yoğun bir tıraşlama işlemi görülmüş olup, bu tıraşlama işleminin görüldüğü yerler; açmanın güneybatı köşesi, güneydoğu köşesi ve kuzeydoğu köşesine doğru uzanan ana kaya parçasında tespit edilmiştir. Bu tıraşlama işleminin yapılmasının nedenleri olarak da ilk olarak yapının inşası sırasında alanın verimli şekilde kullanılması ve yapının bir köşesinin ana kayaya yaslanarak sağlamlaştırılmasıdır.

Açmanın batı bölümünde ana kayanın tıraşlanmış bölümünün, O-16 açmasının güney bölümündeki alanla ilişkili küçük bir mekâna ait olduğu düşünülmektedir. Hem açmanın kuzeybatı alanındaki tıraşlama izleri hem de O-16 açmasının güney kesitinde oda dolgusunun devam ettiğinin görülmesi ve mekân olduğu düşünülen alanın güney bölümünü sınırlayan

herhangi bir duvarın olmaması, P-16 açmasının kuzey batı bölümünün O-16 açmasında Mekân 8'in dışında kalan alanın devamı olduğunu düşündürmüştür.

Açmanın kuzey doğu alanında ana kaya bir mekânın köşesi olacak şekilde kesilmiş ve büyük ihtimalle O-16 açmasının güney bölümündeki mekân olarak düşünülen alanın güney doğu köşesini oluşturmuştur. Ana kaya kesilerek mekânın hem güney doğu köşesi hem de mekânın güney ve doğu duvarlarının bir kısmı oluşturulmuştur. Mekânın doğu sınırını ana kayaya yaslanmış bir adet taş duvar dizisinin oluşturduğu görülmüş olup, taş duvar dizisinin yapımında diğer duvarlara nazaran daha küçük boyutlu taşların kullanıldığı görülmüştür (Bkz. Res. 80). Bu taş duvar dizisinin O-16 açmasının kuzey doğusuna doğru devam ettiği görülmüştür. Ayrıca taş duvarın açığa çıkarılmasıyla beraber O-16 açmasının güney doğusunda yer alan fırının, diğer açmalarda bulunan fırınlar gibi duvara yaslanmış olduğu görülmüştür (Bkz. Res. 81).

P-16 açmasında buluntu yoğunluğunun diğer açmalara göre az olduğu görülmüş olup, bunun nedeni olarak da açmanın büyük bir bölümünün de ana kayanın uzantılarının yer alması olarak gösterilebilir. Açma içerisinde buluntu yoğunluğunun arttığı yerler açmada ana kayanın tıraşlama işleminin görüldüğü güney batı ve kuzey doğu bölümleridir. Buluntu yoğunluğunun az olması nedeniyle bu alanın açık mekân olarak kullanılmış olabileceğini düşündürmüştür.

Resim 80: P-16 Açmasının Kazı Çalışmaları Ardından Son Hali

P-16 açmasında 2014 kazı sezonunda çalışmalar 14.09.14 tarihinde kazı çalışmaları bitirilerek sezon sonu çizimleri ve fotoğrafları çekilmiştir. 16 günlük çalışma periyodunun ardından 4 adet birim numarası kullanılmış ve bu birimlerin kazılmasının sonucunda 3641 lt. toprak atılmıştır. Açmanın genelinde kazı çalışmalarının tamamlanmasının ardından alınan başlangıç yükseklikleri KD köşesinden **965.785**; GD köşesinden **965.305**; KB köşesinden **965.875**; GB köşesinden **965.125** ve açmanın ortasından alınan yükseklik ise **965.475** olarak tespit edilmiştir.

Resim 81: P-16 Açması Sezon Sonu Çizimi ve Genel Görümü

2.7 2014 KANLITAŞ HÖYÜK KAZI ÇALIŞMALARI GENEL DEĞERLENDİRME

2008 de başlayan ve bugün artık kapsamlı bir kazı olarak devam eden Kanlıtaş Araştırma Projesi, Frigya Bölgesi merkezinde Orta Anadolu'nun Marmara ile birleştiği geçiş bölgesinin kültür tarihini araştırmayı hedefleyen bir kazı projesi olarak yola çıkmıştır. Kanlıtaş için bu seneki buluntuları itibari ile Frigya'nın en eski köyü diyebiliriz çünkü buluntularımız M.Ö. 6. Bin'in en azından ikinci yarısını gösteriyor. 2014'te başlayan kazılarda bu amaçla yerleşmenin tepe kesiminin görünümünü anlayabilmek amacıyla 120 m2 bir alan açtık ve ikinci senemizde Kanlıtaş Höyük'ün tepe kesimindeki yerleşmenin planını ortaya çıkardık. Yapıların içinde ve önünde büyük fırınlar ve ocaklar tespit ettik.

Kanlıtaş Anadolu'daki birçok yerleşmeden farklı olarak, vadi içinde bağımsız büyük bir anakaya yükseltisinin üzerine oturmaktadır. Bu nedenle, höyüğün tepe kesiminde çok büyük bir dolgu beklenmezken yerleşmenin tepe kesimindeki kazılarda kayaların kesilerek doğrudan mekân yapıldığı görülmüştür. Etrafının yer yer kalın teras duvarları ile çevrelenmesi yerleşmenin beklediğimizden daha derin bir yerleşme olduğunun göstermektedir. 2013 yılı alanda çıkan yapı öğeleri ve buna bağlı mekân öğelerine genel olarak baktığımızda duvarların, yerleşmenin eğimli topografyasına oturdukları ve ana kaya uzantıları üzerinde yapıldıkları söylenebilir. Bu duvarlardan, en az birinin (O-14) eğimli yerleşme üzerinde teras duvarı olabileceği düşünülmektedir. Buluntuların yoğunluğu (özellikle N-15 açmasındaki sıra dışı buluntu yoğunluğu dikkate alındığında), duvar döküntülerinin üst kesimde dağılmamış bir görüntü vermesi ve bunların hemen yüzey toprağı altından çıkması, yerleşmenin tepe kesimindeki son evresinde yerleşmenin yangın ile terkedildiği izlenimini yaratmaktadır. Yerleşim örgüsü için elde edilen ilk sonuçlardan biri, yerleşmenin çağdaşı olan Kapadokya Bölgesi Güvercinkayası (Aksaray) gibi kaya üstüne kurulan, etrafında savunma çemberi olabilecek bir yerleşme olabileceğidir.

2014 yılında daha geniş açılan N-17, N-16, O -16, P1-6, O-17 (Bkz. Res. 82) açmalarında yaklaşık 200^{m2} lik alanda yapılan çalışmalar bize yerleşmenin üstteki mimariden farklı ikinci bir evresi olduğunu göstermiştir. Bizim için sürpriz olan taş temelsiz kerpiç tuğla duvarlı dörtgen mekânlardan oluşan bu mimarinin M.Ö 7. Bin'de Neolitik Dönem Çatalhöyük yerleşmesinde olgunlaşan Orta Anadolu geleneğinden etkilendiğini göstermiştir. Kanlıtaş 2014 yılı çalışmalarında yan yana bulunan ve birbirine yakın büyüklükteki iki kerpiç yapının, daha büyük bir yapıyı oluşturan mekânsal elemanları olduğu düşünülmektedir. Bu mekânların içerisinde tahıl kalıntılarının bulunduğu küçük depolama alanları ve küçük ocaklar bulunmuştur.

Kanlıtaş yerleşmesinde yoğun bir mermer bilezik endüstrisinin olduğunu yüzey araştırmalarında öngörmüştük, Kazı çalışmalarının ilerleyişi ile mermer bileziklerin yapım teknolojilerini bütün aşamalarının bugüne kadar örneklerine az rastlanır alet tipleri ile beraber gelmesi ile, Kanlıtaş'ın bir mermer bilezik üretim merkezi olduğunu her sene daha açık koymaktadır. Bu sene, 2013 yılı çalışmalarında ortaya çıkartılan mermer bilezik atölyesinin devamı bu yıl açılan komşu açmada çok daha yoğun bir şekilde karşımıza çıkmıştır. Daha önce örnekleri bulunmayan mermer diskler ile taştan vurgaçlar, ortası küre mekik biçimli oyma aletleri, baltalar gibi ilişkili aletler atölye hakkındaki büyük resmi tamamlamaktadır. Bu bulgulara dayanarak Anadolu'da aletleri ile ortaya çıkarılan en eski mermer bilezik atölyesinin Eskişehir, Kanlıtaş'ta olduğunu söyleyebiliriz. Bunun ilk sonuçları önümüzdeki yıl

yayınlanmak üzere kabul almıştır (Baysal, A; Baysal, E., Nazaroff, A., Türkcan, A.U. 'Early specialized production ? A Chalcolithic stone bracelet workshop at Kanlıtaş, Turkey' for publication in the August 2015 number of the Oxford Journal of Archaeology, 34.3).

Yerleşmenin tarihi itibari ile tarımcı yerleşme karakterine sahip olduğunu düşünürken çok fazla ok ucunun bulunması, bir taraftan da avcılığın hala devam ettiğini göstermektedir. Bu yılki çalışmalarda özellikle mekân içlerinde ele geçen yontma taş işçiliği ile ilgili çekirdek ve üretim artığı olarak adlandırılan malzemeler üzerinden bu mekânlarda aynı zamanda üretim yapıldığını da göstermektedir. Ayrıca çok sayıda seramik, yontma taş aletler ve günümüzde de benzer örneklerine rastlanan peynir kapları ele geçirilmiştir. Bunun haricinde, yerleşmede bazalttan yapılan düzinelerce öğütme taşının yanı sıra çeşitli havanelleri ve derin havanlar höyükte zengin bir sürtme taş grubunun varlığını da ortaya koymuştur. İki örnek üzerinde görülen aşı boyası izleri ve bir kabın içindeki boya katmanı, yerleşmede boya üretiminin de olduğunu ortaya koymaktadır.

Bir diğer yandan, peynir basılması için yapılmış kevgir çanaklardan oluşan “peynir kapları” (Cheese pots) Anadolu’nun erken örneklerindendir. Bu da bize Kanlıtaş’ın M.Ö 6.binin sonunda Balkanlarla birlikte eş zamanlı süt üretimi yaptığı ve sütün yan ürünlerini kullandığını gösteren önemli bir yerleşme olabileceğini göstermektedir. Lipit analizinden sonra bu görüş ile ilgili daha detaylı bilgiler elde edebileceğiz.

2014’ deki kazı çalışmalarında beş adet kadın heykelciği bulunmuştur. Bunlardan en az üç tanesi Trakya ve Balkanlardaki heykelciklere benzemektedir. Ele geçen bu heykelciklerden özellikle iki tanesi dikkat çekicidir. Bunlardan biri boyun kısmı ile beraber 15 cm uzunluğu ile sıra dışı büyüklükte bir heykelciktir. Diğer ilgi çekici heykelcik ise tatlı su kabuklarından yapılmış boncuklarla süslenmiş nadir bir örnektir. Bulunan bütün heykelciklerin başlarının koparılmış olması, Neolitik Dönem ’den başlayan ve Anadolu’da süren bir geleneğin devamıdır. Bu sıra dışı örneklerin mekân içlerinde ele geçmeleri, bunların olasılıkla yapılar terkedilirken bir adak şeklinde bırakıldıklarını akla getirmektedir. 2013’deki kazılarda ortaya çıkarılan yerleşmenin genel görünümünde tespit edilen, yerleşmenin son iskân evresinin yangınla sona erdiğini tespit etmiştik. Bu yılki kazılarda da bu yangına ait küllü dolgunun aynı şekilde devam ettiğini gördük.

Resim 82: 2014 Yılında Kanlıtaş Höyük’de Açılan ve Çalışılan Açmalar

2.8-KORUMA ÇALIŞMALARI

18.09.2014 tarihli çalışmada, Son Alana ait Mimari Çizim detaylarının ardından 2014 sezon çalışmalarının sonlandırılmasına karar verilmiştir. Açmaları kapatmak amacıyla açmalardan çıkan toprak çuvallara doldurulmuştur. Toplam da 200 çuval kum doldurularak hazır hale getirilmiştir. 19.09.2014 tarihli çalışmada, açmaların kapatılması için doldurulan 200 çuval toprağa ek olarak 150 çuval daha toprak doldurulmuştur. Ayrıca açmaların kapatılmasından önce kesit fotoğrafları çekilmiş ve açmaların profil çizimleri yapılmıştır. Açmaların her açıdan ayrıntılı fotoğrafları çekilmiştir. Tüm bu işlerin sonunda açmaların üzerleri daha önceden hazırlanmış naylonlarla örtülerek üzerleri çuvallarla kapatılmıştır (Bkz. Res. 82).

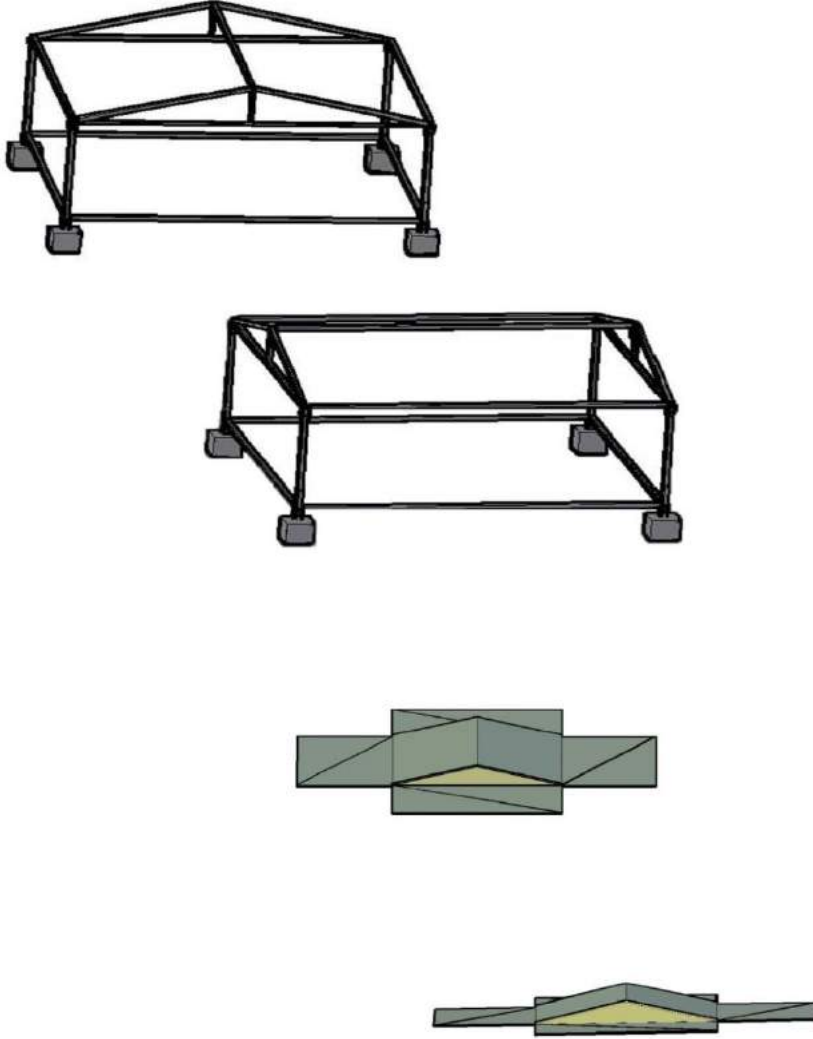
Resim 82: Höyük Tepe Kesimi Açmaların Kapatma İşlemleri

Kazı esnasında bulunan duvar sıraları ve fırınların zarar görmemesi için azami özen gösterilmiştir. Tüm bunların sonucunda açmalar tamamen kapatılmış ve 2015 yılı çalışmaları için kapatılmıştır. Bu kapatma işlemlerinin, özellikle yüzeyden çıkan yoğun mimari bulgular göz önüne alınarak uzun vadede bu gibi alanların korunarak teşhirini amaçlamaktadır.

2.8.1-KAZI ALANININ ÖRTÜLMESİ

Kanlıtaş Höyük Kazı alanında, özellikle tepe kesimi açmalarının üzerlerinin örtülmesi ve gölgelik amacı ile kullanılmak üzere Anadolu Üniversitesi, Atölyeler Müdürlüğü ile “V” çatılı bir örtü sistemi tasarlanmıştır (Bkz. Res. 83). Bu örtü sisteminin boyutları 5x5 boyutlarındaki açmaların üzerlerini tam olarak kapatması ve yapılacak çalışmalara engel olmaması ve açma köşelerine oturabilmesi için 5.20 x 5.20 m olarak ayarlanmıştır. Bu örtü sistemi oluşturulurken açmaların

merkezinde ağırlığı taşıyacak kare biçimli demirden yapılmış bir metal geçme dörtgen modüller tasarlanmıştır.

Resim 83: Kazı Alanı Örtme Projesi

Bu modülün çevresinde her açmanın köşesine gelecek şekilde ve üzerlerine yükseklikleri 2 m olan ve portatif olarak tasarlanan bir çatı sistemi oluşturulacaktır. Bu sistemin tepesinden taban kısmına ağırlığının azalacağı kalından inceye azalan profillerin kullanıldığı çok ağır olmayan ve sökülüp takılabilir direklerin kullanıldığı bir sistem olmasına çalışılacaktır. Bu çatı sistemi çalışma yapılacak açmaların üzerine oturtularak aynı anda 4 açmanın üzerinin kapatılması sağlanacaktır. Oluşturulan bu çatı sisteminin üzeri jüd adı verilen geçirgen bir kaplama malzeme ya da branda ile kapatılarak, açmaların dış etkenlere karşı korunması hem de gölgede çalışılması amaçlanmaktadır. Bu amaçla ilk olarak tasarlanan bu sistemin Autocad programı üzerinde

izimleri yapılarak Anadolu Üniversitesi Atölyeler Müdürlüğü tarafından imalatına başlanmıştır. Bu atı sistemi kurulduktan sonra, stabilite ve havalandırma ile ilgili herhangi bir problem görülmezse, ileriki yıllarda höyüğün sergilenmesi ve korunması için kullanılması da planlanmaktadır.

2.8.2- DİJİTAL BELGELEME VE ORTOFOTO ALIřMALARI

Belgelemeye ilişkin bir diğerk çalışmayı ‘‘Havadan Görüntüleme’’ oluşturmaktadır. Arkeolojik sit alanları ve kazı alanları iklimsel-çevresel faktörler ve gerçekleştirilen bilimsel kazılar sonucunda sürekli değışim içindedir. Bu değışimlerin periyodik olarak belgelenmesi, doğru-kesin, güvenilir sonuçlar elde etmek ya da kazı alanında gerçekleştirilmesi düşünülen ileriye dönük planlar (koruma, restorasyon, v.s) için ayrı bir önem taşımaktadır.

Resim 84: Kanlıtaş Höyük Tepe Kesimi Airdrone Model Helikopter ile çekilmiş Açmaları gösterir Hava Fotoğrağı(DAMA Mühendislik, Ankara)

Bu nedenle, başta Höyüğün Tepe kesimi olmak üzere, Höyük ve bulunduğ Vadi kesimi Aşkın KARAHAN başkanlığındaki ekip tarafından AIRDRONE adlı portatif 4 rotorlu minyatür bir helikopter olan MULTICOPTER tarafından çekilmiştir (Bkz. Res. 84-85-86-88-89). Bu çalışmada koordinatlı raster tabanlı veriler kullanılarak Ortografikfotoğrağ ve yükseklik modelleri oluşturulmuştur. DEM olarak adlandırılan bu veriler basit bir imaj programında dahi aılsa RGB dışı beyaz ya da siyah tanımlandığı renge görülebilmektedir.

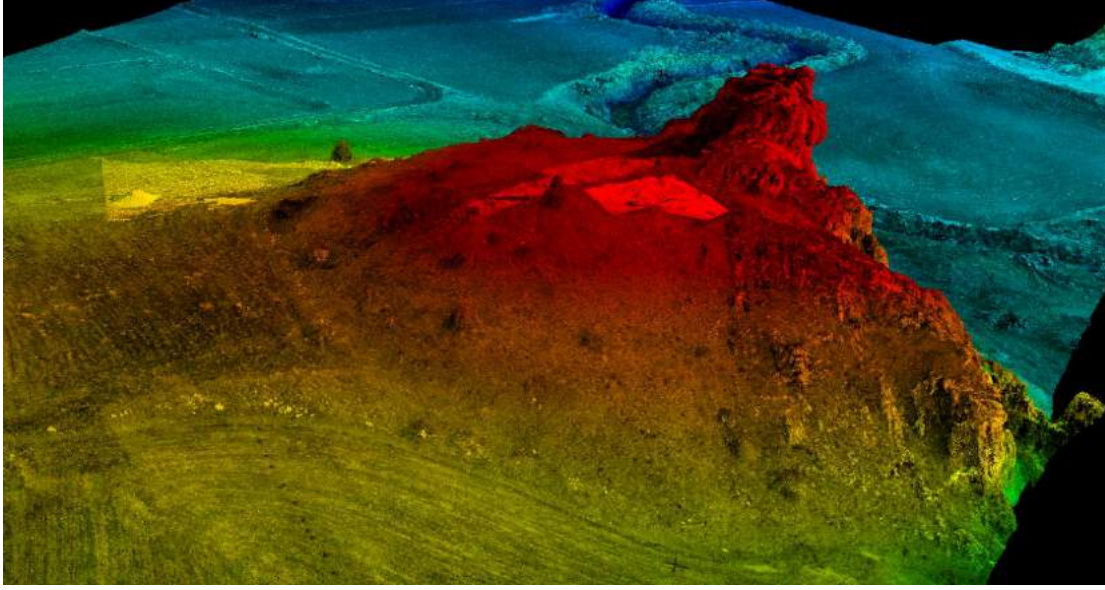

Resim 85: Kanlıtaş Höyük Tepe Kesimi Airdrone Model Helikopter ile çekilmiş Açmaları gösterir Hava Fotoğrafı (Tepeden) (DAMA Mühendislik, Ankara)

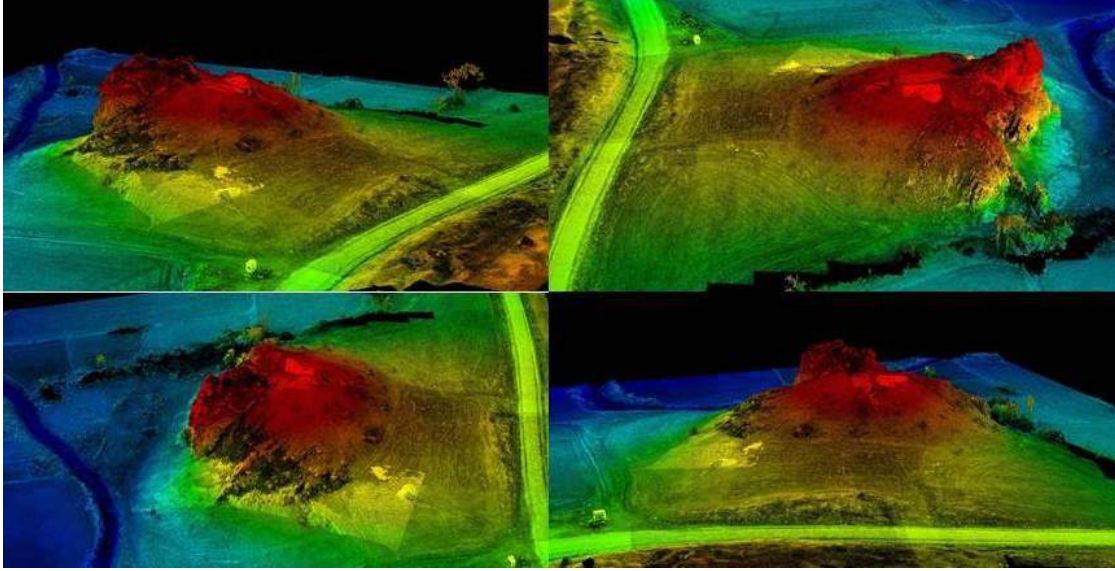
Yükseklik bilgilerini de barındıran bu veriler bölgedeki her noktanın yükseklik bilgisini vermekte ve Raster veri açan her türlü coğrafi ya da CAD programında incelenebilmektedir. Elde edilen bu verilerden münhaniler üretilebilmektedir. Yine bu verilerden orthophoto ismi verilen yüksek çözünürlüklü fotoğraflar üretilebilmektedir. Bu fotoğrafların çözünürlüğü 5 cm olup; bu da her pikselin 5 cm hassasiyette olduğu anlamına gelir. Elde edilen bu veriler aynı zamanda Google Earth üzerine KMZ dosyaları şeklinde atılarak dünya üzerindeki konumu koordinatlı şekilde görülebilmektedir.

Resim 86 : Kanlıtaş Höyük Tepe Kesimi Airdrone Model Helikopter ile çekilmiş Açmaları gösterir Hava Fotoğrafı (Batıdan) (DAMA Mühendislik, Ankara)

Resim 88: Kanlıtaş Höyük Ortografik 3 Boyutlu Yükselti Görüntüsü (DAMA Mühendislik, Ankara)

Resim 89: Kanlıtaş Höyük'ün Ortografik Modelleme ile 3 Boyutlu Olarak Farklı Açılardan Görünümü(DAMA Mühendislik, Ankara)

3.KANLITAŞ HÖYÜK 2014 YILI BULUNTULARI

Kanlıtaş Höyük’de 2014 yılında gerçekleştirilen kazı çalışmaları sonucunda elde edilen buluntulara bakıldığında 2013 yılında gerçekleştirilen çalışmalardan elde edilen buluntulara göre bir artış olduğu gözlemlenmiştir. 2014 yılında yapılan kazı sonucunda elde edilen buluntular gruplanarak çizim ve fotoğraflama çalışmaları yapılmıştır. 2014 yılında elde edilen buluntu gruplarına bakıldığında mermer bilezikler ve işleme aletleri, havanelleri, öğütme taşları,

yontmataş aletler, figürin ve figürin parçaları, sapan taneleri, in-situ kaplar, bız ve bız parçaları dikkat çeken buluntu grupları arasındadır. Bu belirgin buluntu gruplarına ait buluntuların toplamı 128 adettir. Bunların bir kısmı envanterlik eser olarak Eskişehir Eti Arkeoloji Müzesi'ne teslim edilmiştir.

Bunların 23 adedi mermer bilezik ve mermer bilezik işleme aleti olup; en fazla mermer bileziğin geldiği N -16 açmasıdır. 2013 yılında kazısı yapılan N-15 açmasında ve diğer açmalarda toplamda 13 adet mermer bilezik parçası ve 4 adet mermer bilezik işleme aleti ile en yoğun buluntu grubunu oluşturmaktadır. Bu mermer bilezik parçalarından 1 tanesi (Bkz. Envanterlik Eserler Res. 13) ve 4 adet mermer işleme aleti (Bkz. Envanterlik Eserler Res. 23-24-25-26) envanterlik olarak alınmıştır. Özellikle mermer işleme aletlerinin bulunmuş olması yerleşimde üretimin yapıldığının göstergesidir. Bulunan işleme aletlerine bakıldığında 5 kollu yıldız benzeyen ve daha önce gördüğümüz sert kireç taşından yapılmış, ortası küresel bir biçimde yükselen ve arka kısmında çukurlaşmış bir alet olduğu görülmüştür (Bkz. Envanterlik Eserler Res.25). Bu aletin sert küresel mermerin oyularak işlenmesinde kullanıldığı anlaşılmıştır. Bunun yanında diğer bir alet ise küresel biçimli, topacı andıran ve uç kısmına doğru daralarak ilerleyen uç kısmı küt, sıg küresel bir alettir. Bu aletlerin hepsinin ortak yanı uç kısımlarının genellikle sivri olması ve yoğun aşınmaya maruz kalmalarıdır. N-15 açmasının hemen doğusunda bulunan N-16 açmasında da elde edilen mermer bilezik ve işleme aletleri değerlendirildiğinde bu alanda bir işleme atölyesinin varlığı anlaşılmıştır. Nitekim mermer bileziklerin yapımının çeşitli aşamaları ele geçen buluntular değerlendirildiğinde görülebilmektedir (Bkz. Envanterlik Eserler Res. 12). Bu mermer işleme aletlerinin yanı sıra işlevleri tam olarak anlaşılamayan ve hangi alanda kullanıldıkları kesin olarak bilinmeyen işlenmiş taş ve bileme taşları ele geçmiştir. Bunlardan bazıları da envanterlik eser olarak alınmıştır (Bkz. Envanterlik Eserler Res. 15-21-22-27).

Diğer bir grup olan havanelerinin toplamına bakıldığında ise 20 adet olduğu görülmüştür. Yine en fazla havanelinin geldiği açma 10 adet ile N-16 açmasıdır. 2013 yılında olduğu gibi 2014 yılında da havaneleri üzerinde boya kalıntılarına rastlanması yerleşimde bol miktarda boyanın kullanıldığının göstergesidir. Öğütme taşları ise 17 adettir. Bunlardan 6 tanesi N-16, 6 tanesi N-17 ve 5 tanesi de O-17 açmasından bulunmuştur. Bu havanelerinden 3 tanesi envanterlik olarak alınmıştır (Bkz. Envanterlik Eserler Res. 18-19-20).

Yontmataş alet topluluğuna bakıldığında ise toplamda 43 adetle temsil edilmektedir. Ancak çok fazla üretim artığı ve yonga vardır. Bunlardan 29 adedi N-16 açmasında, 11 âdeti N-17 açmasında ve 3 âdeti de O-17 açmasından bulunmuştur. N-17 açmasından elde edilen buluntulara bakıldığında silikalı dilgiler, uçlar, sırtlı dilgiler, düzeltili dilgilerin olduğu bir gruptan oluşmaktadır. N-16 açmasında elde edilen bu gruba bakıldığında ise bu alanda yoğun biçimde avcılık ve besin hazırlama ile ilgili faaliyetlerin olduğu anlaşılmaktadır (bkz. Yontmataş Raporu). Yine bu yontmataş buluntulardan bazıları envanterlik olarak alınmıştır (Bkz. Envanterlik Eserler Res. 28-29-30).

Diğer bir grubu oluşturan bızlar ise 9 adet ile temsil edilmektedir. Bunlardan 6 adedi O-17 açmasından, 2 âdeti N-17 açmasından ve 1 âdeti de O-16 açmasından bulunmuştur. Bızların 6 adedi envanterlik eserler grubuna alınmıştır (Bkz. Envanterlik Eserler Res. 6-7-8-9-10-11).

Figürin ve figürin parçalarına bakıldığında ise bu grup 11 adetten oluşmaktadır. Ancak içlerinde tam olarak tanımlamayan ancak figürine benzeyen pişmiş toprak objelerde bu sayı içine dahil

edilmiştir. Bunlardan 6 adedi N-16 açmasından, 3 adedi N-17 açmasından diğer 2 tanesi ise O-16 ve O-17 açmalarından bulunmuştur. Figürinler içinde özellikle O-17 ve N-17 açmasında bulunan 2 figürin dikkat çekmektedir. O-17 açmasından bulunan figürinin benzerleri Balkanlar'da aynı döneme tarihlenen figürinlere benzemesi açısından önemlidir. N-17 açmasından bulunan figürine bakıldığında ise boyun ve sırt kısmının kireçtaşından yapılmış boncuklar ile süslendiği görülmüş olup; benzerleri fazla bilinmeyen bir örnektir. 2014 yılında ele geçen figürin ve figürin parçalarından 5 tanesi envanterlik eser olarak alınmıştır (Bkz. Envanterlik Eserler Res. 1-2-3-4-5).

Bu sene ilk defa ele geçen Diğer bir grup olan mekik şeklindeki sapan taneleri ise 3 adet ile temsil edilmektedir. Bunların tamamı N-17 açmasında bulunmuştur. Sapan taneleri iyi pişirilmemiş olup genellikle yumuşaktır. Avcılık ile ilişkili olduğu bilinen bu sapan tanelerinin varlığı uçlarla birlikte yerleşimde yoğun bir avcılık faaliyetinin olduğunu göstermektedir.

Yine 2014 yılı çalışmalarında 2 adet de taş balta ele geçmiştir (Bkz. Envanterlik Eserler Res.15).

In-situ olarak alınan tümlenebilir kap ise 2 adettir. Bunların ikisi de N-16 açmasından çıkmıştır. Tüm bu buluntu yoğunluğu ve buluntu gruplarına bakıldığında N-16 açmasında bir yoğunluğun olduğu anlaşılmıştır.

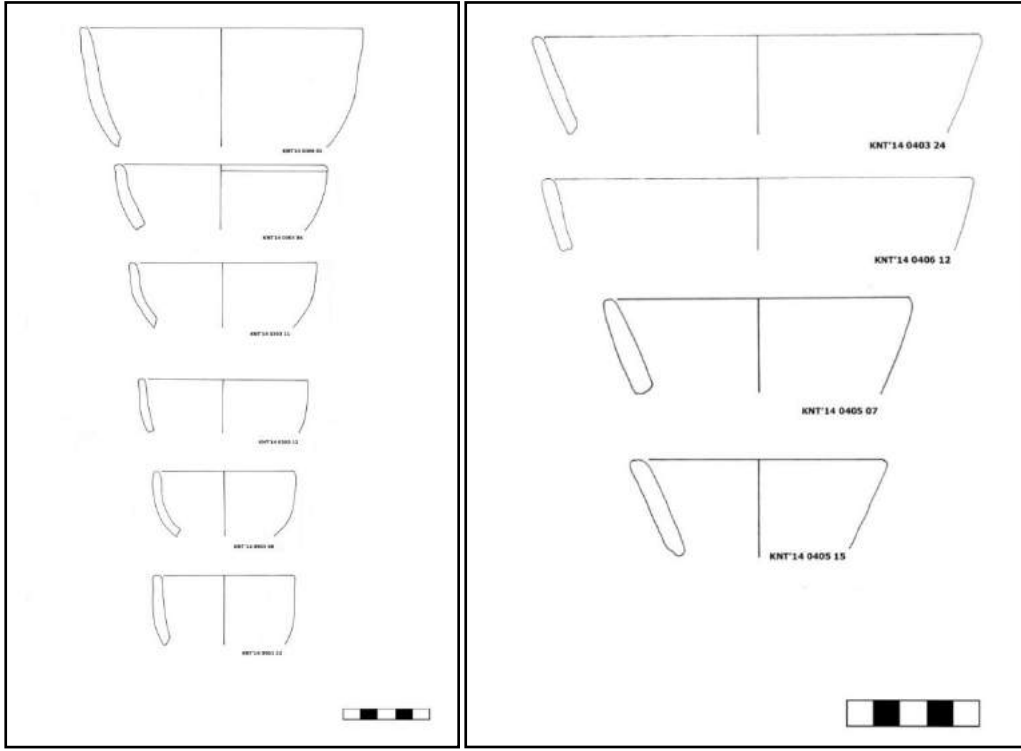
3.1- SERAMİK BULUNTULAR

KANLITAŞ HÖYÜK KALKOLİTİK DÖNEM SERAMİĞİ

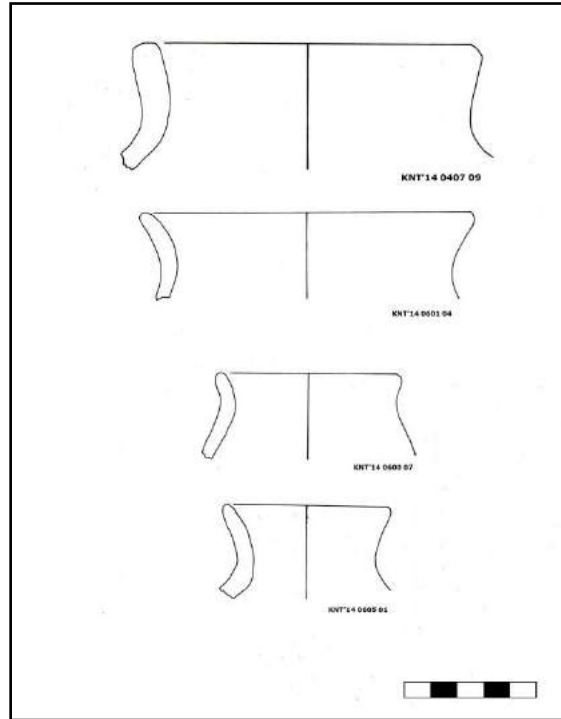
Fatma Gamze Şahin

Bu raporda genel olarak Kanlıtaş Höyük 2013 ve 2014 yılı kazı sezonunda ortaya çıkarılan Kalkolitik dönem seramiğinin özelliklerinden bahsedilecektir.

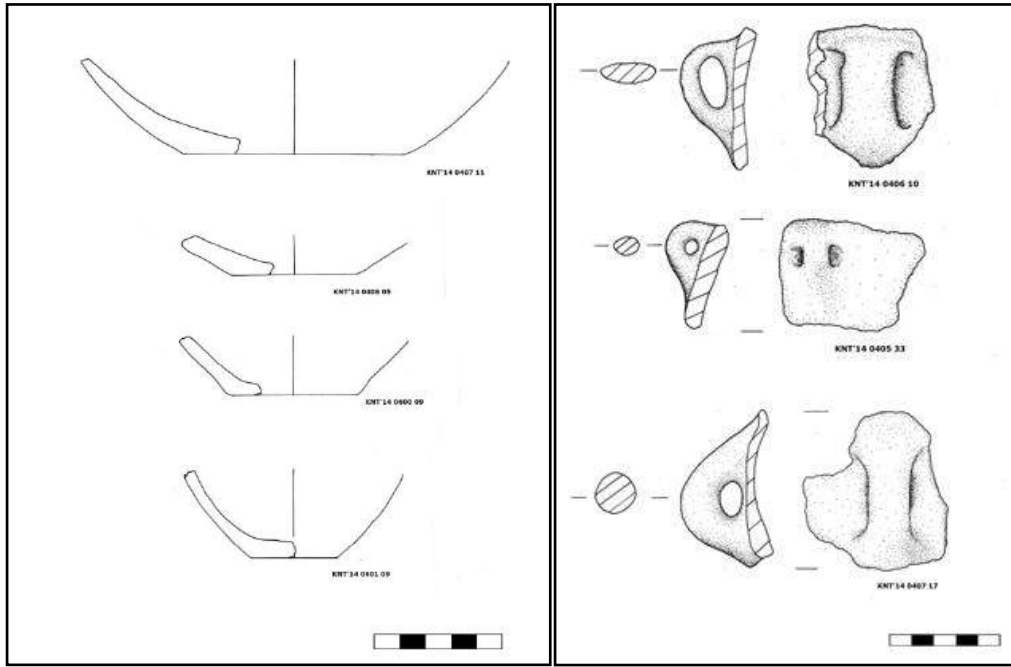
2013 kazı sezonunda elde edilen Kalkolitik Dönem seramiğine genel olarak baktığımızda; formlar arasında, içe dönük dudaklı kaplar, dışa dönük dudaklı kaplar, daralan ağızlı (hole mouth) kaplar, boyunlu çömlekler, boyunlu ve keskin karınlı çömlekler, dik ağız kenarlı kaseler, sıg kaseler, keskin profilli çömlekler, çoğunluğu oluşturmaktadır. Ayrıca dikey ve yatay kulplar ve yatay ay biçimli tutamaklı yoğun olmamakla birlikte malzeme içinde yer almaktadır. 2014 yılı kazı sezonunda ise; 2013 yılında elde edilen bu formlar devamlılık gösterirken derin kaseler, sıg kaseler, keskin profilli çömleklerin ve boyunlu kapların sayısının arttığı görülmektedir (Bkz.Res. 1-2). Kanlıtaş Höyük'te görülen bu formlardan boyunlu çömlekler, keskin karınlı ve içe dönük dudaklı kap örneklerinin benzerleri çağdaşı olan Orman Fidanlığı yerleşmesinde de görülmektedir. Dip ve kulp örneklerine baktığımızda ise, diplerin genellikle keskin veya oval formda oldukları görülmektedir. Kulplar, geniş yassı ve dar-oval örneklerine rastlanmıştır (Bkz.Res. 3).

Resim 1: Kanlıtaş Höyük 2014 yılı derin ve sığ kase formları.

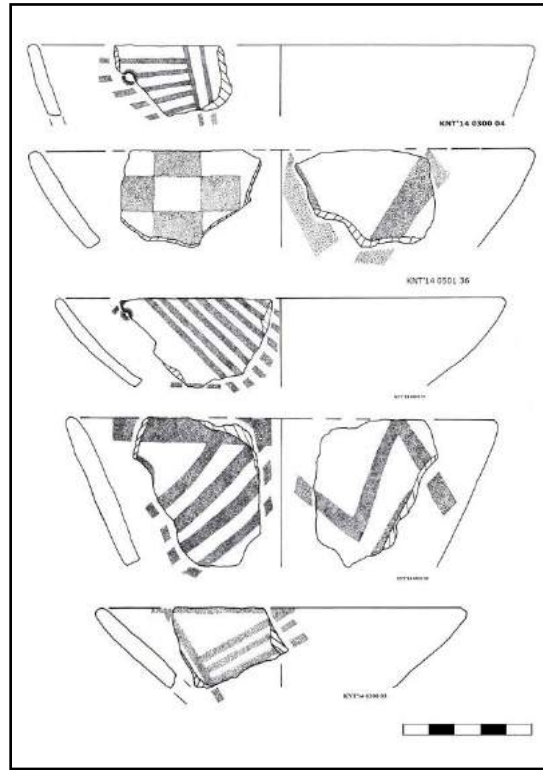
Resim 2: Kanlıtaş Höyük 2014 yılı boyunlu kap örnekleri.

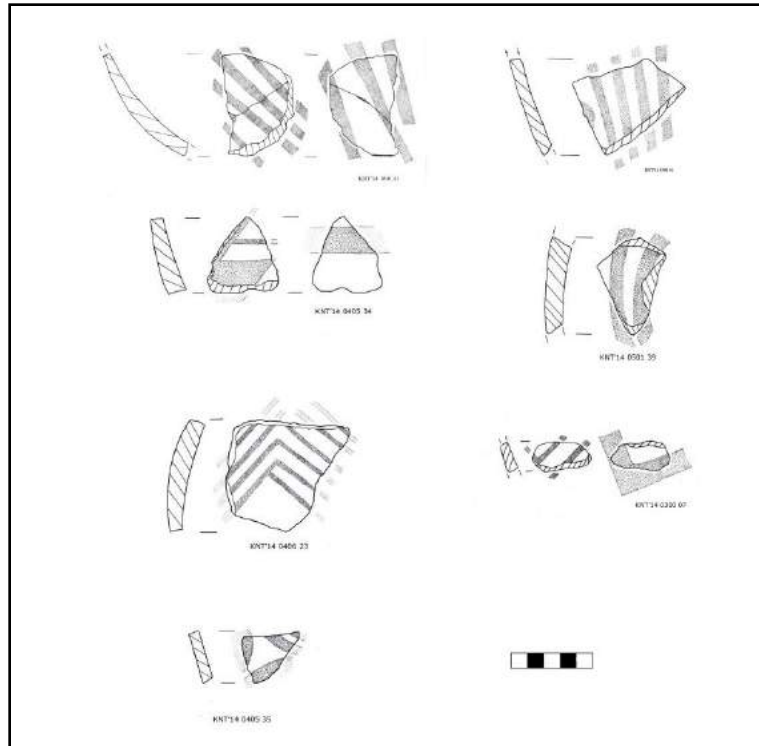
Resim 3: Kanlıtaş Höyük 2014 yılı dip ve kulp örnekleri.

Bezeme çeşitlerine baktığımızda ise çağdaşı Eskişehir, Orman Fidanlığı yerleşmesinde görülen bezeme örneklerinin benzerlerine rastlanmıştır. Boya, yiv, soku, baskı, az sayıda kabartma bezeme örnekleri yer aldığı gözlemlenmiştir. Bezemeler genellikle kırık gövde parçaları üzerinde görülmektedir. Bej üzerine kırmızı tonlarında birbirine paralel veya birbirini kesen bant boya bezemeli (Bkz.Res. 9), soku ve çizi bezemeli, üçgen biçimli yiv-tırnak baskı bezemeli, oluk bezemeli, birkaç örnekte yumru bezeme, az sayıda parçada Geç Kalkolitik'te görülen açık bezemeli örnekler göze çarpmaktadır (Bkz.Res. 8). Bu bezeme örneklerinden özellikle boya bezemeli ve yiv-tırnak baskı bezemeli örneklerin benzerleri Orman Fidanlığı yerleşmesinde de görülmektedir. Orman Fidanlığı yerleşmesinde bulunan purplish-red (morumsu-kırmızı) astarlı örneklerin benzerleri Kanlıtaş Höyük'te de görülmektedir (Bkz.Res. 10).

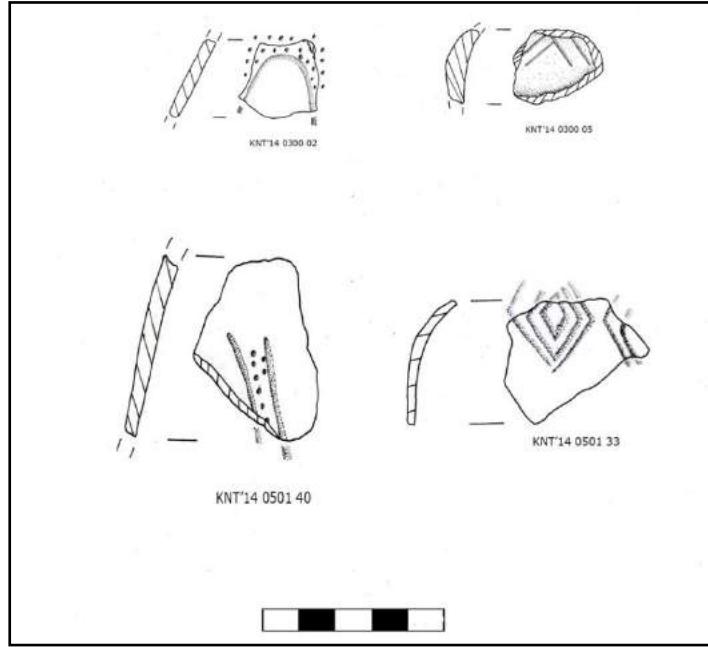
Kanlıtaş Höyük 2014 yılı kazı sezonunda elde edilen bezemeli seramiklere baktığımızda ise; 2013 sezonunda görülen bezeme örneklerinin devamlılığı söz konusudur. Bu örneklerden en yoğun görülenler ise; soku, yiv, yumru ve boya bezemelilerdir (Bkz.Res. 6-7). Bu kazı sezonun en dikkat çekici ve önemli örneklerinden biri insitu bir kaptır. Bu kabın dış yüzeyinde tıpkı Hacılar örneklerinde olduğu gibi büyük zik-zaklar şeklinde boya bezemeler yer almaktadır. Kabın iç yüzeyinde ise; dudak kısmının hemen altından başlayan ve belli bir bölümünü kaplayan dama motifi yer alırken, aynı zamanda ağ motifi ve birbirine paralel bantlar görülmektedir. Bu dört motifin aynı kap üzerinde görülmesi, bezeme çeşitliliğini ve farklı kültürlerin ortaklığının söz konusu olduğunu düşündürür. Ayrıca benzer formdaki 4 kap parçasının iç yüzeylerinde dama motifi görülmektedir. Balkanlardaki yerleşmelerde de bu motifin benzerlerine rastlamaktayız. Diğer bir yandan Kanlıtaş Höyük'te erken örneklerini gördüğümüz süzgeç kap parçaları da peynir üretimine dair kanıtları göstermektedir. Az sayıda ele geçen bu kap parçalarının yüzeyleri genellikle koyu renkli ve kendinden astarlıdır. Bu kap formunun benzerlerine Anadolu'nun diğer bölgelerinde ve Balkanlar'da da rastlanmaktadır (Bkz.Res. 4-5).

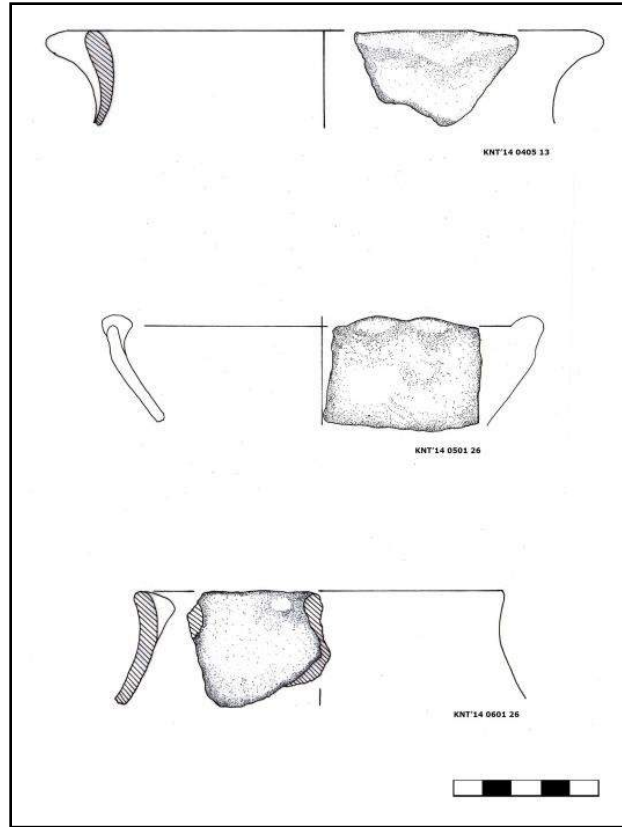
Resim 4: Kanlıtaş Höyük 2014 Yılı Dama Motifli ve Bant Boya Bezemeli Seramikler

Resim 5: Kanlıtaş Höyük 2014 Yılı Kalın ve İnce Bant Boya Bezemeliler

Resim 6: Kanlıtaş Höyük 2014 Yılı Yiv ve Soku Bezemeliler

Resim 7: Kanlıtaş Höyük 2014 Yılı Yumru Bezemeli Ağızlar

Resim 8: Kanlıtaş Höyük 2013 Yılı Yiv, Soku, Çentik, Kabartma ve Oluk Bezemeliler

Resim 9: Kanlıtaş Höyük 2013 Yılı Bant Boya Bezemeliler

2013 yılı kazı sezonunda ele geçen seramiklerin mal gruplarına bakıldığında; en yoğun grubu mat kahve mallar oluşturmaktadır. Hamur rengi alacalı kahve ve mat kahve tonlarında değişmektedir. Genel olarak hamurları özlüdür. Muhtemelen bazıları açık pişirim ile yapılmıştır. Yoğun olarak kum, taşçık, şamot ve kireç katkılıdır. Az miktarda mika ve bitkisel (ince saman) katkıları görülmektedir. B. 200, 100, 101, 002 no'lu birimlerde mat kahve grubu yoğunluk göstermektedir. Önemli bir orana sahip ikinci mal grubu, grimsi-siyah, alacalı tonlardaki koyu yüzlü açkılılardır. Yoğun olarak kum, taşçık katkılıdır. Bununla birlikte az oranda kireç, mika ve bitkisel (ince saman) katkıları görülmektedir. Hamur renkleri koyu renklerde; genellikle koyu kahve, siyah, koyu gridir. Hamur rengi pişirimden dolayı bu renkleri almış olmalıdır. 100, 200, 101, 002 no'lu birimlerde yoğunluk göstermektedir. Üçüncü en yoğun grup ise; açık kahve mal grubu, Hamur rengi, turuncumsu-kahve, kahverenginde değişmektedir. Pişirime bağlı olarak çok ve orta derecede fırınlanması farklı tonlarda hamur rengi oluşturmuştur. Dolayısıyla yoğun derecede fırınlananlar özlü bir hamura sahip olmuş. Hamurunun katkı oranlarına bakıldığında ise; yoğun kireç, taşçık, ince saman, kum katkılı bir hamura sahiptir. Az miktarda ise; mika katkılıdır. Mal grupları içerisinde, İlk Kalkolitik dönemde görülen morumsu-kırmızı renkteki, “purplish-red” olarak tanımlanan grup görülmektedir (Bkz.Res.10). Hamur rengi, turuncumsu kahve ve sarımsı

bej rengi tonlarındadır. Hamuru iyi pişimdir. Yoğun olarak kum, kireç, taşçık katkıdır. Az miktarda, ince saman katkıdır.

Diğer mal grubu ise; Orman Fidanlığı'nın Orta Kalkolitik dönem buluntuları ile benzerlik gösteren gri-kahverengi veya nadir örneklerde siyah astarlı mallar oluşturur. Kırmızımsı-koyu kahve astarlı mal grubu ise; yoğun olan gruplardandır. Hamuru gevrek ve sarımsı-bej ya da koyu tonlarındadır. Çoğunluğunun hamuru özlüdür. Bu grup diğer mal grupları olan kırmızı astarlılar ve parlak kırmızı astarlıların hamuru ile benzerlik gösterir. Diğer mal grupları ise oranları daha azdır. Aşağıda yer alan iki tabloda mal gruplarının toplam parça sayısı ve ağırlıklıları değerlendirilmiştir (Bkz. Tablo 1 ve Tablo 2). 2013 yılı kazı sezonunda üç açmada çalışılmıştır. Mal gruplarının birimlere göre dağılımına baktığımızda; en yoğun seramik gelen O-15 açmasındaki birim 100'de grimsi-kahve (118 adet), koyu yüzlüler (60 adet), mat kahve (52 adet) ve purpish-red (53 adet) mal grupları gelmektedir. N-15 açmasındaki birim 004'te grimsi-kahve (60 adet) koyu yüzlü (61 adet) ve kırmızımsı-kahve astarlı (Bkz.Res.11) mal grupları yoğunluk göstermektedir. O-14 açmasında ise; birim 101'de mat kahve (66 adet) ve grimsi-kahve (46 adet) mal grupları daha fazladır.

2014 yılı kazı sezonunda elde edilen seramikler henüz tam anlamıyla değerlendirilememiştir. Dolayısıyla mal gruplarının ayrımı şu an için yapılmamıştır. Ancak eldeki ön veriler bize önceki kazı sezonunda elde edilen mal gruplarının varlığını göstermektedir.

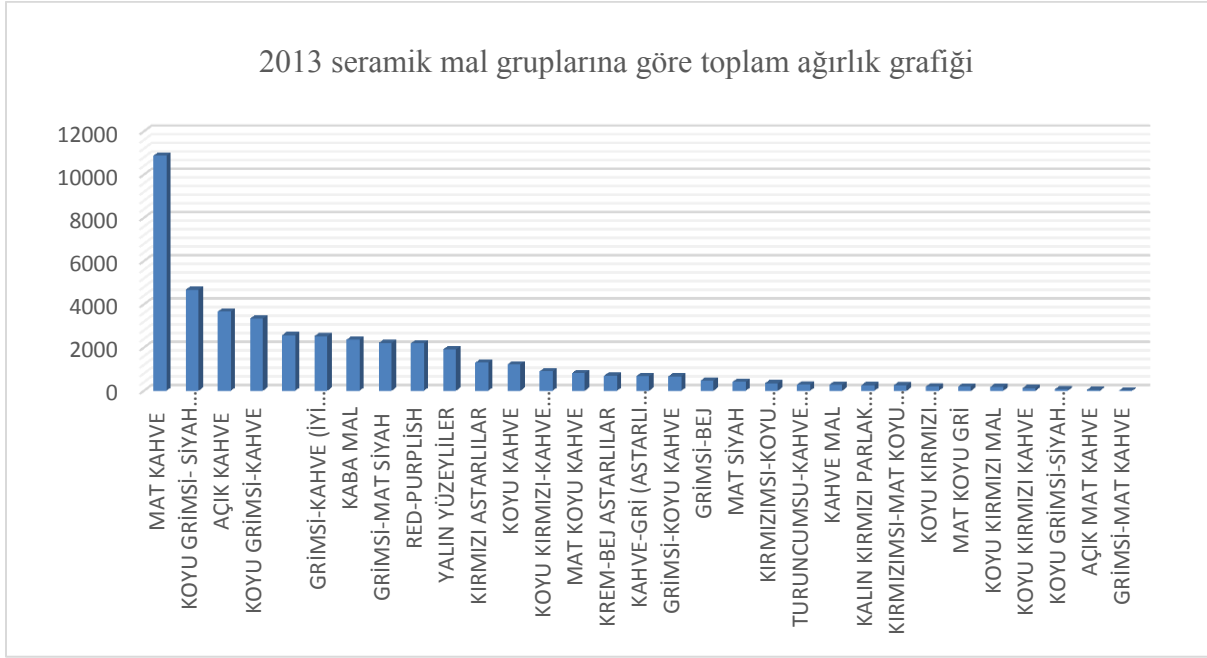
Resim 10: Kanlıtaş Höyük 2013 Yılı “Purplish-Red” Mal Grubundan örnekler

Resim 11: Kanlıtaş Höyük 2013 Yılı Kırmızımsı-Kahve Astarlı Mal Grubundan örnekler

Tablo 1: 2013 Yılı Kazı Sezonu Seramiklerinin Mal Grupları ve Toplam Parça Sayısı

Tablo 2: 2013 Yılı Kazı Sezonu Seramiklerinin Mal grupları ve Toplam Parça Sayısı

Genel bir değerlendirme yapıldığında, Kanlıtaş Höyük seramiğinin en yakın paralellere bölgede kazısı yapılmış ve çağdaşı olan, Orman Fidanlığı olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, 2014 yılı kazı sezonundan elde edilen veriler bize Balkanlara kadar uzanan geniş bir kültürün etkilerini barındırdığını göstermektedir. Kanlıtaş Höyük’de kazı çalışmalarının henüz yeni başlaması yerleşmedeki seramik hakkında bilgilerimizi kısıtlamaktadır. Ancak ilerleyen yıllarda çalışmaların devam etmesi ile bu konu hakkındaki bilgilerimiz artmaya devam edecektir.

3.2- YONTMATAŞ BULUNTULAR

3.2.1. KANLITAŞ HÖYÜK 2014 YONTMATAŞ ENDÜSTRİSİ

Yard. Doç. Neyir Kolankaya-Bostancı

Giriş

Eskişehir ili sınırları içinde, dağlık bir bölgede yer alan Aşağı Kuzfındık Köyünün 1 km doğusunda yer alan Kanlıtaş Höyük’te 2014 yılında gerçekleştirilen kazılar sırasında toplam 1307 adet yontmataş buluntu ele geçmiştir. Söz konusu buluntuların, 2013 kazı sezonunda ele geçen 483 adet yontmataş buluntu ile birlikte değerlendirilmesi sonucunda yerleşimin yontmataş geleneğini hakkında ön bilgiler elde edilmeye başlanmıştır. Her ne kadar sayısal olarak küçük bir buluntu topluluğu değerlendirilmeye çalışılmış olsa da, çeşitli kayalardan üretilmiş olan çekirdek, üretim artıkları, taşımak ve tamamlanmış aletlerin hammadde ve tekno-tipolojik

özelliklerinin tanımlanmasına yönelik olarak önemli sonuçlar elde edilmeye başlanmıştır. Bu şekilde Kanlıtaş Höyük'te yaşayan Erken Kalkolitik Çağ toplumunun sosyo-ekonomik yapısı hakkında bazı ön bilgilere ulaşılabilmektedir.

Yontmataş Endüstrisi

Kanlıtaş Höyük 2014 kazısında Erken Kalkolitik Çağ'a tarihlenen toplam 1307 adet yontmataş buluntu, yoğunluk sırasına göre çakmaktaşı, çört, kuvars, opal, radyolarit ve bir adet obsidiyen ile temsil edilmektedir (Tablo 1). Çeşitli kayaçların taş alet üretiminde kullanılmış olması bölgenin silisli kayaçlar ve mineral bakımından zengin olduğunu ve Kanlıtaş sakinlerinin de yakın çevrelerini çok yakından tanımış olduklarını göstermektedir. Diğer taraftan, obsidiyen üretim artığının üzerinde henüz kaynak yeri analizi yapılmamış olsa da morfolojik özelliklerine bakarak Göllüdağ kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

Açma	Çakmaktaşı	Radyolarit	Kuvars	Çört	Opal	Obsidiyen	Toplam
N-16	170	12	35	117	66	1	401
N-17	138	17	10	48	20	-	233
O-16	177	10	33	43	19	-	282
O-17	156	19	22	46	13	-	256
P-16	94	13	-	22	6	-	135
Toplam	735	71	100	276	124	1	1307

Tablo 1: Açmalara göre yontmataş alet yapımında kullanılan hammadde dağılımı

Teknolojik anlamda ise, Kanlıtaş Höyük yontmataş endüstrisi, çekirdek², dönümlü dilgi, birincil taşımaları, üretim artığı, taşımaları ve aletler ile birlikte redüksiyon dizilerinin neredeyse tüm aşamalarını yansıtmaktadır (Tablo 2). Diğer taraftan, redüksiyon dizisi hakkında bilgi verecek buluntulara şimdilik yalnızca O-17 açmasında rastlanılmıştır. Buradan ele geçen çakmaktaşı çekirdek, çekirdek tablası ve dönümlü dilgi³ ile birçok üretim artığı, yumrunun çekirdeğe dönüştürülmesi ve çekirdekten taşımaları çıkarımının yerleşim yerinde yapılmış olduğunu kanıtlar niteliktedir. Bu durumda, söz konusu açmada bir yontmataş atölyesinin varlığı düşünülebilir. O-17 açmasından ele geçen çekirdek, tek kutuplu dilgi çekirdek şeklindedir ve ilk izlenimlere göre üzerinden birçok dilgi çıkarımı alındıktan sonra tekrar çıkarım yapılamayacak haldeyken terk edilmiştir. Bu çekirdeğin en yakın benzeri Orman Fidanlığı'nda tespit edilmiştir (Baykal-Seeher 2001: 174, Abb.4, no: 27).

² 2014 yılı kazısı sırasında şimdilik yalnızca üç adet çekirdek, bir adet dönümlü dilgi ve iki adet çekirdek tablası ele geçmiştir. Ancak 2013 yılında yapılan kazılar sırasında da ele geçen yongalama ürünlerine ve birincil taşımaları da göz önüne alınarak böyle bir yorumlama yapılmaktadır.

³ Dönümlü dilgilerin varlığı, alet yapımında kullanılacak olan dilgilerin üretimine başlamadan önce, diğer dilgilere kılavuzluk etmek amacıyla çekirdek üzerinde Yongalama yüzeyinin hazırlanmış olduğunu kanıtlamaktadır.

AÇMA	Çekirdek	Dönümlü Dilgi	Çekirdek Tablası	Üretim Artığı	Dilgi	Geniş Dilgi	Yonga	Dilgicik	Toplam
N-16	2	-	1	321	36	13	35	5	413
N-17	-	-	-	165	10	7	12	2	196
O-16	-	-	-	235	20	6	19	2	282
O-17	1	1	1	238	17	10	7	1	276
P-16	-	-	-	131	5	2	2	-	140
Toplam	3	1	2	1090	88	38	75	10	1307

Tablo 2: Açmalara göre redüksiyon dizisi ve yongalama ürünleri

Yongalama ürünleri arasında üretim artıklarının oldukça yüksek miktarda bulunması ve çakmaktaşı ile çört örnekler arasında kabuklu parçaların varlığı, hammadde kaynaklarının yakında yer aldığını ve üretimin yerleşim yerinde ya da çok yakınında yapılmış olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu örneklerin en iyi tespit edildiği alan O-16 açmasıdır. Burada açığa çıkarılan kül alanında ele geçen 134 adet çakmaktaşı, kuvars, çört, opal ve radyolarit buluntunun büyük bir kısmı üretim artığından oluşmaktadır (115 adet). Bunun yanı sıra 6 adet dilgi ve 13 adet yonga bulunmaktadır. Tamamlanmış alet olarak ise yalnızca bir adet düzeltisiz uç ele geçmiştir. Ancak kuvarstan yapılmış olan ucun incelenmesi sonucunda bunun uç kısmının kullanım sonucunda kütletmiş olduğu tespit edilmiştir. Büyük bir ihtimalle kullanılamayacak durumda olan uç daha sonra buraya atılmıştır. Söz konusu küllü alandan ele geçen diğer yontmataş buluntuların teknolojik açıdan incelenmesi sonucunda aralarında kırık ve yanlış yontulmuş parçaların çok sayıda bulunmasından ve sözü edilen uç dışında başka hiçbir alete rastlanılmamasından dolayı, söz konusu alan bir çöplük olarak yorumlanabilir. Ancak kesin bir sonuca ulaşabilmek için yontmataş buluntuların yanı sıra bu alandan ele geçen başta seramik parçaları olmak üzere diğer tüm buluntuların birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir.

Kanlıtaş Höyük'te yontmataş alet üretiminde yoğunluklu olarak dolaylı vurma tekniği, direkt vurma tekniği ile daha az olmak üzere baskılama tekniği kullanılmıştır. Direkt vurma tekniği yongaların ve bazı geniş dilgilerin çıkarımında, dolaylı vurma tekniği klasik ve bazı geniş dilgilerin üretiminde ve baskılama tekniği de klasik dilgiler ile dilgiciklerin çıkarımında kullanılmıştır. Bunlar arasında bazı örnekler başarılı bir işçilik sergilerken, büyük bir kısmında kırıklarla sonuçlanan aletler ile taşımalklar bulunmaktadır. Bunlar da olasılıkla farklı grupların ürünleridir.

Kanlıtaş yontmataş endüstrisi genel anlamda dilgi endüstrisi olarak değerlendirilebilir (Tablo 2). Toplam 126 örnekle temsil edilen dilgi örnekler, verdikleri ölçülere göre klasik dilgiler ve

geniş dilgiler⁴ olmak üzere iki alt gruba ayrılmaktadır. Benzer duruma Orman Fidanlığı'nda da rastlanılmaktadır (Baykal-Seeher 2001). Bu durum da, İç Kuzeybatı Anadolu Kalkolitik Çağ yontmataş endüstrileri ile farklılık göstermektedir. Bölgede Neolitik Çağ'dan itibaren yontmataş endüstrilerinde yongalar hâkim durumda iken, hem Kanlıtaş Höyük hem de Orman Fidanlığı'nda dilgilerin hâkim durumda olması teknolojik bir geleneği ortaya koymaktadır. Nitekim Geç Vinča

Alet Tipi	Çakmaktaşı	Radyolarit	Kuvars	Çört	Opal	Toplam
Düzeltili Dilgi	6	1	-	1	-	8
Orak Dilgisi	8	-	-	3	-	11
Düzeltili Yonga	2	-	-	1	1	4
Ön Kazıyıcı	2	-	1	-	-	3
Çontuklu Dilgi	2	-	-	-	-	2
Sırtlı Dilgi	3	-	-	-	-	3
Bıçak	3	-	-	4	-	7
Taş Delgi	4	-	-	2	-	6
Düzeltilsiz Uç	6	-	1	2	2	11
Düzeltili Uç	1	-	1	-	-	2
Geometrik Mikrolit	1	-	-	-	-	1
Dişlemeli Alet	3	-	1	2	-	6
Kompozit alet	-	1	-	-	-	1
Taş kalem	-	-	-	1	-	1
Sırtlı dilgicik	1	-	-	-	-	1
TOPLAM	42	2	4	15	3	67

Tablo 3: Kanlıtaş Erken Kalkolitik Çağ Alet Tipleri

⁴ Sözü edilen dilgiler kalın ve geniş olup düzensiz lateral kenarlara sahiptirler. Bunların üretiminde de direkt ya da dolaylı vurma tekniği kullanılmıştır.

kültüründe de dilgi endüstrine rastlanması (Bogosavljevič-Petrovič 2001: 40), Kanlıtaş'taki bu teknolojik geleneğin Balkanlar ile paralellik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Yongalar ise sayıca fazla olmalarına rağmen alet üretiminde çok fazla kullanılmamışlardır.

Kanlıtaş Erken Kalkolitik Çağ yontmataş buluntuları üzerine yapılan tipolojik analizlerde 15 alet tipi saptanmıştır (Tablo 3). Söz konusu aletlerin yapımında ağırlıklı olarak çakmaktaşı ve çörtten yararlanılmıştır. Obsidiyenden yapılmış olan herhangi bir alete henüz rastlanılmamıştır.

Aletlerin birçoğu çok amaçlı ve standart olmayan aletler şeklindedir. Toplam 67 adet aletin yapımında ağırlıklı olarak dilgiler (klasik ve geniş dilgiler) kullanılmıştır. Bunların yanı sıra az da olsa yongalardan da yararlanılmıştır. Ayrıca radyolaritten yapılmış olan ve hem dişlemeli alet hem de delgi olarak kullanılan bir kompozit alet de bulunmuştur (Tablo 3).

Kanlıtaş yontmataş endüstrisinde düzeltili ve düzeltisiz uçların alet topluluğunda hâkim durumda olması oldukça dikkat çekicidir (Tablo 3) (Resim 1). Bu tipteki klasik uçların yanı sıra N-17 açmasından ele geçen çakmaktaşıdan yarım ay biçimli bir mikrolit de uç olarak kullanılmıştır. Söz konusu uç tipi Epipaleolitik geleneğin devam ettiğini göstermesi açısından da önem arz etmektedir. Bunun yanı sıra, yerleşimde uç ihtiyacının karşılanmasında yalnızca taştan değil, ayrıca kemikten de yararlanılmış olduğunu gösteren bir kemik uç da O-16 açmasında bulunmuştur.

Resim 1: Kanlıtaş Höyük Erken Kalkolitik Çağ çeşitli uç tipleri

Kalkolitik Çağ'da sıklıkla rastlanılan orak dilgileri genellikle tahıl toplayıcılığında kullanılan ve dolayısıyla tarımın varlığını kanıtlayan buluntular olarak değerlendirilmektedir. Diğer taraftan, her ne kadar bu aletlerin tanımlanmasında, lateral kenarlar üzerinde yer alan silika parlaklığı temel kriter olarak belirlenmiş olsa da, sözü edilen silika parlaklığının varlığı bu aletlerin yalnızca tarımda değil ayrıca yabani otlar ve sazlar gibi bitkilerin toplanmasında da kullanılmış olduklarını ortaya koymaktadır (Garrod 1957: 216; Anderson 1995; Anderson ve Valla 1996: 343; Korobkova 1996: 227; Astruc vd 2012). Diğer taraftan, Kanlıtaş Höyük'te orak dilgilerinin oldukça az miktarda olması, Kanlıtaş insanların yaşamında büyük bir ihtimalle tarımın önemli bir yere sahip olmadığını göstermektedir. Ele geçen orak dilgilerinin üzerindeki silika

parlaklıklarının lokalizasyonu ve proximal kısımlarının inceltiştirilmesi bu tip dilgilerin tekil bir biçimde sapa dikey olarak takılarak kullanılmış olabileceklerini göstermektedir. Bu orak dilgilerinde silika parlaklığı parça boyunca yer almaktadır. Bu durum, orak dilgilerinin sapa eğik değil de paralel olarak takılmış olduğunu göstermektedir. Benzer tipte oraklara ayrıca Suluin Mağarası (Taşkiran 2014: 412), Höyücek (Balkan-Atlı 2005: 134), Orman Fidanlığı (Baykal-Seeher 2001: 172) ile Ilıpınar (Gurova 2001)'da da rastlanılmaktadır. Nitekim Anderson'un da belirttiği gibi (1998: 152), tahıl kesiminde kullanılan oraklar daha çok içbükey şekillidir. Bu tipteki orak saplarına dilgilerin paralel bir biçimde takılmış olma ihtimali oldukça düşüktür.

Ayrıca Korobkova'nın (1996; 1999) orak dilgileri üzerine yaptığı deneysel çalışmalar, orak dilgilerin lateral kenarları üzerinde yer alan silika parlaklığının genişliğinin 0,1-0,3 cm arasında olması bunlar tarım aktivitesinde değil de diğer bitkilerin kesiminde kullanılmış olduğunu göstermektedir. Kanlıtaş'tan ele geçen söz konusu dilgilerin lateral kenarları üzerindeki silika parlaklığının genişliği 0,18-0,25 cm arasında olması yukarıda da belirtildiği üzere söz konusu aletlerin tarımsal aktivitelerden daha çok sazlar gibi bitkilerin kesilmiş olduğu görüşünü destekler niteliktedir.

Bulgaristan'daki Neolitik ve Kalkolitik Çağ buluntu yerlerinden ele geçen orak dilgileri üzerinde yaptığı çalışmalar sonucunda, Gurova (2008: 539) da, lateral kenarları üzerinde dar bir alanda yayılan silika parlaklığı bulunan dilgilerin sapa paralel olarak takılmış olduklarını belirtmektedir. Ayrıca bu şekilde tekil olarak herhangi bir sapa takılmadan elle kullanılmış olduklarını da eklemektedir (Gurova 2008: 539).

Bu veriler ışığında, Kanlıtaş Höyük'ten ele geçen orak dilgilerinin tahılların biçiminden daha çok yabani otların ya da sazların kesiminde kullanılmış olma ihtimali yüksektir. Yakın çevrede sazlık alanların olmasından dolayı muhtemelen sazların kesilmesinde kullanılmış olabilir.

Uçlar ve orak dilgilerinden sonra sayısal bakımdan sırada kesme işleminde yararlanılmış olunan bıçak, düzeltili dilgi (Resim 2) ve düzeltili yongalar yer almaktadır (Tablo 3). Her ne kadar bu buluntular üzerinde işlevsel analizler yapılmamış olsa da, bunların daha çok kasaplık aktivitesinde ya da ahşap işçiliğinde kullanılmış olmaları kuvvetle muhtemeldir. Düzeltili yongaların büyük olan örneklerinden ise ahşap işçiliğinde yararlanılmış olunabilir.

Resim 2: Kanlıtaş Höyük Erken Kalkolitik Çağ düzeltili dilgileri

Söz konusu aletler arasında çoğunlukla geniş dilgilerden yapılmış olan bıçakların ön yüzlerinde ve işlev gören lateral kenarın karşı kenarında yer alan kabuk kalıntısı, aletin uzun eksenini boyunca bırakılmıştır (Resim 3). Söz konusu bıçaklar ham sırtlı bıçaklar olarak da adlandırılmaktadır. Birçok örnekte bu duruma rastlanılmış olması kabuğun yontmataş ustaları tarafından istenilerek bırakılmış olduğunu düşündürmektedir. Böylece sapa takılacak kadar küçük olmayan bu örneklerin elde kullanılırken, keskin olan kenarın kullanıcının elini kesmemesi için kabuğun bırakılmış olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte, bazı aletlerin ön yüzlerinde belli bir alanında kabuğun bırakma geleneği Geç Vinča kültürü yontmataş endüstrisinin de karakteristik özelliğini oluşturmaktadır (Bogosavljević-Petrović 2001: 40). Benzer tipte ancak daha küçük boyutlu olan örneklere Suluin Mağarasında da rastlanılmaktadır (Taşkiran 2014: 410).

Resim 3: Kanlıtaş Höyük çakmaktaşı ve çört bıçaklar

Kanlıtaş Höyük'te söz konusu aletlerden sonra daha düşük miktarda taş delgiler bulunmaktadır (Resim 4, Tablo 3). Her ne kadar bu aletler üzerinde henüz işlevsel analizler yapılmamış olsa da, höyükte bulunan boncukların yapımında ve diğer delme işlemlerinde bu aletlerden yararlanılmış olduğu düşünülebilir. Oldukça az sayıdaki örnekle temsil edilen taş kalemlerin de delgiler ile birlikte kemik işlemeciliğinde kullanılmış oldukları düşünülebilir.

Resim 3: Kanlıtaş Höyük çakmaktaşı delgiler

Kanlıtaş Höyük'te 2014 yılında gerçekleştirilen çalışmalarda en çok alet çeşidinin ve en fazla farklı kayacın tespit edildiği açma N-16 açmasıdır (Tablo 4). En fazla uca⁵, ayrıca çontuklu alet, kompozit ve taş kalem gibi bazı alet tiplerine şimdilik yalnızca bu açmada rastlanılmaktadır. Bunun yanı sıra diğer açmalara ile karşılaştırıldığı zaman en kaliteli işçiliğin görüldüğü kesimde burasıdır. 2013 yılında da bu açmanın hemen yanında yer alan N-15 açmasında da taban üzerinden bol miktarda yontmataş buluntu toplanmıştır. Hem yontmataş buluntuların sayısal bakımdan yoğunluğu hem de tamamlanmış aletlerin sayısının diğer açma ve birimlere göre daha fazla olması bu açmalarının bulunduğu alanın yontmataş alet üretim ve kullanımı açısından önemli bir yer olduğu düşünülmektedir. Ancak açmadaki yerleşim karakteri henüz anlaşılamadığı için şimdilik bu konuyla ilgili bir kesin değerlendirme yapmak yanlış olacaktır.

⁵ Alet topluluğunda yer alan toplam 13 adet ucun 7 tanesi N-16 açmasından ele geçmiştir. 2013 yılındaki çalışmalar sırasında ele geçen 7 adet ucun 4 tanesinin bu açmanın yakınında yer alan N-15 açmasından ele geçmiş olması, bu alanın uç üretiminde önemli bir yer olduğunu düşündürmektedir.

ALET TİPLERİ	N-16	N-17	O-16	O-17	P-16	TOPLAM
Düzeltili Dilgi	1	1	2	2	2	8
Orak Dilgisi	3	-	4	3	1	11
Düzeltili Yonga	2	-	2	-	-	4
Ön Kazıyıcı	3	-	-	-	-	3
Çontuklu Alet	1	-	-	-	1	2
Sırtlı Dilgi	1	1	-	1	-	3
Bıçak	3	1	1	2	-	7
Taş Delgi	3	1	2	-	-	6
Düzeltilisiz Uç	6	1	2	2	-	11
Düzeltili Uç	1	-	1	-	-	2
Geometrik mikrolit	-	1	-	-	-	1
Dişlemeli Alet	2	2	1	-	1	6
Kompozit alet (dişlemeli ve delgi)	1	-	-	-	-	1
Taş kalem	1	-	-	-	-	1
Sırtlı dilgicik	1					1
TOPLAM	29	8	15	10	5	67

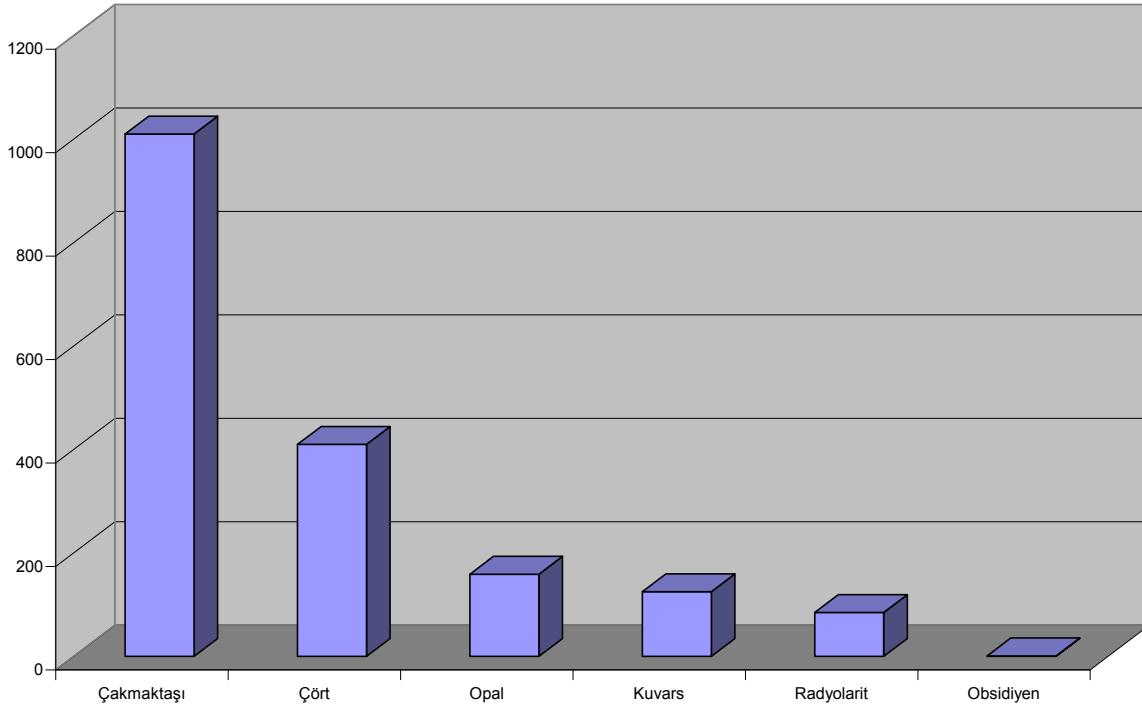
Tablo 4: Kanlıtaş yontmataş aletlerinin açmalara göre dağılımı

GENEL DEĞERLENDİRME

Kanlıtaş Höyükte 2013 ve 2014 yılı kazılarında ele geçen toplam 1790 adet buluntunun birlikte değerlendirilmesi sonucunda, Erken Kalkolitik Çağ yontmataş endüstrisi çeşitli kayaçların yerel kayaçların kullanıldığı, dolaylı ve direkt vurma tekniğiyle üretimin yapıldığı bir dilgi endüstrisi olarak yorumlanmaktadır (Tablo 5 ve Grafik 1).

AÇMA	Çakmaktaşı	Radyolarit	Kuvars	Çört	Opal	Obsidiyen	Toplam
O-14	79	8	1	22	2	-	112
O-15	95	2	8	29	11	-	145
N-15	101	4	16	83	22	-	226
2013	275	14	25	134	35	-	483
TOPLAM							
N-16	170	12	35	117	66	1	401
N-17	138	17	10	48	20	-	233
O-16	177	10	33	43	19	-	282
O-17	156	19	22	46	13	-	256
P-16	94	13	-	22	6	-	135
2014	735	71	100	276	124	1	1307
TOPLAM							
GENEL	1010	85	125	410	159	1	1790
TOPLAM							

Tablo 5: 2013-2014 kazı sezonlarında ele geçen yontmataş buluntuların yapımında kullanılan hammaddelerin açmalara göre dağılımı

Grafik 2: 2013-2014 kazı sezonlarında ele geçen yontmataş alet yapımında kullanılan hammaddelerin dağılımı

Bölgedeki Neolitik Çağ yontmataş geleneğinin Erken Kalkolitik Çağ'da da devam ettiğinin kanıtı kullanılan kayaç türleri ve oranlarıdır. Kuzeybatı Anadolu'da M.Ö. 7. Binin sonundan itibaren ağırlıklı olarak çakmaktaşı gibi yerel kayaçlardan yararlanılmış olup obsidiyen çok düşük bir yüzde ile temsil edilmektedir (Gatsov 2009; Gatsov ve Nedelcheva 2011; Milić 2014). Söz konusu dönemde ve daha sonra Kalkolitik ve Erken Tunç Çağlarında Melos obsidiyeninin Orta Batı Anadolu'da sıklıkla rastlanılırken (Kolankaya-Bostancı 2011; Milić 2014: 289; Fig. 2) Kuzeybatı Anadolu'da Orta Anadolu obsidiyen yataklarının çok daha fazla kullanılmış oldukları dikkat çekmektedir. Özellikle Aktopraklık ve Barçın Höyük'te Göllüdağ ve Nenezi obsidyenlerine daha çok rastlanılmaktadır (Milić 2014: 289; Fig. 2). Ancak Kanlıtaş'ta şimdiye kadar yapılan çalışmalarda yalnızca bir adet obsidyen üretim artığı bulunmuştur. Bu örneğin de makroskobik özelliklerine göre Göllüdağ kökenli olduğu düşünülmektedir.

Her ne kadar Kanlıtaş'ta obsidiyen şimdiye kadar yalnızca 1 adet üretim artığı ile temsil edilmiş olsa da, Aktopraklık (Balci, 2011), Menteşe, Fikirtepe ve Pendik'te (Gatsov 2006) bu kayaçtan yapılmış olan çekirdeklere rastlanılmıştır. Bölgede obsidiyenin sınırlı miktarlardaki kullanımı bölgeye bu kayacın usta ve gezgin yontucular tarafından hazırlanmış çekirdekler halinde getirildiğini ve taşımak ve/veya alet üretiminin yerleşim yerinde gerçekleştirilmiş olduğunu göstermektedir. Nitekim bölge olarak ele alındığında da Renfrew ve arkadaşları (1965: 226), Kanlıtaş'ın da kısmen sınırları içinde yer aldığı Kuzey Ege bölgesinde Prehistorik dönemlerde çakmaktaşının endüstride hâkim olduğunu ve obsidiyen kullanımının ise oldukça düşük olduğunu belirtmektedir.

Buluntu topluluğunda geniş dilgilerin yanı sıra sayıları az da olsa baskılama ya da dolaylı vurma tekniği ile çıkarılmış olan dilgi ve dilgiciklerin varlığı iki farklı geleneğin ve farklı ustaların söz konusu malzeme üzerine çalışmış olduklarını göstermektedir (Tablo 6).

Endüstri içinde tespit edilen bu teknolojik farklılıklar, ustalık isteyen bir üretimden, tecrübesiz bir üretime doğru farklı seviyelerde bilgi ve yongalama deneyiminin varlığını işaret etmektedir. Bu durum toplumun hemen her kesiminden yontuculuk faaliyetinde bulunan kişileri işaret etmektedir.

Bunun yanı sıra her ne kadar mermi biçimli çekirdeklere artık rastlanılmıyor olsa da, tek kutuplu konik çekirdek üretimine bu dönemde de devam edildiğini gösteren örnekler Kanlıtaş'tan da ele geçmiştir. Vinča kültüründe de hâkim olan çekirdek tipi tek kutuplu dilgi çekirdeklerdir. Bunun yanı sıra yongaların çıkarımı için de düzensiz çekirdeklerden yararlanılmıştır (Bogosavljevič-Petrovič 2001: 36). Benzer tipteki çekirdeklere Suluin Mağarasında da rastlanılmıştır (Taşkiran vd 2014: Çizim 6: 6).

AÇMA	Çekirdek	Dönümlü Dilgi	Çekirdek Tablası	Üretim Artığı	Dilgi	Geniş Dilgi	Yonga	Dilgicik
O-14	-	-	-	70	7	2	7	1
O-15	-	-	-	85	28	2	23	5
N-15	-	1	-	161	37	22	21	5
TOPLAM	-	1	-	316	72	26	51	11
N-16	2	-	1	321	36	13	35	5
N-17	-	-	-	165	10	7	12	2
O-16	-	-	-	235	20	6	19	2
O-17	1	1	1	238	17	10	7	1
P-16	-	-	-	131	5	2	2	-
TOPLAM	3	1	2	1090	88	38	75	10
GENEL TOPLAM	3	2	2	1406	160	64	126	21

Tablo 6: 2013-2014 kazı sezonlarında ele geçen yongalama ürünlerinin açmalara göre dağılımı

Diğer taraftan Neolitik Çağ'da söz konusu bölgede daha çok yongaların hâkim olduğu bir endüstri varken (Gatsov 2003; Gatsov 2009; Gatsov ve Nedelcheva 2011) , Kanlıtaş Erken Kalkolitik Çağ yontmataş endüstrisinde dilgi hâkimiyetinin olduğu gözlemlenmektedir (Tablo 6). Aynı durum Vinča kültüründe de görülmektedir (Bogosavljevič-Petrovič 2001: 35). Bunun yanı sıra Göller Bölgesinde hem Kuruçay (Baykal-Seeher 1994: 72-73) hem de Höyücek (Balkan-Atlı

2005: 133) Erken Kalkolitik Çağ yontmataş endüstrisinde yine dilgilerin hâkim olduğu gözlemlenmiştir. Aynı şekilde daha güneyde Antalya ili sınırları içinde yer alan Suluin Mağarası (Taşkiran 2011: 125; Taşkiran 2014: 432) ile Karain Mağarası (Kartal 2013: 225) Erken Kalkolitik Çağ yontmataş endüstrilerinde de dilgilerin endüstride hâkimiyeti söz konusudur. Diğer taraftan Kanlıtaş Höyük'ün hem çağdaşı, hem de en yakın buluntu yeri olan Orman

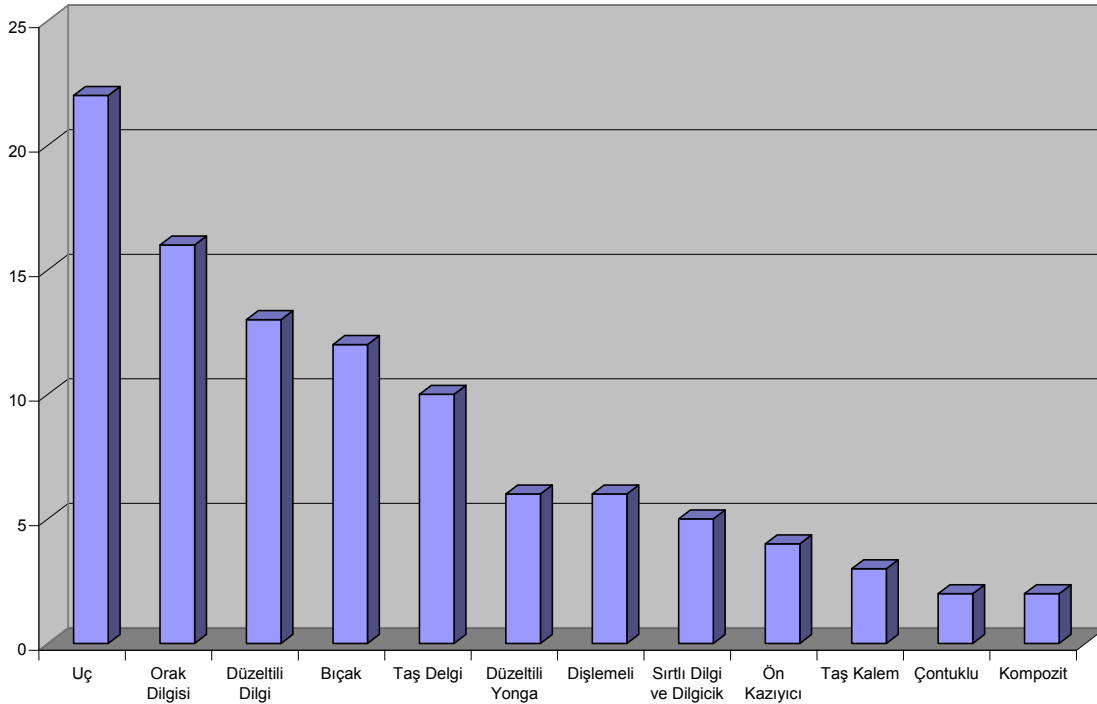
ALET TİPLERİ	O-14	O-15	N-15	Toplam	N-16	N-17	O-16	O-17	P-16	Toplam	Genel Toplam
Düzeltili Dilgi	1	1	3	5	1	1	2	2	2	8	13
Orak Dilgisi	1	1	3	5	3	-	4	3	1	11	16
Düzeltili Yonga	1	-	1	2	2	-	2	-	-	4	6
Ön Kazıyıcı	-	-	1	1	3	-	-	-	-	3	4
Çontuklu Alet	-	-	-	-	1	-	-	-	1	2	2
Sırtlı Dilgi	-	-	1	1	1	1	-	1	-	3	4
Bıçak	1	-	4	5	3	1	1	2	-	7	12
Taş Delgi	1	1	2	4	3	1	2	-	-	6	10
Düzeltilsiz Uç	2	-	4	6	6	1	2	2	-	11	17
Düzeltili Uç	-	1	-	1	1	-	1	-	-	2	3
Geometrik mikrolit	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	2
Dişlemeli Alet	-	-	-	-	2	2	1	-	1	6	6
Kompozit alet (dişlemeli ve delgi)	-	-	1	1	1	-	-	-	-	1	2
Taş kalem	-	-	2	2	1	-	-	-	-	1	3
Sırtlı Dilgicik	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1
TOPLAM	7	4	22	34	29	8	15	10	5	67	101

Tablo 7: 2013-2014 kazı sezonlarında ele geçen yontmataş aletlerin açmalara göre dağılımı

Fidanlığı'nda yongaların endüstride hala daha hâkim olduğu ve aletlerin büyük bir kısmının da söz konusu yongalar üzerine yapılmış olduğu görülmektedir. Ancak burada da ayrıca dilgisel yongalamaya da rastlanılmaktadır (Baykal-Seeher 2001).

Güney Marmara'da yüksek bir plato üzerinde yer alan ve küçük bir iç bölge yerleşimi olan Çalça Mevkiinin Akeramik Neolitik Dönem yontmataş endüstrisinde Kanlıtaş'ta da olduğu gibi geniş dilgi ve diğer dilgi tiplerinin hâkim olduğu görülmektedir (Özdoğan ve Gatsov 1998: 214). Özellikle yonga teknolojisi ve yonga aletleri bakımından Aktopraklık (Balcı 2011: 9, Fig. 8) ile paralelliklere sahip olduğu gözlemlenmektedir. Bu durum Neolitik Çağ'da başlayan bazı geleneklerin Erken Kalkolitik Çağ'da da devam ettiğini göstermektedir.

Kanlıtaş Höyük'te yürütülen iki sezonluk kazı çalışmaları sonucunda alet topluluğunda yoğunluk sırasına göre ilk başta çeşitli tipte uçlar bulunmaktadır. Bu grubu, orak dilgileri, bıçak ve düzeltili dilgiler takip etmektedir (Tablo 7 ve Grafik 2).

Grafik 2: 2013-2014 kazı sezonlarında ele geçen yontmataş aletlerin dağılımı

Kanlıtaş endüstrisinin incelenmesi sonucunda, bazı alet tiplerinin hem üretim teknikleri hem taşımak tipleri hem de tipolojileri bakımından kuzeybatı Anadolu Neolitik Çağ buluntu yerlerinden daha çok Karain Mağarası B Gözü ile Suluin Mağarası Erken Kalkolitik Çağ endüstrisi ile benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir.

Göller Bölgesi ile kültürel açıdan bağlantılı olduğu düşünülen Suluin Mağarasında da en çok görülen alet tipleri arasında çeşitli tipte uçlar, orak dilgileri, düzeltili dilgi ve yongalar, kompozit aletler, taş kalem ve delgiler ile ön kazıyıcılar bulunmaktadır (Taşkiran 2011: 125; Taşkiran vd. 2013; Taşkiran vd. 2014). Ancak Suluin Mağarası alet repertuarında yer alan keski biçimli ok uçlarına Kanlıtaş'ta rastlanılmamaktadır. Her iki buluntu yerinin alet tipleri tipolojik açıdan

büyük benzerlik göstermektedir, ancak tek fark Suluin Mağarası örneklerinin hammadde sıkıntısı nedeniyle daha küçük boyutlu olmasıdır.

Diğer taraftan, bazı alet tiplerinin yapımında kullanılan taşımaklı tipleri ile kullanılan teknikler bakımından da yine Vinča kültürü ile paralellikler sergilemektedir. Kanlıtaş'ta da sıklıkla rastlanılan dorsal yüzün bir kısmında özellikle de lateral kısmında kabuk bulunan düzeltili yongalar ve büyük kenar kazıyıcılar geç Vinča evresi düzeltili aletlerinin karakteristik özelliklerinden birini oluşturmaktadır (Bogosavljevič-Petrovič 2001: 40). Hem düzeltili aletlerde hem de bıçaklar gibi düzeltilsiz aletler de işlev görmeyen lateral kenarın kabuklu bırakılmasının sebebi, alettin elde rahatlıkla tutulması için olmalıdır. Söz konusu gelenek Kanlıtaş ile aynı bölgede yer alan fakat daha geç bir döneme tarihlenen Küllüoba yerleşiminin Erken Tunç Çağı II dönemi yontmataş endüstrisinde de devam etmektedir (Gatsov ve Efe 2005: 111-112).

Özellikle Geç Neolitik Çağ'da Anadolu genelinde uç kullanımının azalmasına rağmen Kanlıtaş'ta Erken Kalkolitik Çağ alet topluluğunda yüksek oranda olması büyük bir ihtimalle bu toplumun ekonomisinde avın oldukça önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde Suluin Mağarası'nda keski ağızlı ok uçlarının yüksek oranı, avcılığın bu insanların ekonomisinin çok önemli bir parçası olduğunu düşündürmektedir (Taşkiran 2014: 415). Karain Mağarası B Gözü Erken Kalkolitik Çağ insanları da avcılık faaliyetlerinde mikrolitlerden yararlanmışlardır (Kartal 2013: 231). Göller Bölgesinde ise her ne kadar az miktarda uçlara rastlanılmış olsa da, Hacılar'dan ele geçen ve daha çok mikro uç yapımında kullanılmış olduğu düşünülen mikro dilgilerin varlığı bunlardan ok ucu yapımında yararlanılmış olduğu düşünülmüştür (Mellaart 1970: 55). Diğer taraftan, Kanlıtaş Tepe'nin yakınında yer alan ve aynı döneme tarihlenen Orman Fidanlığı'nda uçlara rastlanılmamıştır (Baykal-Seeher 2001: 161).

Diğer taraftan, Vinča kültüründe de, nehir vadi teraslarında yer alan ve temel ekonomileri avcılığa dayanan merkezi gruplarda aynı şekilde uçlara sıklıkla rastlanılmaktadır (Bogosavljevič-Petrovič 2001: 40). Bunun yanı sıra Ege'de de Son Neolitik Dönemde (M.Ö. 4500-3200) yerleşim görmüş olan yüksek alan ve mağara yerleşimlerinde de avcılığın önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir (Mavridis vd. 2013: 2).

Kanlıtaş'ta ele geçen düzeltili ucun benzerleri Suluin Mağarası (Taşkiran 2014; Levha XXV, no: 1), Höyücek (Balkan-Atlı 2005: Levha 193, no: 2) ve Vinča -Ploenik II'de (Bogosavljevič ve Petrovič 2001: Plate III, no: 10) tespit edilmiştir. Ham sırtlı bıçakların benzerlerine Karain Mağarası B Gözü'nde (Kartal 2013: Levha XIV, no: 7); benzer tipte taş delgilere Karain Mağarası B Gözü (Kartal 2013: Levha XX, no: 1) ile Suluin Mağarası (Taşkiran 2014; Levha XXIV, no: 7) ve düzeltili yonga geleneğine de Karain Mağarası B Gözü (Kartal 2013: Levha XXXI, no: 8; Levha XXXIV, no: 2) ile Orman Fidanlığı'nda (Baykal-Seeher 2001: Abb. 16, no: 127) rastlanılmıştır.

Buna karşın gerek Kuzeybatı Anadolu, gerekse Balkan Neolitik Çağ kültürlerinde en çok görülen alet tipi olan yonga ya da dilgi üzerine ön kazıyıcılar (Baykal-Seeher 2001; Bogosavljevič-Petrovič, V. 2001; Gatsov 2009; Geritsen 2010: 414; Gatsov ve Nedelcheva 2011) Kanlıtaş Höyük endüstrisinde oldukça düşük bir miktar ile temsil edilmektedir. Ön kazıyıcıların diğer buluntu yerlerinin aksine Kanlıtaş'ta az miktarda görünmesinin nedeni olarak, burada söz konusu aletlere olan ihtiyacın azalması gösterilebilir. Aynı şekilde daha sonraki dönemlerde, örneğin Küllüoba'da da ön kazıyıcılara neredeyse hiç rastlanılmamaktadır (Gatsov ve Efe 2005: 117).

Benzer tipteki ön kazıyıcılara Suluin Mağarası (Taşkıran vd 2013: Çiz. 6.5), Karain Mağarası B Gözü (Kartal 2013: Levha VIII, no: 6), Kuruçay (Baykal-Seeher 1994, Levha 239, no: 6); Orman Fidanlığı (Baykal-Seeher 2001: 171, Abb.1)'nda saptanmıştır. Sırtlı dilgilerin paralelleri Karain Mağarası B Gözü (Kartal 2013: Levha XV, no: 5); dişlemeli aletlerin benzerleri Suluin Mağarası (Taşkıran 2014; Levha XX, no: 11; Levha XXI, no: 6), Orman Fidanlığı (Baykal-Seeher 2001: Abb. 5, no: 34) ve çontuklu aletlerin benzerlerine ise, Karain Mağarası B Gözü (Kartal 2013: Levha VIII, no: 11), Suluin Mağarası (Taşkıran 2014; Levha XXII, no: 18)'nda rastlanılmıştır.

SONUÇ

Kanlıtaş Höyük Erken Kalkolitik Çağ yontmataş buluntularının paralellerinin Kuzeybatı Anadolu'da yer alan merkezler dışında Güneybatı-Anadolu, Orta Batı Anadolu, Balkanlar ve Ege adalarında da tespit edilmiş olması özellikle Orta Balkanlardaki Erken Neolitik kültürünün kökeninin Güneybatı Anadolu olduğu hipotezini (Nikolov 1998: 83) doğrular niteliktedir.

Kanlıtaş'ın da yer aldığı bölgede uzun yıllar araştırma yapan Turan Efe, özellikle Orman Fidanlığı yerleşiminde yaptığı kazılar sonucunda "Porsuk" adını verdiği kültürün Balkanlar'da geniş bir alana yayılmış olarak ortaya çıkan Vinča kültürünü karakterize eden öğelerin şekillenmesinde etkili olmuş olabileceği varsayımını ortaya atmıştır (Efe 1990; 1996; 2000). Nitekim Kanlıtaş Erken Kalkolitik Çağ yontmataş endüstrisi ile Vinča kültürünün litik endüstrisi arasındaki benzerlikler bu varsayımı en azından yontmataş buluntular özelinde doğrular niteliktedir. Öncelikle her iki kültürde de yontmataş alet yapımı için daima yerel kaynaklar kullanılmıştır. Bunun dışında her ikisinde de tek kutuplu dilgi çekirdekler ile yongalar için düzensiz çekirdeklerden yararlanılmıştır. Her ne kadar Kanlıtaş'ın komşu çağdaş yerleşimlerinde yongaların hâkimiyetine dayalı bir endüstri görülürken, Kanlıtaş'ta dilgilerin hâkim olması Vinča kültürü ile olan benzerliğin bir diğer aşamasını oluşturmaktadır. Bunlara ek olarak her iki endüstride de düzeltili yongaların dorsal yüzlerinin lateral kenarlarında kabuk bulunan yonga ya da geniş dilgiler üzerine yapılmış olmaları da alet topluluğunun karakteristik bir özelliğini oluşturmaktadır. Ayrıca bölgedeki Erken Tunç Çağı buluntu yerlerinin yontmataş endüstrilerinde de aynı geleneğin devam ediyor olması, söz konusu uygulamanın yerel bir gelenek olduğunu da düşündürmektedir.

Diğer taraftan Kanlıtaş buluntu yerinin Göller Bölgesi ile Güneybatı Anadolu, özellikle Antalya ili sınırları içinde yer alan Karain ve Suluin Mağaraları Erken Kalkolitik Çağ yerleşimleri ile de benzerliklere sahip olduğu görülmektedir. Söz konusu kültür bölgelerindeki dilgisel yongalamanın hâkim olması, uçların, alet topluluğundaki yüksek oranı ve orak dilgilerinin kullanım şekilleri Kanlıtaş Höyük ile söz konusu bölgeler arasında Erken Kalkolitik Çağ'da direkt ya da dolaylı bir takım ilişkilerin varlığını düşündürmektedir. Suluin ve Karain Mağarası ile Eskişehir bölgesi arasındaki ilişki Kanlıtaş'ın oldukça yakınında yer alan Orman Fidanlığı'nda da tespit edilmiştir. Bu iki mağaradan ele geçen seramik örneklerinin değerlendirilmesi sonucunda söz konusu örneklerin Orman Fidanlığı Erken ve Orta Kalkolitik Çağ seramikleri ile benzerlik göstermekte olduğu tespit edilmiştir (Aykurt ve Ayengin 2011: 52-55; Taşkıran 2014: 435; Ayşegül Aykurt ile yapılan ikili görüşmeler).

Nitekim Duru (2008: 121)'nın da belirttiği gibi, Göller Bölgesi ile Anadolu'nun orta, batı ve kuzeybatı kesimleri arasında Neolitik-Erken Kalkolitik içinde belli oranda ticaret faaliyetlerinin varlığı bu şekilde bir kez daha teyit edilmektedir.

Yontmataş endüstrisinin incelenmesi sonucunda, akla gelen sorulardan biri de Kanlıtaş Höyüğü'nün bir mevsimsel kamp yeri olup olmadığıdır? Nitekim Vinča kültüründe Erken Kalkolitik Çağ'da bir tarafta yerleşik toplumlar varken diğer tarafta hala daha mevsimsel kamp yerlerinde yaşayan avcı-toplayıcıların varlığı bilinmektedir. Ayrıca Kuzeybatı Anadolu'daki Erken Kalkolitik dönem yerleşimleri olan Aktopraklık B (Karul ve Avcı 2013: 48) ve Ilıpınar VB (Roodenberg 2008: 78-79) yerleşimleri de mevsimsel kamp yerleri olarak değerlendirilmektedir. Ancak kesin bir yargıya varabilmek için kazıların ilerlemesi ve daha somut verilere ulaşılması gerekmektedir.

Görüldüğü kadarıyla Kanlıtaş Höyük'te üretim yerleşim içinde ve günlük ihtiyaçları karşılamaya yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Alet tipleri arasında özel aletlerin (*formal tools*) bulunmaması, buradaki yontmataş alet üretiminin yalnızca kısa süreli ihtiyaçları karşılamak üzere gerçekleştirilmiş olduğunu ortaya koymaktadır. Andrefsky'nin (1998: 213) belirttiği gibi bu tip aletler (*informal tools*) kısa sürede üretilip, ihtiyacı karşıladıktan sonra atılan aletler şeklindedir. Kanlıtaş alet topluluğu içinde yer alan uçların çoğunlukla düzeltisiz olarak yapılmış olması, bununla birlikte diğer aletlerin özensiz bir biçimde yapılmış olması da Kanlıtaş höyüğü'nün kısa süreli bir yerleşim yeri olduğunu düşündürmektedir.

Alet tiplerinin işlevlerine bakıldığında Kanlıtaş toplumunda avcılık ve toplayıcılığın besin ekonomisinde hala önemli bir yere sahip olduğu anlaşılmaktadır. Diğer taraftan bölgedeki bir diğer Kalkolitik Çağ yerleşimi olan Orman Fidanlığı'nın Erken Kalkolitik Çağ yontmataş endüstrisi ile karşılaştırıldığı zaman, Kanlıtaş yontmataş endüstrisinin gerek hammadde kullanımı, gerekse tekno-tipolojik ve alet tipleri bakımından daha gelişkin ve zengin bir endüstri olduğu anlaşılmaktadır.

KAYNAKÇA

Andrefsky, W. A. 1998: *Lithics. Macroscopic Approaches to Analysis*. Cambridge Manuals in Archaeology. Cambridge University Press, Cambridge.

Anderson, P.C. 1995. "Reflections on the Significance of Two Typological Classes in the Light of Experimentation and Microwear Analysis: Flint Sickles and Obsidian" in H.G.K. Gebel ve S.K. Kozłowski (eds.), *Neolithic Chipped Stone Industries of the Fertile Crescent*. Ex Orient, Berlin: 281-293.

Anderson, P.C. 1998: "History of harvesting and threshing techniques for cereals in the Prehistoric Near East", A.B. Damania, J. Valkoun, G. Willcox and C.O. Qualset (eds.), *The Origins of Agriculture and Crop Domestication*. ICARDA, Aleppo, Syria, 145-159.

Anderson, P.C. ve F. Valla 1996: "Gloosed Tools from Hayonim Terrace: Blank Choice and Functional Tendencies", in S.K. Kozłowski ve H.G.K. Gebel (eds.), *Neolithic Chipped Stone Industries of the Fertile Crescent, and their Contemporaries in Adjacent Regions. Proceedings of the Second Workshop on PPN Chipped Lithic Industries*. Institute of Archaeology, Warsaw University, 3rd-7th April 1995, Berlin, ex oriente: 341-362.

Aykurt, A. ve N. Ayengin 2011: "Karain Mağarası B Gözü Erken Kalkolitik Çağ Seramiği", H. Taşkıran, M. Kartal, K. Özçelik, M.B. Kösem ve G. Kartal (eds.), *Işın Yalçinkaya'ya Armağan*. Bilgin Kültür Sanat Yayınları, Ankara: 47-66.

Astruc, L., M. Ben Tkaya, L. Torchy, Ç. Altınbilek, S. Balcı, C. Bontemps, S. Ducret, B. Gassin, N. Kayacan, K. Kayan, N. Kurt, O. Oral, M.Özbaşaran, J. Pelegrin, A. Rodriguez, Ö. Toprak 2012: "De l'efficacité des faucilles néolithiques au Proche-Orient: approche expérimentale", *Bulletin de la Société Préhistorique Française* 109 (4): 671-687.

Balcı, S. 2011: "The Chipped Stone Industry of Aktopraklık C (Bursa)", *Anatolia Antiqua* XIX: 1-11.

Balkan-Atlı, N. 2005: "Yontmataş Endüstrisi", in R. Duru ve G. Umurtak (eds.), *Höyücek. 1989-1992 Yılları Arasında Yapılan Kazıların Sonuçları*. Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara: 130-137.

Baykal-Seeher, A. 1994: "Yontmataş Endüstrisi", in R. Duru (Ed.), *Kuruçay I. 1978-1988 Kazılarının Sonuçları. Neolitik ve Erken Kalkolitik Çağ Yerleşmeleri*. Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara: 71-75.

Baykal-Seeher, A. 2001: "Die Lithik von Orman Fidanlığı" in T. Efe (ed.), *The Salvage Excavations at Orman Fidanlığı: A Chalcolithic Site in Inland Northwestern Anatolia*, TASK, İstanbul: 159-186.

Bogosavljevič-Petrovič, V. 2001: "New Results of the Study of Chipped Stone Industry of the Vinča Culture", *Viminacium* 12: 35-50.

Duru, R. 2008: M.Ö. 8000'den M.Ö. 2000'e Burdur-Antalya Bölgesinin Altınbin Yılı. Suna-İnan Kırac Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, Graphis Matbaa, Antalya.

Efe, T. 1990: "An Inland Anatolian Site with Pre-Vinča Elements: Orman Fidanlığı, Eskişehir", *Germania* 86: 67-113.

Efe, T. 1996: "The Excavations at Orman Fidanlığı, an Inland Anatolian Site with Pre-Vinča 1996 Elements", *The Vinča Culture: Its Role and Cultural Connections*. Timisoara: 41-58.

Efe, T. 2000: "Recent Investigations in Inland Northwest Anatolia and Its Contribution to Early Balkan-Anatolian Connections", S. Hiler ve V. Nikolov (eds.), *Karanova III. Das Neolithikum in Südosteuropa*: 171-184.

Garrod, D. 1957: "The Natufian culture: the life and economy of a Mesolithic people in the Near East", *Proceedings of the British Academy* 43: 211-227.

Gatsov, I. 2003: "The Latest Results from the Technological and Typological Analysis of Chipped Stone Assemblages from Ilıpınar, Pendik, Fikirtepe and Menteşe, NW Turkey", *Documenta Praehistorica* XXX: 153-158.

Gatsov, I. 2009: *Prehistoric Chipped Stone Assemblages from Eastern Thrace and the South Marmara Region 7th-5th Millennium BC*. BAR International Series 1904. Archaeopress, Oxford.

Gatsov, I. ve T. Efe 2005: "Some Observations on the EB II Chipped Stone Artifacts from Küllüoba (near Eskişehir) in Inland Northwestern Anatolia", *Anatolia Antiqua* XIII: 111-118.

Gatsov I. ve P. Nedelcheva 2011: "Neolithic Chipped Stone Assemblages in Northwestern Anatolia, Turkey", *Eurasian Prehistory* 8 (1-2): 89-95.

Gerritsen, F. 2010: "Barcın Höyük Excavations, 2008", *31. Kazı Sonuçları Toplantısı* 1: 411-420.

Gurova, M. 2001: "Analyse fonctionnelle des assemblages en silex d'Illipinar: phases X et IX. In J.J. Roodenberg ve L.C. Thissen (eds.), *The Illipinar Excavations II*: 297-325. Nederlands Insittut voor het Nabije Oosten, Leiden.

Gurova, M. 2008: "Typology, function, use-wear and context: where is the common vision?", in L. Longo ve N. Skakun (eds.), "Prehistoric Technology" 40 Years Later: Functional Studies and the Russian Legacy Proceedings of the International Congress Veona (Italy), 20-23 April 2005., BAR International Series 1783, Oxford: 539-543.

Kartal, G. 2013. *Karain B'nin Geç Neolitik-Erken Kalkolitik (H.V) ve Kalkolitik (H.IV) Çağ*

Yontmataş Endüstrilerinin Tekno-Tipolojik Analizi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Karul, N. ve M.B. Avcı (2013): "Aktopraklık", in M.Özdoğan, N. Başgelen ve P.Kuniholm (eds.), *The Neolithic in Turkey. New Excavations and New Researches. Northwestern Turkey and İstanbul*. Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul: 45-68.

Kolankaya-Bostancı, N. 2011: 'The use of obsidian in coastal western Anatolia during the Early Bronze Age', in A. Anadol (ed.), *Across the Cyclades and Western Anatolia during the 3rd Millennium BC*, İstanbul: 154-157.

Korobkova, G. 1996: "The Blades with "Mirror-like" polishing: Myth or reality" in S.K. Kozłowski ve H. G. K. Gebel (eds.), *Neolithic Chipped Stone Industries of the Fertile Crescent, and Their Contemporaries in Adjacent Regions. Proceedings of the second workshop on PPN Chipped Lithic Industries*, Institute of Archaeology, Warsaw University, 3rd-7th April 1995, Berlin, ex oriente.

Korobkova, G. 1999: "The blade with "Mirror-like polishing": The myth or the reality" in Kozłowski, S. (ed.), *The Eastern Wing of the Fertile Crescent: Late Prehistory of Greater Mesopotamian Lithic Industries*. BAR International Series 760, Archaeopress, Oxford: 18-20.

Mavridis, F., J. T. Jensen ve L. Kormazopoulou 2010: "Stable Spaces-Changing Perception: Cave Archaeology in Greece", F. Mavridis ve J.T. Jensen (eds.), *Stable Places and Changing Perceptions: Cave Archaeology in Greece*, BAR International Series 2558, Oxford: 1-16.

Mellaart, J. 1970. *Excavations at Hacilar*. University of Edinburg Press, Edinburg.

Milić, M. 2014: "PXRF Characterisation of Obsidian from Central Anatolia, Aegean and Central Europe", *Journal of Archaeological Science* 41: 285-296.

Nikolov, V. 1998: "The Circumpontic Cultural Zone during the 6th Millennium BC" *Documenta Praehistorica* XXV: 81-89.

Özdoğan, M. ve I. Gatsov 1998: "The Aceramic Neolithic Period in Western Turkey and in the Aegean", *Anatolica* 24: 209-232.

Renfrew, C., J.R. Cann ve J.E. Dixon 1965: "Obsidian in the Aegean", *Annual of the British School at Athens* 60: 225-247.

Roodenberg, J. 2008: "The Inhabitants", J. Roodenberg ve S. Alpaslan Roddenberg (eds.), *Life and Death in Prehistoric Settlement in Northwest Anatolia. The Ilıpınar Excavations*, Vol: III: 69-90. Nederlands Institute voor het Nabije Oosten, Leiden.

Taşkıran, H. 2011: "Suluin Mağarası Kazıları 2007-2010", *ANMED. Anadolu Akdenizi Arkeoloji Haberleri* 9: 119-127.

Taşkıran, H., B. Kösem, K. Özçelik ve İ.D. Yaman 2013: "2011 Yılı Suluin Mağarası Kazısı", *34. Kazı Sonuçları Toplantısı* 1. Cilt: 23-38.

Taşkıran, H., K. Özçelik, Y. Aydın, İ.D. Yaman ve M. Karakoç 2014: "2012 Yılı Suluin Mağarası Kazısı", *35. Kazı Sonuçları Toplantısı* 1. Cilt: 211-232.

Taşkıran, Z. 2014: *Suluin Mağarası Holosen Dönem Yontmataş Endüstrisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.

Kanlıtaş Höyük Kazısı'nda 2013 yılında yapılan çalışmalarda ele geçen yontmataş endüstrisine ait değerlendirmelerin, geçen yıl verilememiş olmasından dolayı, 2014 yılı raporunda verilmesi öngörülmüştür. 2013 yılının yontmataş endüstrisine ait rapor aşağıdadır.

3.2.2 KANLITAŞ HÖYÜK YONTMATAŞ ENDÜSTRİSİ 2013 YILI RAPORU

Yard. Doç. Neyir Kolankaya-Bostancı

Giriş

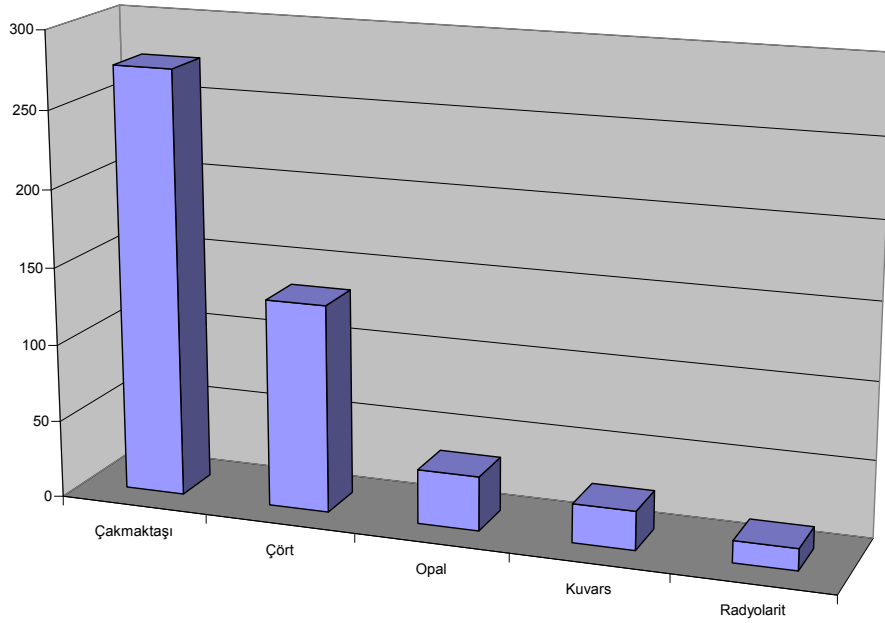
Eskişehir ili, İnönü ilçesi, Aşağı Kuzfındık Köyüne bağlı Kanlıtaş Höyük ilk kez 1989 yılında Turan Efe ve ekibi tarafından bölgede yürütülen yüzey araştırması sırasında tespit edilmiştir (Efe 1990). Daha sonra Ali Umut Türkcan başkanlığında 2008 ve 2009 yıllarında höyükte ve çevresinde yoğun bir yüzey araştırmasının (Türkcan 2011) gerçekleştirilmesinden sonra ilk kazılar 2013 yılında başlatılmıştır. Kanlıtaş Höyük'te 2013 yılında yürütülen kazı çalışmalar sırasında toplam 483 adet yontmataş buluntu ele geçmiştir. Her ne kadar bu raporda sayısal olarak küçük bir buluntu topluluğu değerlendirilmiş olsa da, bu ön çalışma ile Kalkolitik Porsuk kültürünün önemli bir parçasını oluşturan Kanlıtaş Höyük'teki yontmataş endüstrisinin hammadde ve tekno-tipolojik özelliklerinin tanımlanmasına yönelik olarak ilk sonuçlar elde edilmeye başlanmıştır.

Yontmataş Endüstrisi

Kanlıtaş Höyük 2013 yılı kazı çalışmaları sırasında Erken Kalkolitik Çağ'a tarihlenen toplam 483 adet yontmataş buluntu, yoğunluk sırasına göre çakmaktaşı, çört, opal, kuvars ve radyolarit ile temsil edilmektedir (Grafik 1 ve Tablo 1). Kanlıtaş Höyük yontmataş endüstrisinde çeşitli kayaçların alet üretiminde kullanılmış olması bölgenin hammadde bakımından zengin olduğunu ve Kanlıtaş sakinlerinin de yakın çevrelerini çok yakından tanımış olduklarını ortaya koymaktadır.

Açma	Çakmaktaşı	Radyolarit	Kuvars	Çört	Opal	Toplam
O-14	79	8	1	22	2	112
O-15	95	2	8	29	11	145
N-15	101	4	16	83	22	226
Toplam	275	14	25	134	35	483

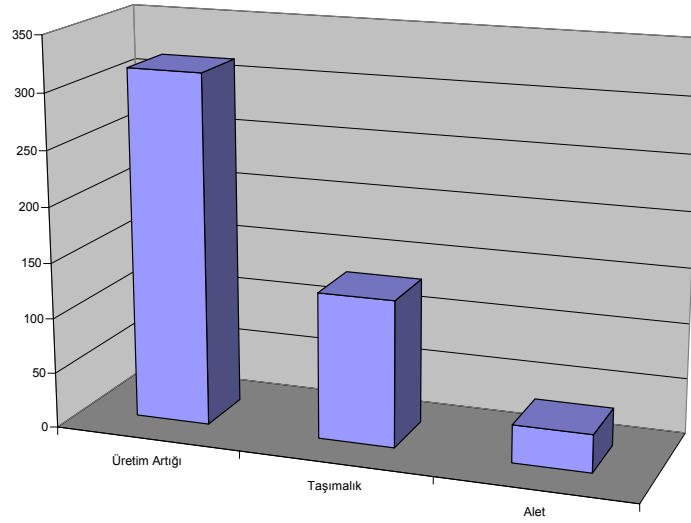
**Tablo 1: Kanlıtaş Höyük Erken Kalkolitik Çağ Hammadde Tiplerinin
Açmalara Göre Dağılımı**

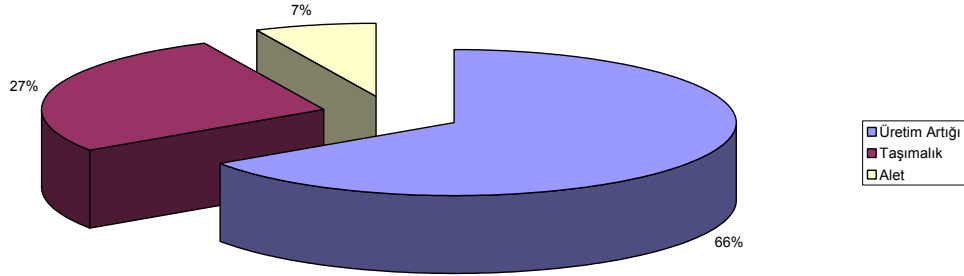
Grafik 1: Kanlıtaş Höyük Erken Kalkolitik Çağ Hammadde Oranları

Teknolojik anlamda ise, Kanlıtaş Höyük yontmataş endüstrisindeki redüksiyon dizisi hakkında bilgi verecek düzeyde buluntulara ne yazık ki rastlanılamamıştır. 2013 yılında Kanlıtaş Höyük'te gerçekleştirilen kazılarda ne yazık ki herhangi bir çekirdeğe rastlanılmamıştır. Çekirdek üzerinde yongalama yüzeyinin hazırlanmış olduğunun kanıtını oluşturan dönümlü dilgi ise yalnızca bir örnek ile temsil edilmektedir. Diğer taraftan ele geçen 316 adet üretim artığının varlığı ve

bunların büyük bir kısmının da kabuklu parçalardan meydana gelmesi nedeniyle üretimin yerleşim yerinde yapılmış olduğu düşünülmektedir. (Grafik 2-3).

Grafik 2: Kanlıtaş Höyük Erken Kalkolitik Çağ Yongalama Ürünleri

Grafik 3: Kanlıtaş Höyük Erken Kalkolitik Redüksiyon Yongalama Ürünlerinin Oranları

Kanlıtaş Höyük'te 2013 yılında gerçekleştirilen çalışmalarda en çok yontmataş buluntunun ele geçtiği açma N-15 açmasıdır (Tablo 2). Bu açmadan ele geçen 226 adet yontmataş buluntunun arasında 1 adet dönümlü dilginin yanı sıra, 140 adet üretim artığı, 62 adet taşımalık ve 23 adet alet toplanmıştır. Söz konusu açmada, özellikle taban üzeri olarak nitelendirilen 004 nolu birimden ele geçen buluntular, bu mekân içinde üretimin yapıldığını doğrular niteliktedir. Bu seneki çalışmalar

sırasında ele geçen toplam 33 yontmataş aletin 23 tanesinin bu açmada tespit edilmiştir. Buna ek olarak diğer açmalara ile karşılaştırıldığı zaman en kaliteli işçiliğin görüldüğü kesim de yine bu açmadır. Hem yontmataş buluntuların sayısal bakımdan yoğunluğu hem de tamamlanmış aletlerin sayısının diğer açmalara göre daha fazla olmasından dolayı N-15 açmasının bulunduğu alanın yontmataş alet üretim ve kullanımı açısından önemli bir yer olduğu düşünülmektedir. Nitekim 2013 yılı yontmataş endüstrisinde tek bir örnekle temsil edilen dönümlü dilginin de bu açmadan ve yine 004 nolu birimde bulunması da bu görüşü doğrular niteliktedir. Söz konusu dönümlü dilginin ölçülerinin 6,82 cm x 2,56 cm x 0,82 cm olması, her ne kadar Kanlıtaş'ta şimdiye kadar bir çekirdek bulunmuş olmasa da, yerleşim yerinde işlenen çekirdeklerin büyük boyutlu olduğunu göstermesi açısından önemlidir.

AÇMA	Çekirdek	Omurgalı Dilgi	Çekirdek Tablası	Üretim Artığı	Dilgi	Geniş Dilgi	Yonga	Dilgicik	Toplam
O-14	-	-	-	95	7	2	7	1	112
O-15	-	-	-	87	28	2	23	5	145
N-15	-	1	-	140	37	22	21	5	226
TOPLAM	-	1	-	322	72	26	51	11	483

Tablo 2: Kanlıtaş Höyük Erken Kalkolitik Çağ Yongalama Ürünlerinin Açmalara Göre Dağılımı

Kanlıtaş Höyük'te yontmataş alet üretiminde yoğunluklu olarak dolaylı vurma tekniği, direkt vurma tekniği ile daha az olmak üzere baskılama tekniği kullanılmıştır. Direkt vurma tekniği yongaların ve bazı geniş dilgilerin çıkarımında, dolaylı vurma tekniği klasik ve bazı geniş dilgilerin üretiminde ve baskılama tekniği de klasik dilgiler ile dilgiciklerin çıkarımında kullanılmıştır. Bunlar arasında bazı örnekler başarılı bir işçilik sergilerken, büyük bir kısmında kırıklarla sonuçlanan aletler ile taşımaları bulunmaktadır. Bunlar da olasılıkla teknolojik düzeyleri farklı olan grupların ürünleri olmalıdır.

Kanlıtaş Höyük Erken Kalkolitik Çağ yontmataş endüstrisi genel anlamda dilgi endüstrisi olarak değerlendirilebilir (Tablo 2). Toplam 98 örnekle temsil edilen dilgi örnekler, verdikleri ölçülere göre klasik dilgiler ve geniş dilgiler⁶ olmak üzere iki alt gruba ayrılmaktadır. Yongalar ise sayıca fazla olmalarına rağmen alet üretiminde çok fazla kullanılmamıştır (Tablo 3).

⁶ Sözü edilen dilgiler kalın ve geniş olup düzensiz lateral kenarlara sahiptirler. Bunların üretiminde de direkt ya da dolaylı vurma tekniği kullanılmıştır.

Taşımalık Tipi	Uzunluk	Genişlik	Kalınlık	Toplam
Dilgi	5,9-2,31 cm	1,87-1,3 cm	0,56-0,22 cm	72
Yonga	8,64-2,9 cm	5,64-2,34 cm	1,35-0,45 cm	51
Geniş Dilgi	8,92-4,01 cm	3,97-2 cm	1,28-0,45 cm	26
Dilgicik	3,43-2,02 cm	1,3-0,81 cm	0,51-0,16 cm	11

Tablo 5: Kanlıtaş Erken Kalkolitik Çağ taşımalık tiplerinin ölçüleri

Kanlıtaş Erken Kalkolitik Çağ yontmataş buluntuları üzerine yapılan tipolojik analizlerde 10 alet tipi saptanmıştır (Tablo 4). Söz konusu aletlerin yapımında ağırlıklı olarak çakmaktaşı ve çörtten yararlanılmıştır. Bunun yanı sıra opalin yalnızca uç ve delgi yapımından kullanılmış olduğu görülmektedir. Diğer taraftan radyolarit ya da kuvarstan yapılmış olan herhangi bir alet bulunmamaktadır.

Alet Tipi	Çakmaktaşı	Radyolarit	Kuvars	Çört	Opal	Toplam
Düzeltilsiz Uç	2	-	-	2	2	6
Bıçak	3	-	-	3	-	6
Orak Dilgisi	4	-	-	1	-	5
Düzeltili Dilgi	2	-	-	3	-	5
Taş Delgi	2	-	-	1	1	4
Düzeltili Yonga	1	-	-	1	-	2
Taş Kalem	1	-	-	1	-	2
Ön Kazıyıcı	-	-	-	1	-	1
Sırtlı Dilgi	-	-	-	1	-	1
Kompozit alet	1	-	-	-	-	1
TOPLAM	16	-	-	14	3	33

Tablo 4: Kanlıtaş Erken Kalkolitik Çağ alet tipleri

Söz konusu aletlerin birçoğu çok amaçlı ve standart olmayan aletler şeklindedir. Toplam 33 adet aletin yapımında ağırlı olarak dilgiler (klasik ve geniş dilgiler) kullanılmıştır. Bunların yanı sıra az da olsa yonga ve dilgiciklerden de yararlanılmıştır. Sözü edilen aletler arasında en uzun grubu geniş dilgiler üzerine yapılmış olan bıçaklar, düzeltili dilgiler ile taş delgiler oluşturmaktadır (Tablo 5). Diğer alet tiplerinin ölçüleri ile birlikte değerlendirildiğinde Kanlıtaş alet topluluğunun aslında oldukça kaba bir alet topluluğu olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca yine bu ölçülere dayanılarak söz konusu aletlerin bir sapa beraber takılarak kullanılmak yerine elle ya da tek başlarına bir sapa takılarak kullanılmış olma ihtimali oldukça yüksektir.

Alet Tipi	Uzunluk	Genişlik	Kalınlık	Toplam
Düzeltilsiz Uç	5,76-3,11 cm	3,49- 1,1 cm	0,9-0,28 cm	6
Bıçak	8,15-4,03 cm	3,97-2,44 cm	0,79-0,5 cm	6
Orak Dilgisi	5,74-2,39 cm	1,87-1,32 cm	0,67-0,33 cm	5
Düzeltili Dilgi	8,92-4,74 cm	3,92-1,66 cm	1,02-0,47 cm	5
Taş Delgi	8,14-3,13cm	3,77-0,83 cm	1,31-0,4 cm	4
Düzeltili Yonga	5,01-4,89 cm	5,09-4,51 cm	1,20-0,94 cm	2
Taş Kalem	3,28-3,16 cm	1,69-1,44 cm	0,42-0,36 cm	2
Ön Kazıyıcı	5,24 cm	3,71 cm	1.16 cm	1
Sırtlı Dilgi	5,26 cm	1,67 cm	0,64 cm	1
Kompozit alet	4,24 cm	2,35 cm	0,96 cm	1

Tablo 5: Kanlıtaş Erken Kalkolitik Çağ alet tiplerinin ölçüleri

Kanlıtaş yontmataş endüstrisinde sayısal bakımdan bıçaklar ile birlikte ilk sırada yer alan düzeltilsiz uçların alet topluluğunda hâkim durumda olması oldukça dikkat çekicidir (Tablo 4). Özellikle Geç Neolitik Çağ'da Anadolu genelinde uç kullanımının azalmasına rağmen Kanlıtaş'ta Erken Kalkolitik Çağ alet topluluğunda yüksek oranda olması bu toplumun besin ekonomisinde avın oldukça önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan söz konusu uçların üzerlerinde herhangi bir düzelti bulunmamasından dolayı, uçların yongalamasında sırasında çok fazla önem verilmediğini ve bunların yalnızca günlük kullanım için üretilmiş oldukları düşünülmektedir (Resim 1).

Resim 1: Kanlıtaş Höyük Erken Kalkolitik Çağ Uç Çeşitleri

Kanlıtaş Erken Kalkolitik Çağ alet topluluğunda ikinci sırada yer alan ve çoğunlukla geniş dilgilerden yapılmış olan bıçakların ön yüzlerinde ve işlev gören lateral kenarın karşı kenarında yer alan kabuk kalıntısı, aletin uzun eksenini boyunca bırakılmıştır (Resim 2). Söz konusu bıçaklar ham sırtlı bıçaklar olarak da adlandırılmaktadır. Birçok örnekte bu duruma rastlanılmış olması kabuğun yontmataş ustaları tarafından istenilerek bırakılmış olduğunu düşündürmektedir. Böylece sapa takılacak kadar küçük olmayan bu örneklerin elde kullanılırken, keskin olan kenarın kullanıcının elini kesmemesi için kabuğun bırakılmış olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte, bazı aletlerin ön yüzlerinde belli bir alanında kabuğun bırakma geleneği Geç Vinča kültürü yontmataş endüstrisinin de karakteristik özelliğini oluşturmaktadır (Bogosavljevič-Petrovič 2001: 40).

Resim 2: Kanlıtaş Höyük Erken Kalkolitik Çağ Bıçak Çeşitleri

Kalkolitik Çağ'da sıklıkla kullanılan orak dilgilerinin Kanlıtaş Höyük'teki sayısal bakımdan azlığı da ilgi çekicidir. Aynı zamanda bunların hepsinde silika parlaklığının alet eksenine paralel olarak uzanması bunların sapa paralel olarak yerleştirilmiş olduğunu ve bu şekilde kullanıldığını göstermektedir (Resim 3). Benzer tipte oraklara Höyücek (Balkan-Atlı 2005: Levha 193, no: 2)'te de rastlanılmaktadır.

Resim 3: Kanlıtaş Höyük Erken Kalkolitik Çağ Orak Dilgileri

Uçlar ve bıçaklardan sonra sayısal bakımdan sırada kesme işleminde yararlanılmış olunan orak dilgileri ile düzeltili dilgiler yer almaktadır (Tablo 3). Orak dilgilerin hem sayısal bakımdan azlığı, hem de yukarıda sözü edildiği şekildeki kullanımından dolayı bunların tahıl kesiminden daha çok, birçok araştırmacının orak dilgileri ile yaptığı deneysel çalışmalarda (Garrod 1957: 216; Anderson 1995; Anderson ve Valla 1996: 343; Korobkova 1996: 227; Gurova 2008: 539; Astruc vd 2012) ortaya koydukları gibi yabani otlar ve sazlar gibi bitkilerin toplanmasında kullanılmış olma ihtimalini akla getirmektedir. Yakın çevrede sazlık alanların olmasından dolayı muhtemelen sazların kesilmesinde bu aletlerden yararlanılmış olunabilir. Bu durum da Kanlıtaş insanların yaşamında büyük bir ihtimalle tarımın önemli bir yere sahip olmadığını göstermektedir.

Her ne kadar söz konusu düzeltili dilgilerin üzerinde işlevsel analiz yapılmamış olsa da, bunların daha çok kasaplık aktivitesinde ya da ahşap işçiliğinde kullanılmış olmaları kuvvetle muhtemeldir (Resim 4). Kanlıtaş Erken Kalkolitik Çağ düzeltili dilgilerin benzerleri Suluin Mağarası'nda (Taşkiran 2014; Levha XX, no: 11) tespit edilmiştir.

Resim 4: Kanlıtaş Höyük Erken Kalkolitik Çağ Düzelteli Dlgiler

Kanlıtaş Höyük'te söz konusu aletlerden sonra sıralamada taş delgiler yer almaktadır (Tablo 3, Resim 5). Her ne kadar bu aletler üzerinde henüz işlevsel analizler yapılmamış olsa da, höyükte bulunan boncukların yapımında ve diğer delme işlemlerinde bu aletlerden yararlanılmış olduğu düşünülebilir. Kanlıtaş'dan ele geçen delgilerin paralelleri Karain Mağarasında tespit edilmiştir (Kartal 2013: Levha XX, no: 1). Oldukça az sayıdaki örneklerle temsil edilen taş kalemlerin de delgiler ile birlikte kemik işlemeciliğinde kullanılmış oldukları düşünülebilir.

Resim 5: Kanlıtaş Höyük Erken Kalkolitik Çağ Taş Delgileri

Düzeltili dilgiler gibi daha çok ahşap işçiliğinde yararlanılmış olan yongaların paralelleri Orman Fidanlığı (Baykal-Seeher 2001: Abb.16, no: 127) ve Karain Mağarasında (Kartal 2013: Levha XXXIV, no: 2); dişmeli ve delgiden oluşan kompozit aletin benzeri Suluin Mağarasında (Taşkiran 2014: Levha XXI, no: 6) ve geniş dilgi üzerine yapılmış olan ön kazıyıcının benzeri de Kuruçay Höyükte tespit edilmiştir (Baykal-Seeher 1994: Levha 239, no: 6f). Tek bir örnekle temsil edilen sırtlı dilginin benzer örneğine de yine Karain Mağarasında rastlanılmıştır (Kartal 2013: Levha XV, no: 5).

DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

2013 yılında yapılan kazı çalışmaları sırasında ele geçen toplam 483 adet buluntunun ön değerlendirilmesi sonucunda, Kanlıtaş Höyük Erken Kalkolitik Çağ yontmataş endüstrisi çeşitli yerel kayaların kullanıldığı, dolaylı ve direkt vurma tekniğiyle üretimin yapıldığı bir dilgi endüstrisi olarak yorumlanmaktadır.

Kanlıtaş Höyük'te görülen yerel hammaddelerin kullanımı ile yontmataş alet üretiminin Paleolitik dönemden itibaren süregelen bir gelenek olduğu bölgede gerçekleşen yüzey araştırmaları sırasında toplanan ve çeşitli dönemlere tarihlendirilen yontmataş buluntulardan anlaşılmaktadır (Dinçer ve Türkcan 2011; Türkcan 2011). Bölgedeki yerel hammadde kullanımı ve üretimine dair en önemli veri Yörükpınar mevkiinde tespit edilmiştir. Aşınmış killi bir yatağın yüzey kısmında bulunan, oldukça yoğun yontmaş alet ile üretim artıklarından dolayı burada bir işlik alanının olduğu düşünülmektedir (Dinçer ve Türkcan 2011).

Kalkolitik Çağ'daki yerel hammadde kullanım geleneğine Kuzey Trakya ve Güney Bulgaristan'da da rastlanılmaktadır (Gatsov 2009). Bu bölgelerde de daha önceki dönemlerde görülen kaliteli ithal çakmaktaşı kullanımının yerini M.Ö. 5500'den sonra daha düşük kalitedeki yerel çakmaktaşı, çört ve kuvarsit almıştır (Gatsov 2009: 43, 123). Ayrıca Ilıpınar, Fikirtepe, Pendik ve Menteşe yontmataş buluntularının ortaya koyduğu gibi, güney Marmara bölgesinin litik endüstrisi de aynı Kanlıtaş endüstrisi gibi, yerel hammadde kullanımının görüldüğü ve yerleşim içi üretimin yapıldığı bir endüstri olarak yorumlanmaktadır (Gatsov 2009: 124; Gatsov ve Nedelcheva 2011).

Balkanlarda ve Güney Marmara'daki bu dönemde gözlemlenen hammadde kullanımındaki değişiklik taşımaklık üretiminde de görülmektedir. Erken Kalkolitik Çağ'da, Kanlıtaş Höyük'te olduğu gibi litik endüstrilerinde dilgilerin hâkim olduğu tespit edilmiştir (Gatsov 2009: 45)

Diğer taraftan alet repertuarı oldukça farklıdır. Söz konusu buluntu yerlerinde yoğunluklu olarak ön kazıyıcı, taş delgi ve düzeltili dilgi ile yonga kullanımı görülürken (Bogosavljevič-Petrovič, V. 2001; Gatsov 2009; Geritsen 2010: 414; Gatsov ve Nedelcheva 2011), Kanlıtaş'ta ön kazıyıcı kullanımının oldukça az olduğu izlenmiştir. Kanlıtaş endüstrisinin incelenmesi sonucunda, bazı alet tiplerinin hem üretim teknikleri hem taşımaklık tipleri hem de tipolojileri bakımından Kuzey Trakya ve Kuzeybatı Anadolu'daki çağdaş buluntu yerlerinden daha çok Göller Bölgesi ile Antalya bölgesinde Karain Mağarası B Gözü ile Suluin Mağarası Erken Kalkolitik Çağ endüstrileri ile benzerlik gösterdiği de tespit edilmiştir.

Görüldüğü kadarıyla Kanlıtaş Höyük'te üretim yerleşim içinde ve günlük ihtiyaçları karşılamaya yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Alet tiplerinin işlevlerine bakıldığında Kanlıtaş toplumunda avcılık ve toplayıcılığın besin ekonomisinde hala önemli bir yere sahip olduğu anlaşılmaktadır.

KAYNAKÇA

Anderson, P.C. 1995. "Reflections on the Significance of Two Typological Classes in the Light of Experimentation and Microwear Analysis: Flint Sickles and Obsidian" in H.G.K. Gebel ve S.K. Kozłowski (eds.), *Neolithic Chipped Stone Industries of the Fertile Crescent*. Ex Orient, Berlin: 281-293.

Anderson, P.C. ve F. Valla 1996: "Gloosed Tools from Hayonim Terrace: Blank Choice and Functional Tendencies", in S.K. Kozłowski ve H.G.K. Gebel (eds.), *Neolithic Chipped Stone Industries of the Fertile Crescent, and their Contemporaries in Adjacent Regions. Proceedings of the Second Workshop on PPN Chipped Lithic Industries*. Institute of Archaeology, Warsaw University, 3rd-7th April 1995, Berlin, ex oriente: 341-362.

Astruc, L., M. Ben Tkaya, L. Torchy, Ç. Altınbilek, S. Balcı, C. Bontemps, S. Ducret, B. Gassin, N. Kayacan, K. Kayan, N. Kurt, O. Oral, M.Özbaşaran, J. Pelegrin, A. Rodriguez, Ö. Toprak 2012: "De l'efficacité des faucilles néolithiques au Proche-Orient: approche expérimentale", *Bulletin de la Société Préhistorique Française* 109 (4): 671-687.

Balkan-Atlı, N. 2005: "Yontmataş Endüstrisi", in R. Duru ve G. Umurtak (eds.), *Höyücek. 1989-1992 Yılları Arasında Yapılan Kazıların Sonuçları*. Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara: 130-137.

Baykal-Seeher, A. 1994: "Yontmataş Endüstrisi", in R. Duru (Ed.), *Kuruçay I. 1978-1988 Kazılarının Sonuçları. Neolitik ve Erken Kalkolitik Çağ Yerleşmeleri*. Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara: 71-75.

Baykal-Seeher, A. 2001: "Die Lithik von Orman Fidanlığı" in T. Efe (ed.), *The Salvage Excavations at Orman Fidanlığı: A Chalcolithic Site in Inland Northwestern Anatolia*, TASK, İstanbul: 159-186.

Bogosavljevič-Petrovič, V. 2001: "New Results of the Study of Chipped Stone Industry of the Vinča Culture", *Viminacium* 12: 35-50.

Dinçer, B. ve A. U. Türkcan 2011: "Frigya'da İlk İnsanın İzleri: Kuzfındık Vadisi Paleolitik Dönem Bulguları (Eskişehir)", *Arkeoloji ve Sanat* 137: 45-52.

Efe, T. 1990: "1988 Yılında Kütahya, Bilecik, Eskişehir İllerinde Yapılan Yüzey Araştırmaları", *VII. Araştırma Sonuçları Toplantısı*: 405-424.

Garrod, D. 1957: "The Natufian culture: the life and economy of a Mesolithic people in the Near East", *Proceedings of the British Academy* 43: 211-227.

Gatsov, I. 2009: *Prehistoric Chipped Stone Assemblages from Eastern Thrace and the South Marmara Region 7th-5th Millennium BC*. BAR International Series 1904. Archaeopress, Oxford.

Gatsov I. ve P. Nedelcheva 2011: "Neolithic Chipped Stone Assemblages in Northwestern Anatolia, Turkey", *Eurasian Prehistory* 8 (1-2): 89-95.

Gerritsen, F. 2010: "Barcın Höyük Excavations, 2008", *31. Kazı Sonuçları Toplantısı* 1: 411-420.

Gurova, M. 2008: "Typology, function, use-wear and context: where is the common vision?", in L. Longo ve N. Skakun (eds.), "Prehistoric Technology" 40 Years Later: Functional Studies and the Russian Legacy Proceedings of the International Congress Veona (Italy), 20-23 April 2005., BAR International Series 1783, Oxford: 539-543.

Kartal, G. 2013. *Karain B'nin Geç Neolitik-Erken Kalkolitik (H.V) ve Kalkolitik (H.IV) Çağ*

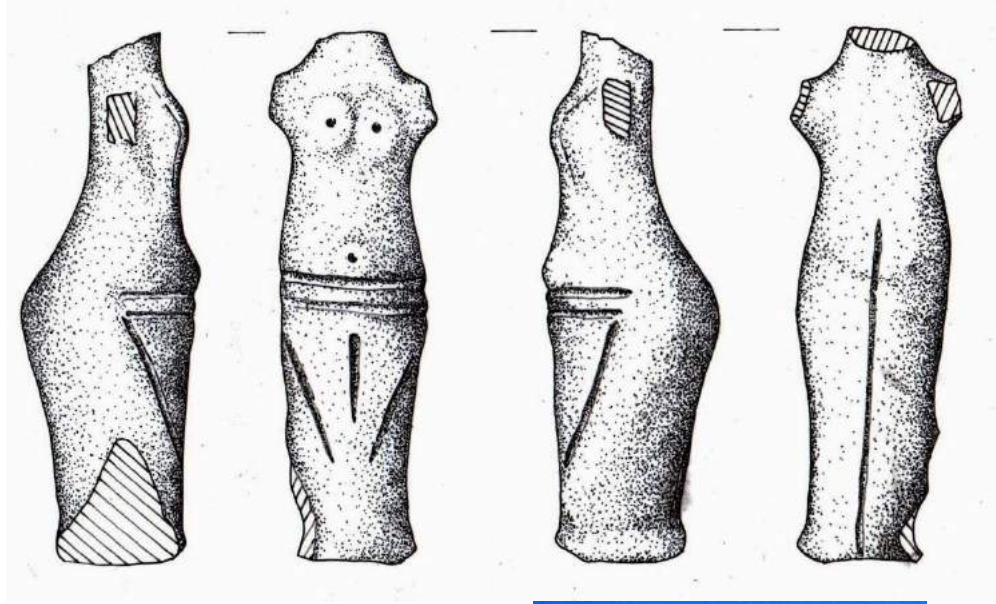
Yontmataş Endüstrilerinin Tekno-Tipolojik Analizi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Korobkova, G. 1996: "The Blades with "Mirror-like" polishing: Myth or reality" in S.K. Kozłowski ve H. G. K. Gebel (eds.), *Neolithic Chipped Stone Industries of the Fertile Crescent, and Their Contemporaries in Adjacent Regions. Proceedings of the second workshop on PPN Chipped Lithic Industries*, Institute of Archaeology, Warsaw University, 3rd-7th April 1995, Berlin, ex oriente.

Taşkıran, Z. 2014: *Suluin Mağarası Holosen Dönem Yontmataş Endüstrisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.

Türkcan, A.U. 2011: "Kanlıtaş Höyük ve Civarı (Eskişehir, İnönü) Yüzey Araştırması", 28. *Araştırma Sonuçları Toplantısı* 1: 303-328.

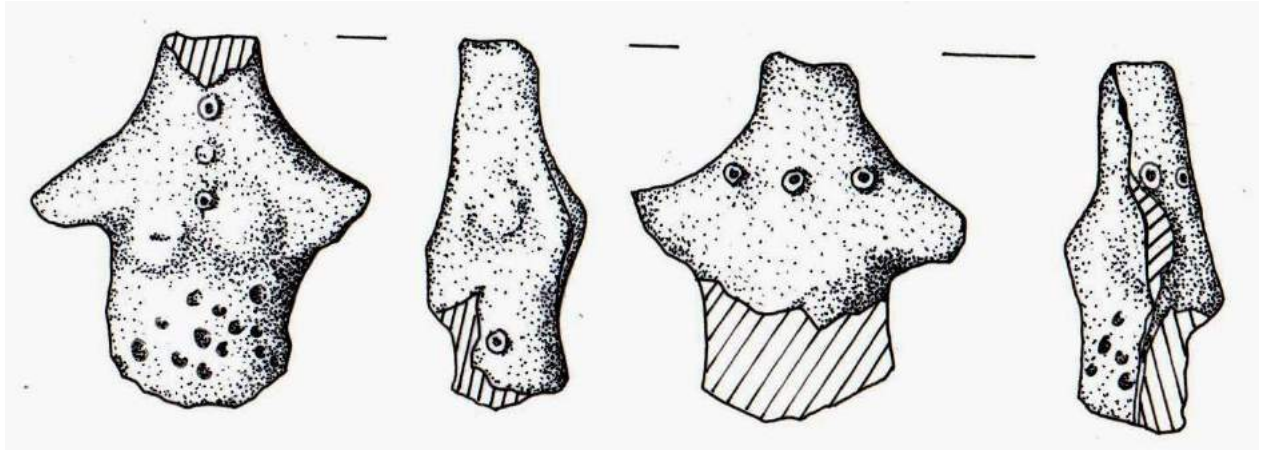
EK: Kanlıtaş
Höyük 2014 Yılı
Kazısı Envanterlik
Eserler

Resim1:

B.0501 x.3 Figürin

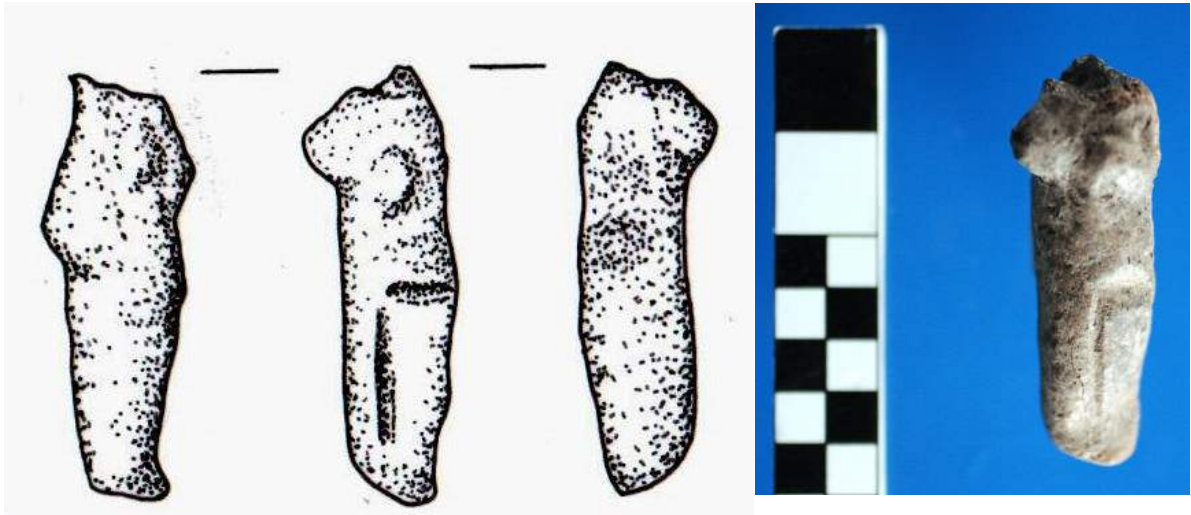
Resim 2: B.0302 x.11 Figürin Parçası

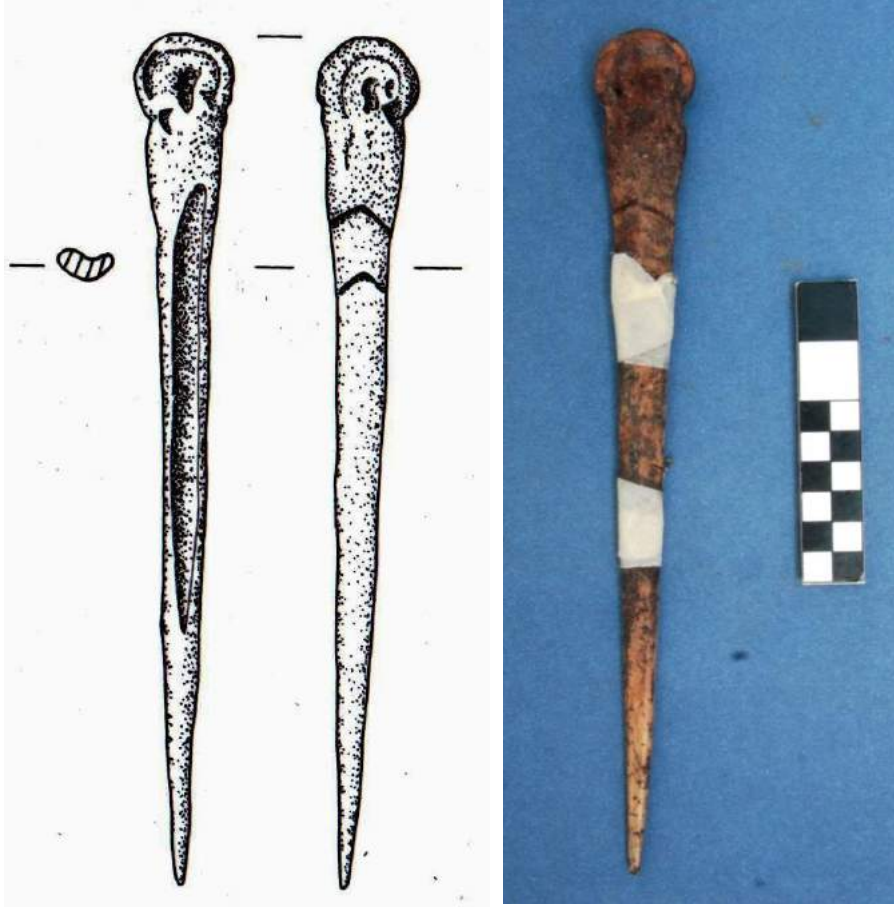
Resim 3: B.0303 EL-1 Figürin Parçası

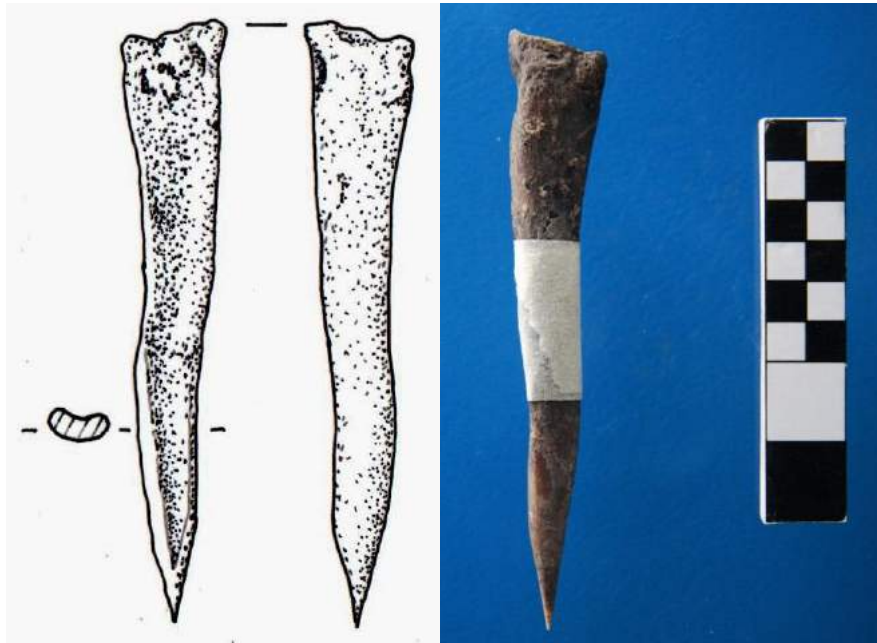
Resim 4: B.0605 x.1 Figürin Parçası

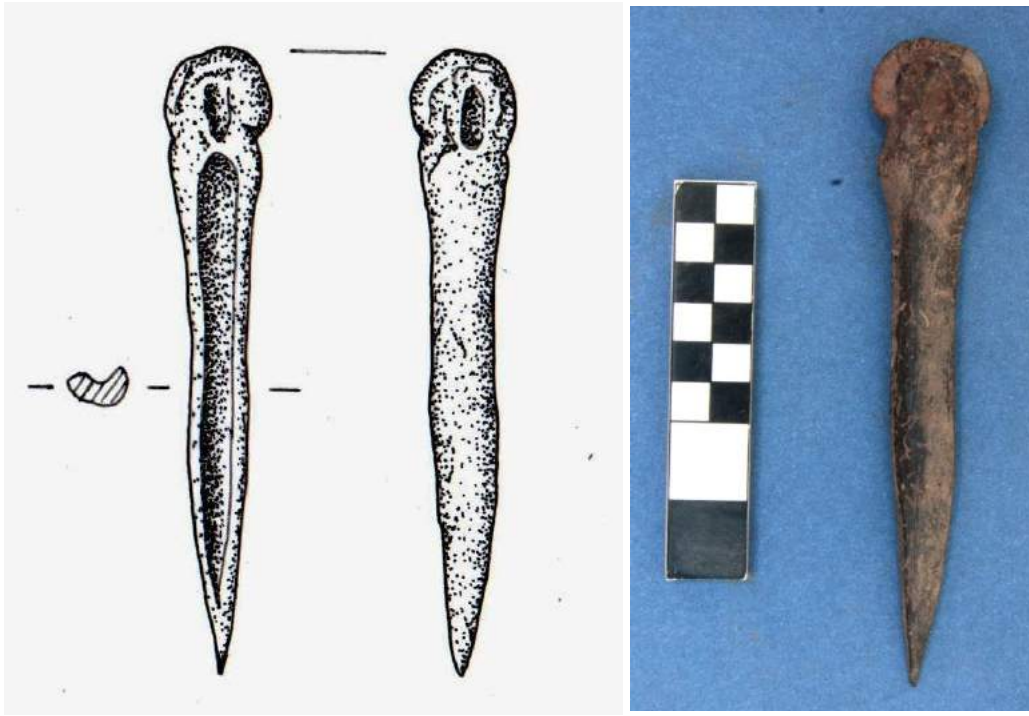
Resim 5: B.0303 EL-2 Figürin Parçası

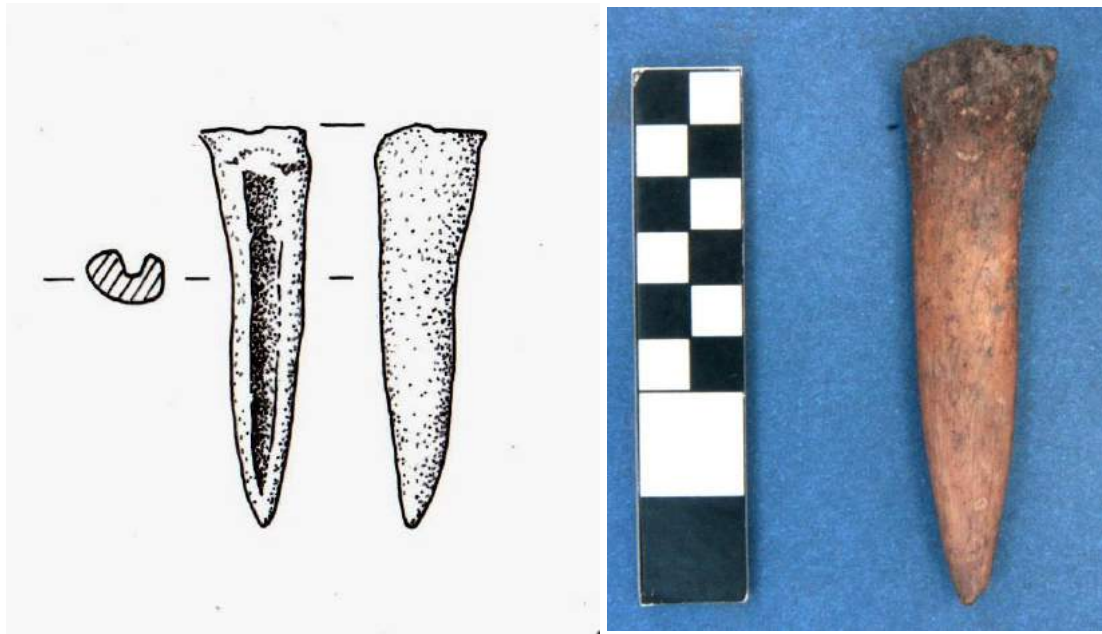
Resim 6: B.0601 X2 Kemik Bız

Resim 7: B.0604 EL1 Kemik Bız

Resim 8: B.0302 X4 Kemik Bız

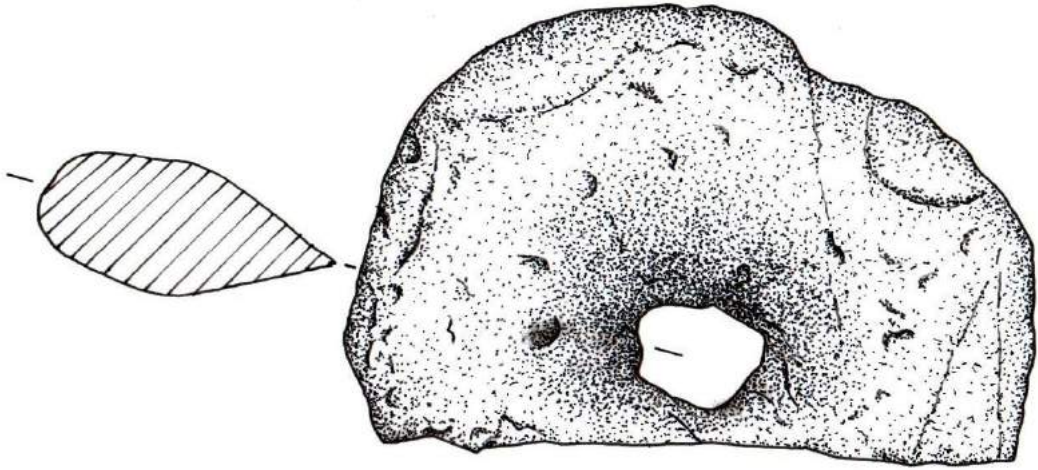
Resim 9: B.0501 X15 Kemik Bız

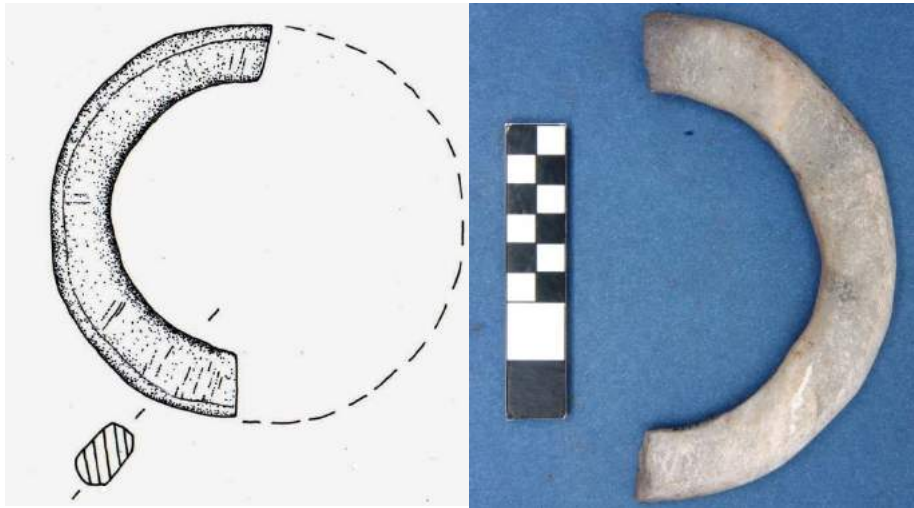
Resim 10: B.0501 X17 Kemik Bız

Resim 11: B.0302 EL1 Kemik Bız

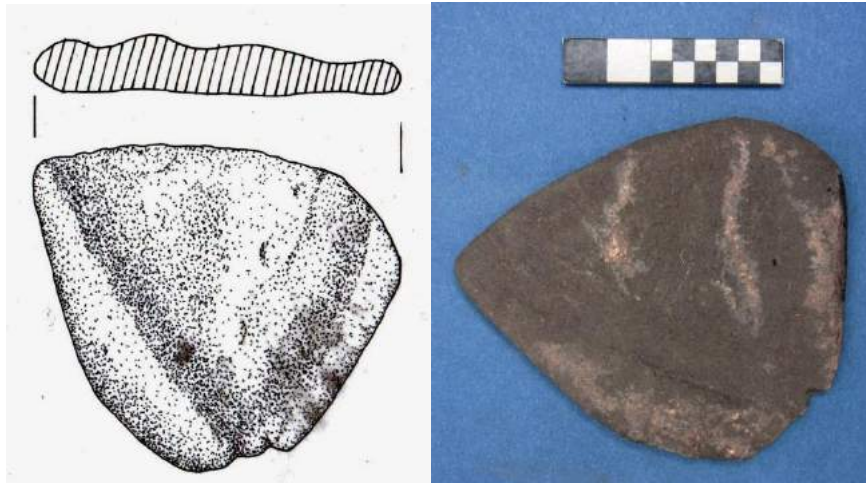
Resim 12: B.0406 x.4 Mermer Disk

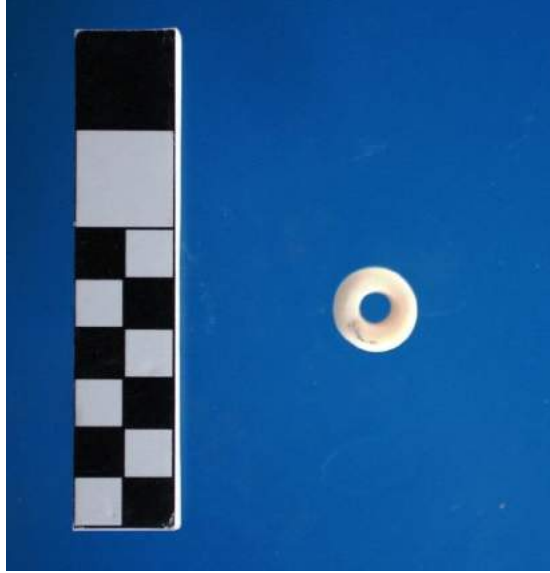
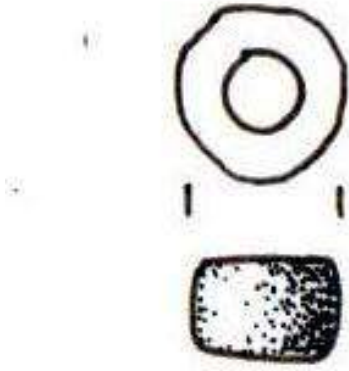
Resim 13: B.0403 x.15 Mermer Bilezik Parçası

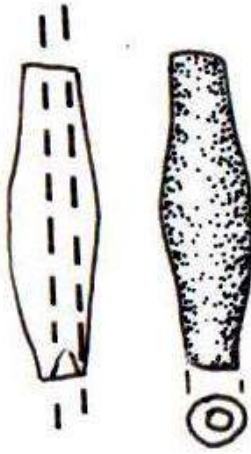
Resim 14: B.0502 x.12 Taş Balta

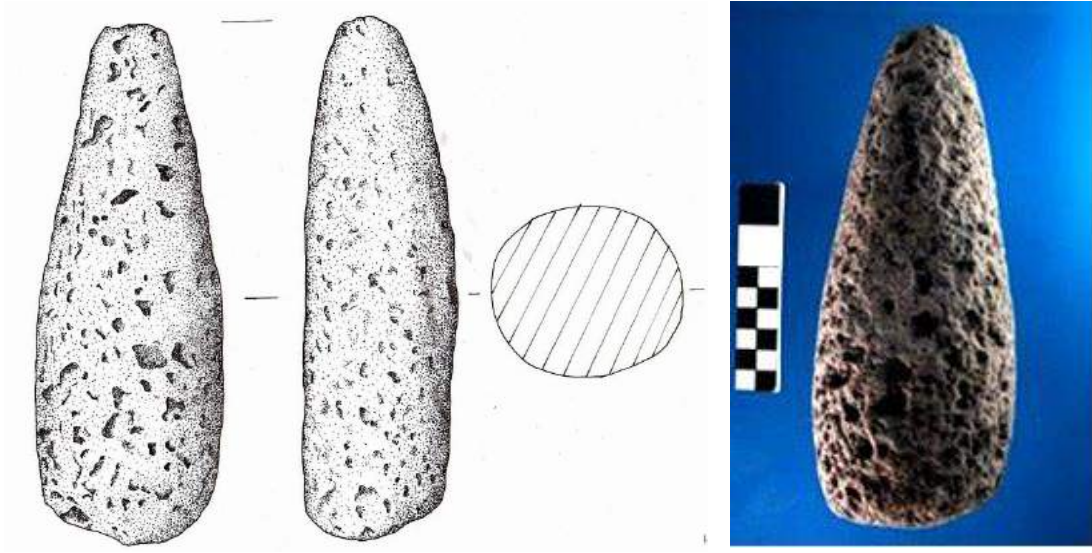
Resim 15: B.0501 x.10 Bileme Taşı

Resim 16: B.0402 E.3 Kireçtaşı Boncuk

Resim 17: B.0605 EL-2 Kireçtaşı Boncuk

Resim 18: B.0303 X-6 Havan Eli

Resim 19: B.0501 x.26 Havan Eli

Resim 20: B.0406 x.7 Havan Eli

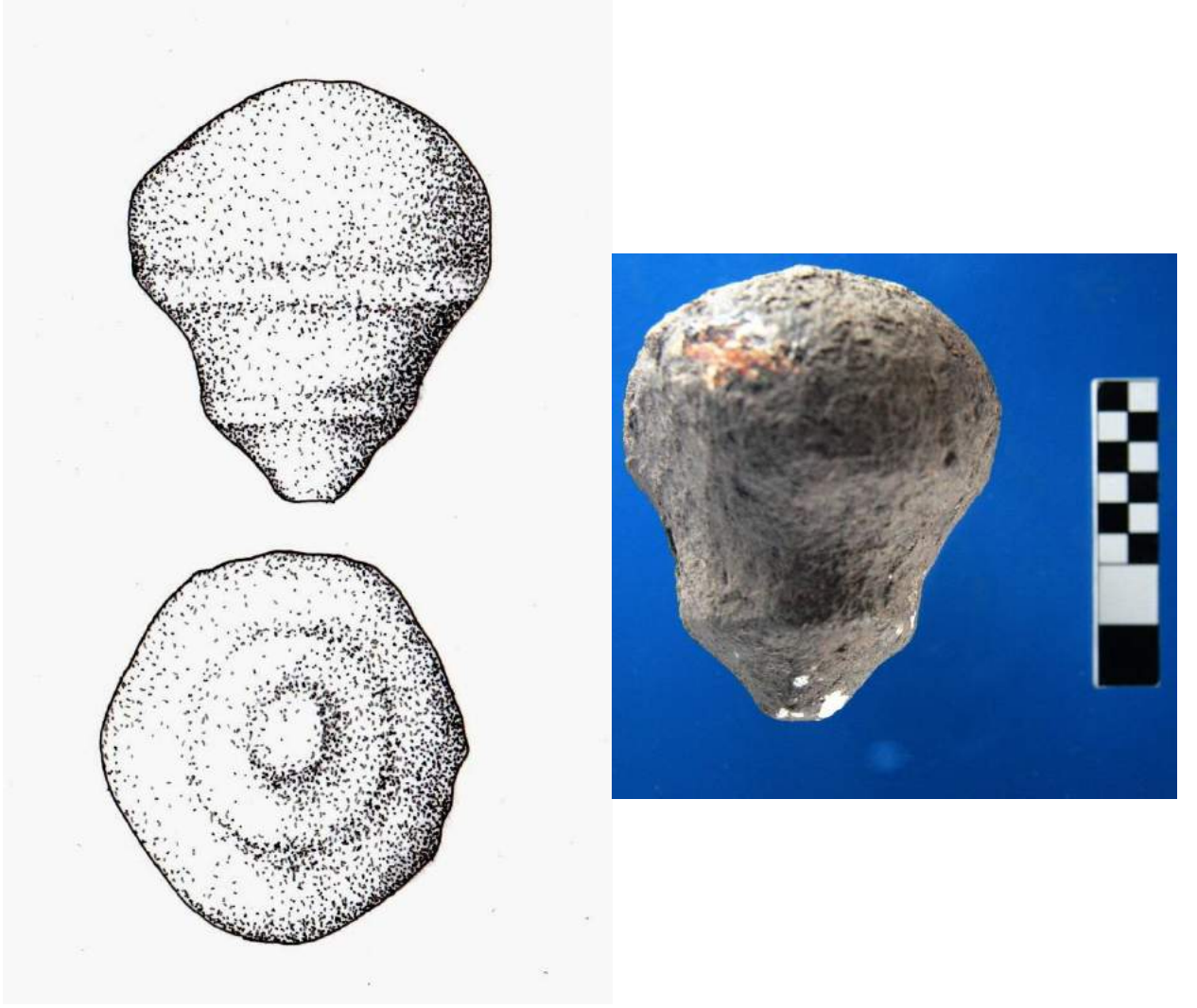
Resim 21: B.0301 x.12 Fallos Biçimli Vurgaç

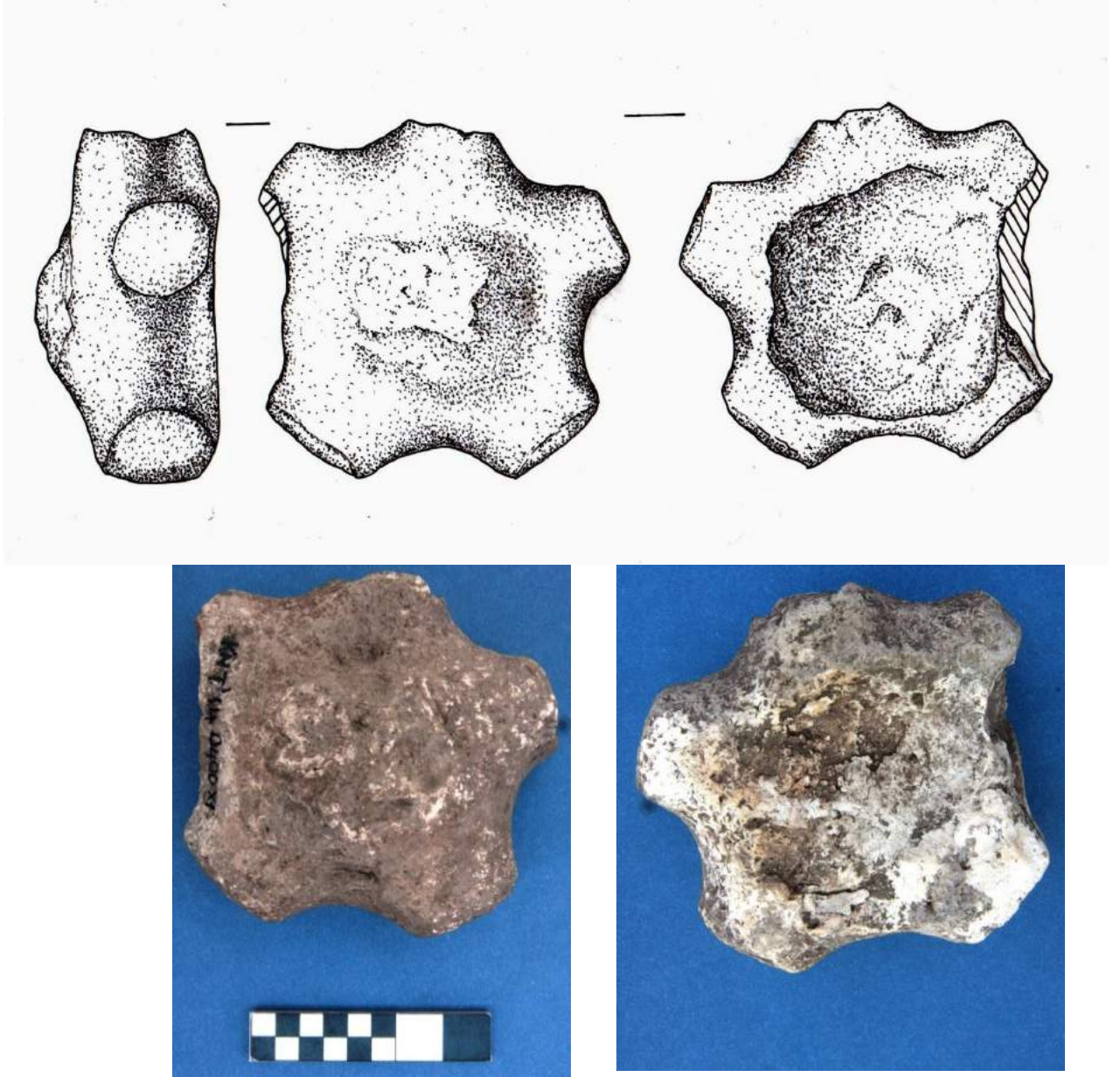
Resim 22: B.0600 x.6 İşlenmiş Taş

Resim 23: B.0302 x.6 Mermer İşleme Aleti

Resim 24: B.0408 x.5 Mermer İşleme Aleti

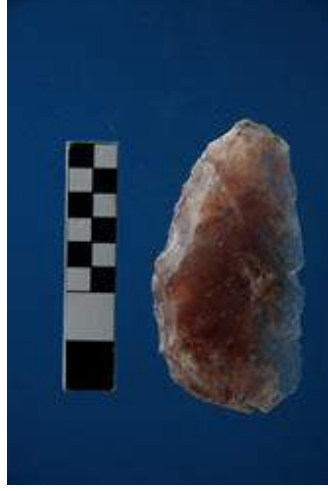
Resim 25: B.0400 x.10 Mermer İşleme Aleti

Resim 26: B.0303 x.8 Mermer İşleme Aleti

Resim 27 : B.0501 x.7 Vurgaç

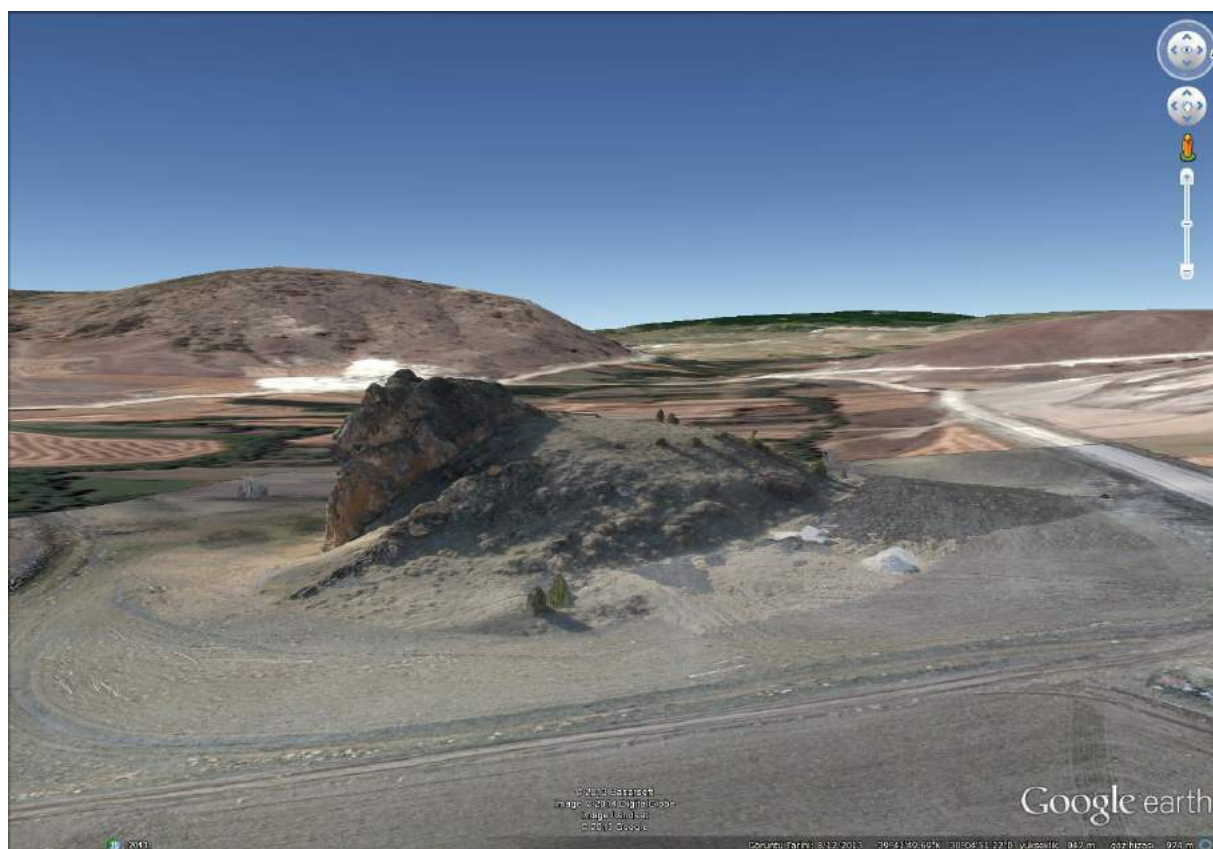
Resim 28: B.0402 x.11 Sırtlı Dilgi

Resim 29: B.0407 x.13 Dilgi Parçası

Resim 30: B.0403 x.19 Kuvars Uç

Agisoft PhotoScan

Processing Report
20 February 2014

Survey Data

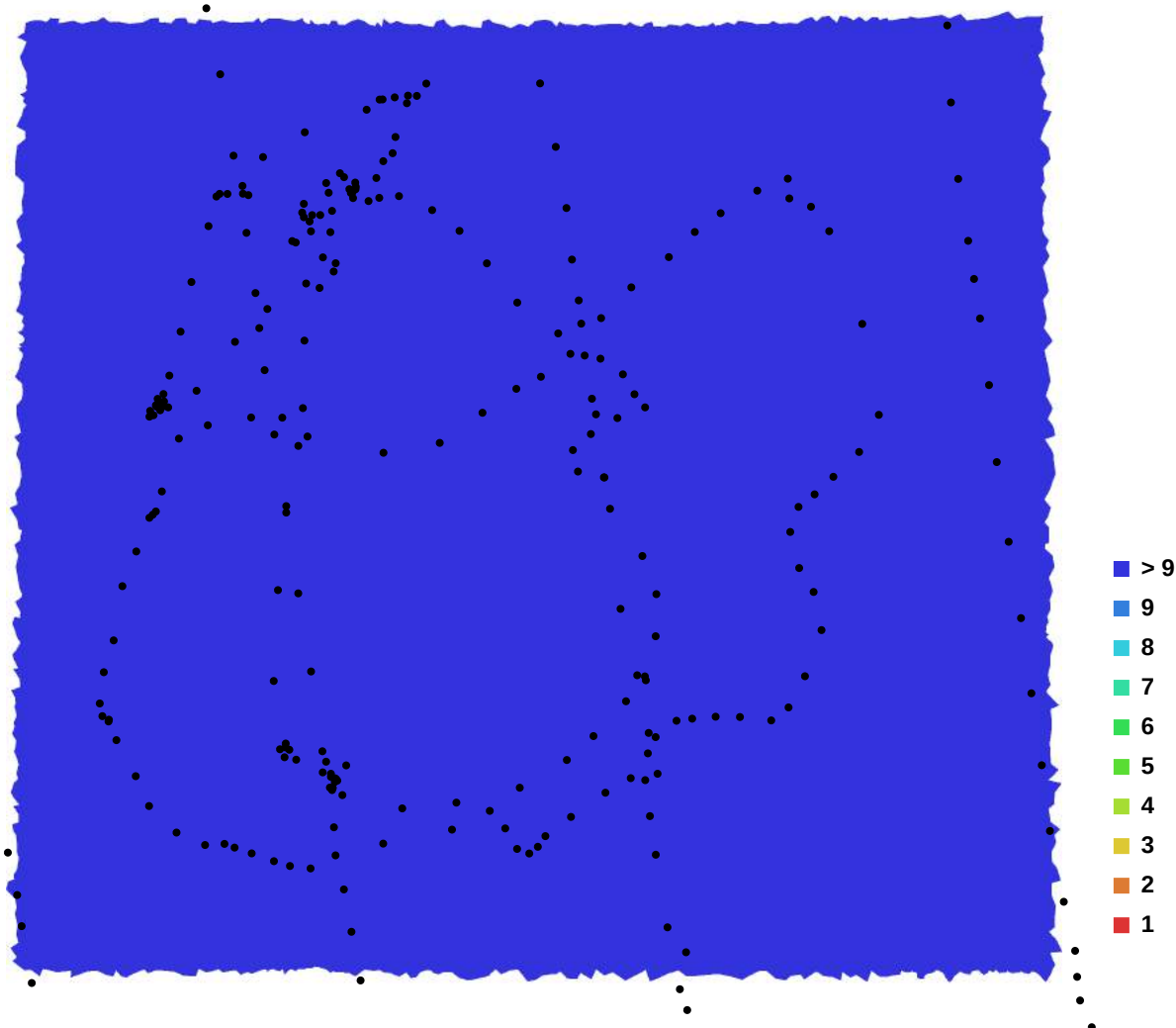

Fig. 1. Camera locations and image overlap.

Number of images:	355	Camera stations:	355
Flying altitude:	108.085 m	Tie-points:	1177136
Ground resolution:	0.0155938 m/pix	Projections:	3801943
Coverage area:	0.0390444 sq km	Error:	0.727311 pix

Camera Model	Resolution	Focal Length	Pixel Size	Precalibrated
Canon EOS 600D (18 mm)	5184 x 3456	18 mm	4.4036 x 4.4036 um	No
Canon EOS 600D (18 mm)	5184 x 3456	18 mm	4.4036 x 4.4036 um	No
Canon EOS 600D (29 mm)	5184 x 3456	29 mm	4.4036 x 4.4036 um	No

Table. 1. Cameras.

Camera Locations

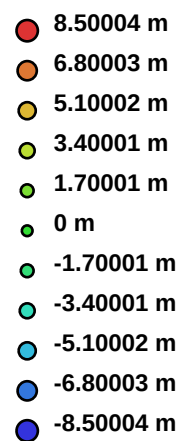
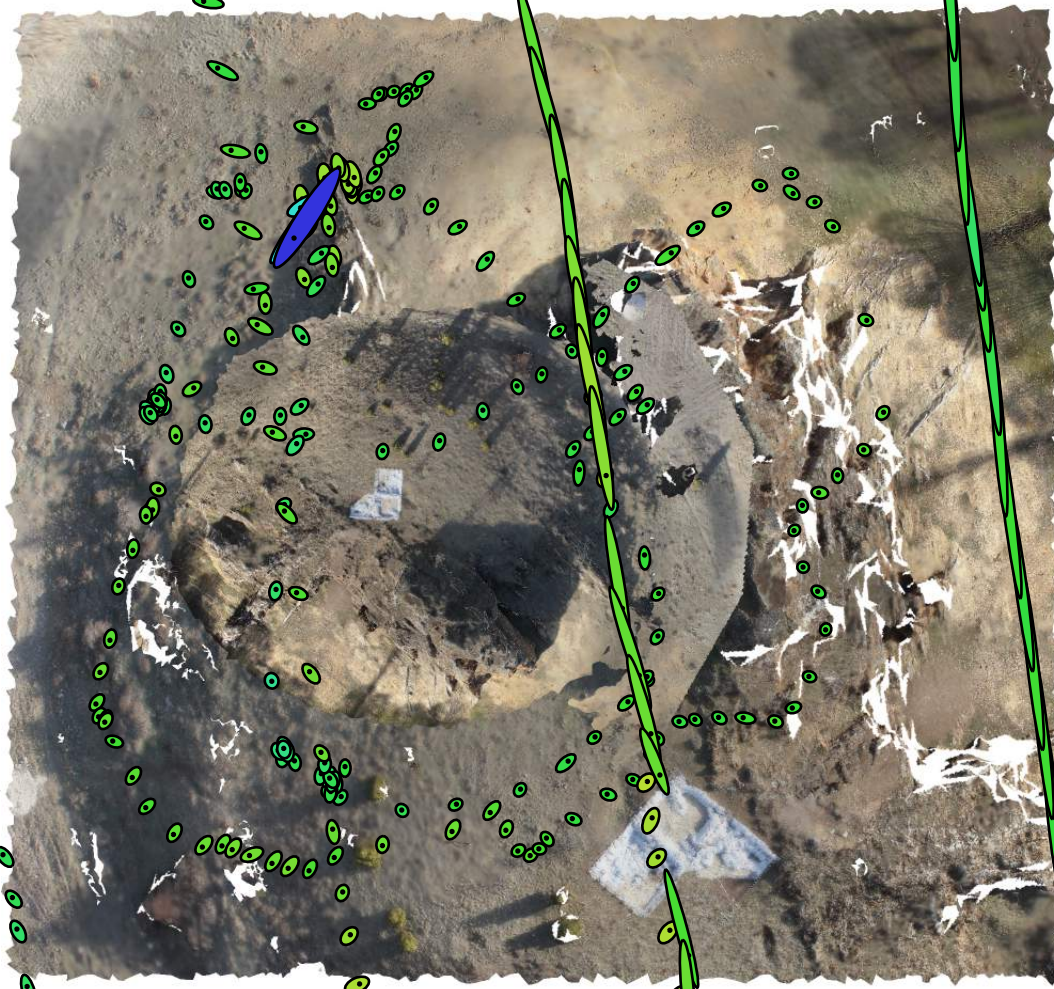

Fig. 2: Camera locations and error estimates.

Z error is represented by ellipse color. X,Y errors are represented by ellipse shape.

Estimated camera locations are marked with a black dot.

X error (m)	Y error (m)	Z error (m)	Total error (m)
1.110078	4.705023	1.466982	5.051886

Table. 2. Average camera location error.

Ground Control Points

Fig. 3. GCP locations.

Label	X error (m)	Y error (m)	Z error (m)	Error (m)	Projections	Error (pix)
point 1	-0.009554	-0.036948	0.003303	0.038306	59	36.694465
point 2	-0.002046	-0.011156	0.033164	0.035050	166	13.506488
Total	0.006909	0.027291	0.023566	0.036714	225	22.083189

Table. 3. Control points.

Label	X error (m)	Y error (m)	Z error (m)	Error (m)	Projections	Error (pix)
119	-17197.494966	-200.095797	60.147080	17198.764174	7	5.390316
Total	17197.494966	200.095797	60.147080	17198.764174	7	5.390316

Table. 4. Check points.

Digital Elevation Model

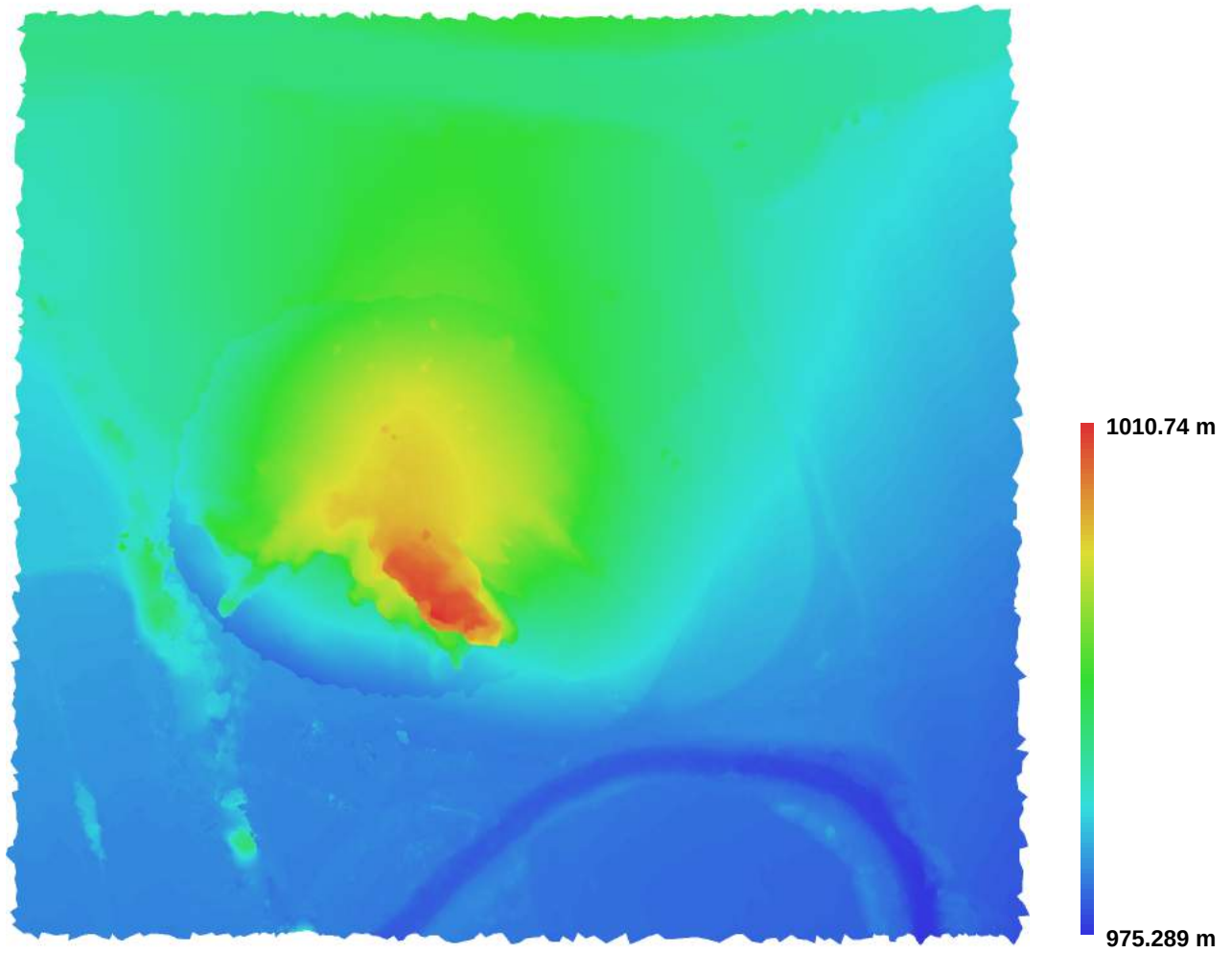

Fig. 4. Reconstructed digital elevation model.

Resolution: 0.0623751 m/pix
Point density: 7338.24 points per sq m